

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM
YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK ALINMASI GEREKEN
TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10/ 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353,
2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430,
3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723,
3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924)

TUTANAK DERGİSİ

4'üncü Toplantı

26 Mayıs 2021 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve trnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, Diyanet İşleri Başkanlığının kadına yönelik şiddetin sonlandırılmasına yönelik çalışmalarına ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Huriye Martı'nın, Diyanet İşleri Başkanlığının kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin çalışmaları hakkında sunumu

2.- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Derya Yanık'ın, Komisyonun 20/5/2021 tarihli 3'üncü Toplantısında yaptığı sunum çerçevesinde milletvekillerinin sorduğu sorulara cevapları

3.- Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı Süleyman Arslan'ın,

Kurum yapısı ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusundaki görev ve yetkileri hakkında sunumu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

(10 / 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830,
2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723,
3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924)

4'üncü Toplantı
26 Mayıs 2021 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu 13.18'de açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Öznur Çalık,

Diyanet İşleri Başkanlığının kadına yönelik şiddetin sonlandırılmasına yönelik çalışmalarına;

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna;

İlişkin açıklama yaptı.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Derya Yanık, Komisyonun 20/5/2021 tarihli 3'üncü Toplantısında yaptığı sunum çerçevesinde milletvekillerinin sorduğu sorulara cevaplar verdi.

Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Huriye Martı tarafından, Diyanet İşleri Başkanlığının kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin çalışmaları;

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı Süleyman Arslan tarafından, Kurum yapısı ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusundaki görev ve yetkileri;

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 20.32'de toplantıya son verildi.

26 Mayıs 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.18

BAŞKAN: Öznur ÇALIK (Malatya)

BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)

SÖZCÜ: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)

KÂTİP: Esin KARA (Konya)

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Kıymetli Komisyon üyelerimiz, çok kıymetli Diyanet İşleri Başkanlığımızın değerli Başkan Yardımcısı ve hocalarımız, kıymetli temsilcilerimiz, heyet başkanımız da burada ve değerli başkan yardımcısı arkadaşlarımız; hepinize Komisyonumuza hoş geldiniz diyorum.*

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, Diyanet İşleri Başkanlığının kadına yönelik şiddetin sonlandırılmasına yönelik çalışmalarına ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Diyanet İşleri Başkanlığımıza katılımlarından dolayı çok teşekkür ediyorum.

Kadına şiddet çok yönlü bir mücadeleyi gerektiren, insan onuruna, maddi ve manevi dünyasına ağır tahribatlar veren, gelecek nesillerin sağlıklarına doğrudan etki eden çok önemli bir sorun ve bu soruna bütüncül bir bakış açısıyla bakmamız gerektiğini bir kez daha altını çizerek vurgulamak isterim. Toplumun her kesiminin ortak ve kararlı mücadelesiyle çözülmesi gereken en önemli konudur diye bakıyoruz.

Diyanet İşleri Başkanlığımız 129 bin mensubuylar 81 vilayetimizin tamamının yanı sıra Asya'dan Avrupa'ya dünyanın farklı köşelerinde ilim ve irşat çalışmaları yürüten göz bebeği kurumlarımızdan bir tanesidir.

Diyanet İşleri Başkanlığının kadına yönelik şiddetin bir insanlık suçu olduğunu hukuki, dinî ve ahlaki bakımından hiçbir şekilde kabul edilemeyeceğini ve şiddetle mücadelenin bir sorumluluk olduğunu söylediğini biliyoruz. Bu çerçevede, kadın hakları ve saygınlığı konusunda, toplumumuzun bilinçlendirilmesi için faaliyet yürüttüğünüzü, projeler, seminerler, konferanslar televizyon programları, sohbetler, vaazlar ve hutbelerle ülkemizin dört köşesinde kadına yönelik şiddeti sona erdirmek için çalıştığımızı; adalet, sevgi ve saygı eksenli bir anlayışı güçlendirmek için ciddi çaba gösterdiğinizi biliyor ve takdir ediyorum.

Sizlerin bugünkü sunumunuzda... Özellikle, kadına yönelik şiddetin bir insanlık suçu olduğunu hukuki, dinî, ahlaki bakımdan hiçbir şekilde kabul edilemeyeceğini ve şiddetle mücadelenin bir sorumluluk olduğunun altını tekrar vurgulamak isterim. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı'nın uygulanmasına yönelik yürütülen ve planlanan Diyanet İşleri Başkanlığımızın faaliyetlerini; aile eğitimi, baba okulu ve evlilik öncesi eğitim gibi programların uygulama sonuçlarını paylaşmanızı gönülden arzu ederiz. Kadına yönelik şiddetle ve ev içi şiddetle mücadele kapsamında çok önemli bulduğumuz, erkeklere yönelik farkındalık ve duyarlılığının artırılmasını sağlamak amacıyla

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

yürütülen çalışmalarımızı da biliyoruz; bunların detaylarını Komisyonumuzla paylaşmanızı arzu ederiz ve bu vesileyle Diyanetimizin 2006'daki Başbakanlık Genelgesi'yle başlamak üzere, o günden bugüne yapılan kadına yönelik şiddetin önlenmesi için çalışmaları bugün dinlemek üzere buradayız.

Ben sözü Kıymetli Başkan Yardımcımız Huriye Martı Hocamıza bırakmadan evvel, kendisine eşlik eden Diyanet İşleri Başkanlığımızın heyetini sizlerle paylaşmak istiyorum: Sema Yiğit Hocamız, Aile ve Dinî Rehberlik Daire Başkanımız; Mürvet Aktaş, eğitim uzmanı, Aile ve Dinî Rehberlik Daire Başkanlığından Hocamız ve Profesör Doktor Huriye Martı, Diyanet İşleri Başkan Yardımcımız ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin de Diyanet İşleri Başkanlığında ilk görev yapan kadın Diyanet İşleri Başkan Yardımcımız. Bu vesileyle hassasiyetlerini biliyoruz, müktesebatını biliyoruz ve konuya gösterdiği hassasiyetine olan inancımızla da bugün bize yapacağı sunumla bir ufuk açacak, yapılan çalışmaları bizlerle paylaşacak diyorum ve sözü Huriye Martı Hocamıza bırakıyorum.

Hocam, buyurun söz sizin.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Dilekçe vermiştik ama sonra mı okunacak?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, evet. Gündemimiz belli Aysun Hanım, gündemimizin sonunda, toplantımız bittiğinde verilen dilekçeleri okuyacağız.

Evet, okumamıza gerek yok, zaten kayıtlar altına da geçiyor.

Evet, buyurun Huriye Hocam.

III.- SUNUMLAR

1.- Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Huriye Martı'nın, Diyanet İşleri Başkanlığının kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin çalışmaları hakkında sunumu

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI - Saygıdeğer Başkanım, zatalinizi ve Komisyonumuzun kıymetli üyelerini, değerli milletvekillerimizi, kurumlarımızın temsilcilerini ve basınımızın mensuplarını; sevgiyle saygıyla ve hürmetle selamlıyorum. Hepinize güzel bir gün diliyorum. Kadına yönelik şiddetin sona erdiği ve ülkemizde kadının elinin güçlendiği, ailelerin huzura ve merhamete kavuştuğu bir ortam için atılan her türlü adımın son derece değerli olduğunu düşünerek, bu Komisyonumuzun çalışmalarını yürekten desteklediğimizi öncelikle bildirmek istiyorum.

Saygıdeğer Başkanım, doğrusunu söylemek gerekirse Diyanet İşleri Başkanlığı sizin de bahsettiğiniz gibi 2006 yılından itibaren kesintisiz bir şekilde, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda kararlılıkla sahada çalışan bir kurum ve sadece kadınlara yönelik eğitim faaliyetlerini değil aynı zamanda bilhassa erkek toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi ve dinin doğru bilgisiyle buluşması adına çalışmalarını her geçen gün daha da yoğunlaştırarak yürüten bir kurum. Diyanet İşleri Başkanlığının toplum nezdindeki kabul edilirliliği ve Başkanlığın çalışmalarının, toplumun her kademesinde ve yurdun her köşesinde ilgiyle takip edilir olması bizim kadına yönelik şiddetle mücadele hususunda çok daha rahat alan bulabilmemize ve en kılcal damarlara varana kadar toplum içerisinde doğru bir dinî söylemi geliştirebilmek adına çalışmamıza fırsat vermektedir.

Bu bağlamda ben 2006'dan bu yana yapılan çalışmaları elbette uzun uzun anlatmayacağım ancak, bilhassa son üç sene içerisinde hangi adımlar atıldı ve son on yılın süre gelen projelerinde hangi mesajlarla kimselere ulaşıldı bununla alakalı genel bir bilgi vermeye çalışacağım.

633 sayılı Diyanet İşleri başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun 1'inci maddede bize "Din konusunda toplumu aydınlatma..." görevi verir. Dolayısıyla, dinin doğru mesajların dinin temel referanslarına dayanacak şekilde toplumun bütün katmanlarına ulaştırılması Diyanet İşleri

Başkanlığının asli görevidir. Ailenin korunmasına katkı sağlanması, kadın, erkek ve çocuk olmak üzere ailenin bütün bireylerinin saygınlığının ve haklarının korunması, toplumumuzun aile hakkında dinî açıdan doğru bilgilendirilmesi Diyanet İşleri Başkanlığının anayasal görevi olarak tanımlanabilir. Bu anayasal görevin aslında toplumun en üst kademelerinden en ücre köşelerine kadar ulaştırılabilmesi adına müftülüklerimizin son derece ciddi bir çalışma alanı ve sorumluluk payı vardır. Dolayısıyla, müftülüklerimizle alakalı olarak yapılan, yılda 2 defa düzenlenen, il müftüleri istişare toplantılarında, mutlak surette toplantıların sonuç bildirelerinde, bir yıl boyunca illerde uygulanacak olan stratejilerin belirlendiği sonuç bildirelerinde kadına yönelik şiddetle, kız çocuğuna yönelik ayrımcılıkla mücadele edilmesine dair ifadelerin bulunması ve bunun müftülük çalışanları tarafından, bütün din görevlileri tarafından topluma o yıl içerisinde ulaştırılması, eylem planlarına girmesi ve bununla alakalı faaliyetlerin yapılması son derece önemsenmektedir. Söz gelimi 2012'deki bir maddeyi ben buraya aldım, il müftüleri istişare toplantısı maddesidir: "Hayat hakkını, insanın onuruna uygun bir şekilde hayatını sürdürmesi hakkını gasbetmek ve özellikle çocukları istismar konusu yapmak asla kabul edilemez. Bu bağlamda, kamuoyunda çocuk gelinler olarak bilinen kız çocuklarını, anne olma ve aile kurma sorumluluğuna sahip olmadan, rızası dışında evliliğe zorlamak ve söz konusu uygulamaları nikâhta, rıza ve irade hürriyetini şart koşan İslam dininden hareketle meşrulaştırmaya çalışmak büyük bir yanlıştır, kabul edilemez." Bu maddenin il müftüleri istişare toplantısında sonuç bildirgesinde yer alması bu mesajın Diyanet İşleri Başkanlığının illerde yürüttüğü bütün faaliyetlerde, net bir şekilde o yıl içerisinde herkese ulaştırılması gerekliliği anlamına gelmektedir.

Bir başka maddeden bahsedebilirim. Söz gelimi 2018'de, il müftüleri seminerinde "Kadın ve erkek arasında yaratılış gayesi, varoluş değeri ve kulluk sorumluluğu açısından hiçbir fark yoktur. Dinimizin, milletimizin ve medeniyetimizin kadına bakışı daima onun saygınlığını ve haklarını korumak üzerinedir, kadının onurunu ve toplumsal konumunu hedef alan, onun cinsiyeti üzerinden ayrımcılığa tabii tutan, her türlü tavır, davranış, tutum, düşünce ve yaklaşım İslam'a aykırıdır. Kadına yönelik şiddet merkezli eylem ve söylemlerin adalet ve merhamet temsilcisi Peygamber'in hayatından referans bulması mümkün değildir." Bunlar Diyanet İşleri Başkanlığının manifesto niteliğindeki ana kanaatlerini belirten ve toplumun az önce belirttiğim gibi her kademesine ulaştırılması müftülüklerimizin beklenen mesajlarıdır.

Bir diğer bildirim maddesi daha vardı ama onu geçiyorum çünkü elinizdeki bu sunuma dair çıktılarda zaten detaylı olarak hepsi var.

Saygıdeğer Başkanım, 2006 17 Başbakanlık Genelgesi'ne göre Diyanet İşleri Başkanlığına verilen görevler genelde zihniyet dönüşümünü sağlayacak çalışmalar yapmak üzerine yoğunlaşmaktadır ve toplumu bilinçlendirmek üzere hutbeler okunması, vaazlar verilmesi, camilerde erkeklere yönelik; şiddete karşı bir zihniyet duruşunun sağlanmasıyla ilgili programlar düzenlenmesi Başkanlığımızın sorumluluğu altındadır. Şiddete uğrayan kadınların başvurabilecekleri, rehberlik ve danışmanlık hizmeti alabilecekleri merkezlerin tanıtılması ve bilhassa manevi danışmanlık ve rehberlik faaliyetleri sayesinde, şiddete uğrayan kadınların hayata tutunabilmesi, haklarını öğrenmesi ve tekrar toplum içerisinde sağlıklı bir şekilde var olabilmesi için destekleme çalışmaları da bu genelgeye göre Diyanet İşleri Başkanlığına verilmiştir.

Diğer bir husus ise töre, namus cinayetleri konusunda çözüm önerilerinin hayata geçirilmesinde genelgeye göre Diyanet İşleri Başkanlığı iş birliği yapılacak ve sorumlu kurumlar arasında yer almaktadır.

Ekranda gördüğünüz, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı, Kadının Güçlendirilmesi Strateji Belgesi ve...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Arkadaşlar ekranı büyütebiliyor muyuz? Birazcık silik görünüyor, büyütme imkânımız varsa büyüterek devam edelim.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI - Şöyle ben denedim, oldu mu?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, oldu Hocam, çok teşekkürler.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI - Saygıdeğer Başkanım, kıymetli vekillerim; ekranda gördüğünüz, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele, Erken Yaşta Ve Zorla Evlilikle Mücadele, Kadının Güçlendirilmesi Strateji Eylem Planları gibi hususlar Diyanet İşleri Başkanlığının her birinde ayrı ayrı sorumluluklar üstlendiği eylem planlarıdır. Ve tekrar belirtmek gerekir ki bu eylem planlarında genellikle devletimizin Başkanlığımıza verdiği sorumluluk; farkındalık oluşturmak ve eğitimler, dinî içerikli yönlendirmeler ve rehberlik faaliyetleriyle toplumu bu konuda aydınlatmak üzerinedir.

Şimdi, bu anlamda neler yaptığımızı madde madde sıralamak istiyorum: Eylem planının “Farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümü” maddesinde, hedef 2’de “Kadına yönelik şiddeti doğuran ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması amacıyla toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet konularına toplumsal farkındalık, duyarlılık, bilinç kazandırma ve zihniyet dönüşümünü sağlama hedefine yönelik Diyanet İşleri Başkanlığına verilen sorumluluk, kadına yönelik şiddet konusunda hizmet sunan tüm kurum ve kuruluş temsilcilerine ve kamuoyuna yönelik seminerler, atölye çalışmaları gibi etkinliklerin iş birliği içerisinde düzenlenmesidir.” Bu anlamda baktığımızda, bizim, şiddetle mücadele hususunda temel birimlerimiz aile ve dinî rehberlik bürolarımızdır; 81 ilimizde, 349 ilçemizde toplam 420 büromuz ve 10 merkezimiz bulunmaktadır. 1.474 erkek personel, 2.093 kadın personel, toplamda 3.567 eğitimli personelimiz aile bürolarında aile vaizi olarak, hizmet içi eğitimlerle kadına yönelik şiddet konusunda da bilinçlendirilmiş ve eğitilmiş olarak görev yapmaktadır.

Sağlıklı aile algısını oluşturmak ve şiddet konusunda farkındalık sağlamak amacıyla aile bürolarımız iki yönlü çalışırlar. Birincisi, kendilerine gelen e-maile, yüz yüze ya da telefonla gelen soruları cevaplama şeklindedir. Bu hususta dinî yönlendirmelerde ve dinî açıdan konunun bilgilendirilmesi hususunda yardımcı olurlar. Eğer konu hukuki bir konuya, psikolojik açıdan, sosyolojik açıdan ya da bir diğer disiplinin alanına girecek şekilde desteklenmesi gerekiyorsa ilgili kuruma yönlendirme yapar arkadaşlarımız. İkinci olarak da bürolarımız, aile ve dinî rehberlik bürolarımız topluma hizmet içi eğitimler sunarak, seminerler, konferanslar, paneller, dinî ve kültürel faaliyetler sunarak şiddet konusunda farkındalık oluştururlar.

Bir diğer çalışma alanımız -bizim, Diyanet İşleri Başkanlığı olarak yürüttüğümüz- eğitim faaliyetleridir şiddet konusunda, kadına yönelik şiddetle mücadele hususunda. Aile okulu seminerlerimiz 2011 ve 2019 yılları arasında “Sağlıklı Birey, Mutlu Aile, Huzurlu Toplum” başlığı altında 29.682 din görevlisine ve eşlerine verilmiş eğitimlerdir. Din görevlilerini eşleriyle birlikte eğitime almayı son derece önemsiyoruz çünkü tek taraflı bir eğitimden ziyade aile eğitimlerinin ve aile içerisinde, içinde öfke kontrolünü ya da merhamet odaklı aile içi iletişim modellerini de içeren, kadına yönelik şiddetin ve ev içi şiddetin önlenmesine dair derslerin de bulunduğu bu seminer programlarını din görevlilerimizin, imamlarımızın, Kur’an kursu üreticilerimizin, müezzinlerimizin eşleriyle birlikte almalarını ve sonunda bir sertifika programıyla katılımlarının belgelenmesini son derece önemsiyoruz çünkü bu, din görevlilerinin aile yapılarının şiddet konusunda da bir farkındalıkla güçlendirilmesi anlamına geliyor. Din görevlisinin ailesi, içinde bulunduğu toplum için genellikle dikkatle izlenen, model kabul edilen, örnek olarak birbirine gösterilen bir ailedir ve başta din görevlisinin ailesi içerisinde de şiddetin

kesinlikle var olmaması ve din görevlisinin sadece kendisinin değil, eşinin de şiddetle mücadele eden doğru bir zihin dünyasına sahip olması açısından bu hizmet içi eğitimleri 29 bin din görevlisinin bugüne kadar aldığını söyleyebilirim.

Bir diğer hizmet içi eğitim alanımız, temel aile bilinci eğitimleri şeklinde modüllerden oluşan, aile içerisindeki bireylerin sağlıklı ve huzurlu yaşam şartları içerisinde var olmaları, haklarını korumaları adına temel aile bilincine erişmelerini hedefleyen eğitimdir. Bugüne kadar 41.875 Kur'an kursu öğreticisine, 581 bin kursiyerimize, 20.259 imam-hatip ve müezzin kayyumumuza ve 42.875 vatandaşımıza bu temel aile bilinci eğitimleri içerisinde bulunan "Ailede merhamet istiyorum" modülüyle eğitim verilmiştir. "Ailede merhamet istiyorum" modülü "Şiddete karşı sıfır tolerans" modülüdür. Aile içerisindeki bireylere hiçbir şekilde, hiçbir türden şiddetin uygulanamayacağını açıkça dile getiren bu eğitim modülünün ekranda gördüğünüz sayıda din görevlisine verilmesi sağlanmıştır.

Bir diğer projemiz ise Huzurlu Aile, Güçlü Toplum, Güvenli Gelecek Projesi evliliğe ilk adım seminerleri yapmaktadır. Daha yeni nişanlı olan ya da yeni evli olan çiftlerin muhatap alındığı bu projeyi de son derece önemsiyoruz çünkü evliliğin ilk kurulduğu andan itibaren şiddet konusunda bir farkındalığın son derece önemli olduğuna inanıyoruz. Bu bağlamda, yeni başlayan bu projeye pandemi öncesi 7.907 kişinin katılımı sağlanmıştır. Pandemi sonrasında yüz yüze devam edecek bu eğitim programı dört hafta sürmektedir.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü 2017 yılından beri belirli bir tema çerçevesinde kutluyoruz. Aslında daha önceden de 8 Mart Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle il ve ilçe müftülüklerimiz, vaizlerimiz, Kur'an kursu öğreticilerimiz pek çok program yapıyor. Söz gelimi, 2021 yılında pandemi dolayısıyla çevrim içi yapılan bu programların 88.897 kişiye ulaştığı, canlı dinleyici olarak ulaştığı tespit edilmiş. Bilgi ve değer bağlamında kadın, adalet, hakkaniyet bağlamında kadın, geçmişten geleceğe kadın ve toplum, manevi hayata izdüşümleri kadın gibi kadın konusunda farklı alanlarda -toplumda kadının varoluşsal değeri ve hakları konusunda- her yıl 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde programlar yapmaktayız.

Aynı şekilde, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü bütün müftülüklerimiz tarafından sahada, farklı faaliyetlerle mutlak surette icra edilmekte ve kadına yönelik şiddete dair farkındalık çalışmaları, konferanslar, seminerler şeklinde, bilhassa kadın Kur'an kursu öğrencilerimize yani kursiyerlerimize yönelik yapılmaktadır. Bildiğiniz üzere, pandemiden hemen önceki süreçleri dile getirmek gerekirse her yıl Kur'an kurslarımızda 1 milyonu aşkın kadın kursiyerimiz sekiz aylık eğitim programına dâhil olmaktadır ve bu kadın kursiyerlerimizin, Kur'an kurslarında sadece Kur'an-ı Kerim'i okumayı ya da ezber yapmayı öğrenmelerini değil, aynı zamanda Kur'an'ın temel mesajları ve Peygamber Efendimiz'in yaşam modeli hakkında da bilgilendirilmelerini sağlamaya çalışıyoruz. Kur'an'ın temel mesajları içerisinde ve Peygamber'in yaşam modelinde de kadına yönelik şiddetle mücadele çok net bir şekilde var olduğundan, "Kadın haklarını koruma" konusu ana başlıklardan biri olduğundan dolayı bu 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü vesilesiyle kadın kursiyerlerimize de eğitim programı yapıyoruz. 2020'de, pandemi yılında yaptığımız, 81 ilde düzenlediğimiz on-line seminerlerde "Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Dinî Referanslar" başlığını 264.433 kişi canlı olarak takip etmiş.

Bir diğer husus: Kadın ve erkek Kur'an kursu öğrencilerimize, hafızlık kurslarında eğitim alan gençlerimize yönelik eğitimlerin her birine mutlaka kadın konusunda farkındalık oluşturacak dersler ekliyoruz. Söz gelimi, öğrencilerin aldığı kısa süreli bir program var, Siyer Programı; onun içerisinde "Peygamber'imizin Kadınlara Yönelik Davranış Örnekleri" başlığı altında kadının insan haklarına

vurgu yapan derslere 9.499 erkek ve 49.902 kadın olmak üzere 59 bin vatandaşımız katılmışlar. Bunların sahada yaygın din eğitiminde ses getiren ve bilinç oluşturan çalışmalar olmasından dolayı önemli olduğunu düşünüyorum.

Kur'an-ı Kerim'in kadınlara bakış açısının bir ders olarak verildiği cuma derslerinde de bugüne kadar 285 bin vatandaşımız camilerde ders almış. Camilerde cuma ders halkaları var Saygıdeğer Başkanım, kıymetli vekillerim; cuma günleri belirli konularda hutbe ve vaaz dışında ders halkalarında arzu edenlerin imamımızın ve vaizimizin başkanlığında ders dinlemeleri ve istişarelerde bulunmaları sağlanıyor. O ders programlarına mutlaka "kadın hakları" ve "kadına yönelik şiddetle mücadele" başlıklarını ekliyoruz. Bu bağlamda, 285 bin kişi ders almış camilerimizde.

Biz kadına yönelik şiddetin kesinlikle kurumlar arası iş birliğiyle çözümlenebilecek bir sorun olduğuna inanıyoruz. Tek taraflı bir problem değil, ortak adımlarla ve el birliğiyle çözülmesi gereken bir sorun olduğuna inandığımızdan dolayı akademisyenlerimizle bu konuyu konuştuğumuz bir çalıştay da düzenledik. Kadın akademisyenlerin katılımıyla yapılan çalıştayda 34 farklı üniversiteden temsilci kadın akademisyenimiz güncel dinî meselelere çözüm odaklı yaklaşımlarla İslam ve kadın konusunu, dolayısıyla şiddetle mücadele konusunu da konuştular; Sayın Başkanımızın bizzat Başkanlık yaptığı bir çalıştay oldu.

Bir diğer husus ise, Uluslararası Mevlid-i Nebi Sempozyumu bildiğiniz üzere bizim Diyanet İşleri Başkanlığımızın "Kutlu Doğum Sempozyumları" adıyla da yıllarca yürüttüğü çalışmanın devamıdır. "Peygamber'imiz ve aile" teması içerisinde 2019 yılında sempozyumu gerçekleştirdik ve orada ev içi şiddetle mücadele konusuna özel oturumlar ayırdık; onunla alakalı da birtakım akademisyenlerimizin sunumları, değerlendirmeleri ve sonuç bildirgesinde de maddelerin yer alması sağlandı.

Saygıdeğer Başkanım, Eylem Planı'nda "Farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümü" maddesinin, hedef 2'nin 2'nci alt başlığında Diyanet İşleri Başkanlığına, kadına yönelik şiddetle mücadelede yer alan tüm kurum ve kuruluşlarda kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi için eğitici eğitimlerin yapılması, eğitici havuzu oluşturulması ve eğitimlerin sürekliliğinin sağlanması gibi bir sorumluluk da yüklenmişti. Bu bağlamda, 2008 yılından itibaren kesintisiz bir şekilde yürüttüğümüz, kurumumuzun personel havuzuna dâhil olan bütün din görevlilerimizin bu eğitimi almasını sağladığımız Ailemin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlisinin Katkısının Sağlanması Projesi'ni çok önemsiyoruz. Uzun yıllar Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığıyla birlikte yürüttüğümüz bu proje kapsamında 22 eğitici eğitimi yaptık -eğitici eğitimlerimiz bir hafta sürmektedir- ve 960 eğitici yetiştirdik. Bu eğiticiler, formatörler bizim için sahada bütün illerimizde din görevlilerimizi eğitmek üzere, Aile Bakanlığımız ve bizim tarafımızdan uzman ekipler tarafından yetiştirilmiş arkadaşlar olup onlar da alan eğitimlerinde vaizlere, Kur'an kursu öğreticilerine, imam hatiplere, müezzin kayyumlara, toplam 100.080 personelimize eğitim verdiler bugüne kadar. Bu eğitimlerde doğal olarak interdisipliner bir yöntemi çok önemsiyoruz. Sadece dinî açıdan bilgilendirme değil -ağırlıklı olarak elbette dinî açıdan bilgilendirme ancak- konunun hukuki boyutlarıyla, iletişimle ilgili, psikoloji ve sosyolojiyle ilgili farklı açılardan kadına yönelik şiddetle mücadelenin ele alınmasını ve uzman akademisyenlerimizin verdiği dersler, kurum temsilcilerimizin verdiği dersler sayesinde formatörlerimizin eğitilmelerini sağlıyoruz. Bu eğitimlerin, bu bahsettiğim projenin gerçekten sahada din görevlileri arasında, ellerindeki yazılım materyali ve sunum yapmaları için bizim tarafımızdan hazırlanan slaytları ve afişleri de düşündüğümüzde, alanda ciddi bir farkındalığı oluşturduğunu söyleyebilirim.

Personel eğitimlerinin artırılması bize Eylem Planı'nda sorumluluk olarak yüklenen bir husus olduğundan, biz aile ve dinî rehberlik bürolarında çalışan -az önce söylediğim gibi- aile vaizlerimizin de bu konuda spesifik olarak eğitilmesini sağlıyoruz. Bugüne kadar 23 hizmet içi eğitim seminerinde

3.500 vaizimizi özel olarak eğitime aldık. Tabii ki bunların içerisinde, eğitim konuları içerisinde temel danışmanlık becerileri; mağdurla görüşme teknikleri; aile içi iletişim; genç, çocuk, kadın, yaşlı psikolojisi; aile bireylerinin hakları; aile içi şiddetle mücadele; öfke kontrolü; çocuk ihmal ve istismarının önlenmesi gibi, kadın ve aileye dair hukuk ve mevzuat bilgisi gibi temel hususlar var ve bu eğitimlere aile ve dinî rehberlik bürolarında görev yapan personelin katılmasını zorunlu tutuyoruz; bu sayede, eğitici eğitimleri dışında aynı zamanda telefonlara cevap veren ya da danışmanlara rehberlik eden arkadaşlarımızın eğitilmesini de sağlamış oluyoruz.

Eylem Planı'nın hedef 2'nin alt başlığında 2/3 maddesinde politika yapıcılara, karar vericilere, hizmet sunanlara ve kamuoyuna yönelik olarak duyarlılık kazandırıcı televizyon, radyo programları ile görsel, işitsel ve basılı materyaller iş birliğiyle hazırlanacak ve bunların dağıtımı, yayınlanması sağlanacak şekilde çalışmak bize sorumluluk olarak veriliyor.

Biliyorsunuz, Diyanet İşleri Başkanlığı hem dergileri, süreli yayınları hem kitapları hem televizyon yayıncılığı hem de radyo yayıncılığı ile basılı ve görsel anlamda medya faaliyetleri de yürüten bir kurumdur. Bu kapsamda, bütün faaliyetlerimizde, gerek yazılı gerekse görsel faaliyetlerimizde, basılı faaliyetlerimizde kadına yönelik şiddetle mücadele hususunun gündemde tutulmasını ve buna yönelik televizyon programlarının özellikle ekrandan eksik olmamasını dikkatli bir şekilde takip etmekteyiz.

Kısa film ve fotoğraf yarışmasını 2019 yılında ilk defa düzenledik. Bu yarışmada "aile içi iletişim" temasına ve "ailede merhamet" temasına yer verdik. Katılan fotoğraflar içerisinde dereceye girenleri ödüllendirdik. Toplam 850 fotoğraf katıldı; aynı zamanda da 9 katılımcımız 9 ayrı filmle bu yarışmada yer aldılar. Bu kısa filmlerin ve fotoğrafların da aslında artırılmasını ve aile içi merhamet odaklı bir iletişimin yaygınlaştırılması adına ekranlarımızdan ve sosyal medya mecralarımızdan paylaşımının yapılmasını sağladık.

Basılı yayınlarda, az önce bahsettiğim gibi, Diyanet aylık dergimizin ve Diyanet Aile dergimizin şiddetle mücadele özel sayılarını son derece önemsiyorum çünkü bunlar zihniyet oluşturmaya yönelik sahada yüz binlerce adet dağıtılan, okunan ve paylaşılan süreli basın materyalleridir. Diğer taraftan, kitap olarak da kadın ve aile yazıları, Kadın Konukevlerinde Manevi Destek ve Rehberlik Kılavuzu, İntihar ve Töre Cinayetleri Bağlamında Sosyal Sorunlar ve İslam, İslam Penceresinden Kadın, Rahman'ın Kadın Kulları gibi özel kitaplarımız var; Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından İslam ve kadın perspektifinin doğru algılanmasını hedefleyen yayınlarımız.

Tekrar belirtmeliyim ki televizyonumuzun ekranından ve radyo programlarımızda, çok güçlü bir sesle şiddetle mücadelenin hem bir vatandaşlık sorumluluğu hem de bir Müslüman vazifesi olduğuna, hiçbir şekilde şiddetin hiçbir türüne müsaade edilemeyeceğine televizyon ekranlarımızdan açıkça belirten programlara sıklıkla yer veriyoruz. Yeni Güne Merhaba programı bizim günlük canlı yayın kuşağımızdır. Ayrıca, İslam'ın Aynasında Kadın programını 26 bölüm olarak çektik; kadının ekonomik hayatta, kadının eğitim hayatında, kadının aile içerisinde, kadının eş olarak, anne olarak haklarının korunmasıyla ilgili farklı bölümler içeren bu programın da İslam zemininde doğru kadın algısını geliştirmeye yönelik hazırlandığını söyleyebilirim.

Saygıdeğer Başkanım, bir diğer husus, erkeklere yönelik farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümü çalışmalarının bilhassa Diyanet İşleri Başkanlığının sorumluluğuna verilmiş olması; tabii ki burada en geniş kitlelere seslendiğimiz nokta hutbelerimiz. Farklı hutbelerin içinde farklı cümleler şeklinde "kadına yönelik şiddetle mücadele" "ev içi şiddetle mücadele" ifadeleri yıl içerisinde hep yer alır. Ancak özellikle bu konu için hazırlanan 2017 yılında 2, 2018 yılında 5, 2019 yılında 5, 2020 yılında 3 hutbe okutulmuştur. Bizzat bu konuyu ele alan hutbelerin camilerimizde okutulmasını, kadın hakları ve

kadına yönelik şiddetle mücadele, kız çocuğuna yönelik ayrımcılıkla mücadele konusunda hutbelerin okutulmasını son derece önemsiyoruz. Burada tarihleriyle ve hutbelerin başlıklarıyla spesifik olarak bu konuyu işleyen hutbelerimizi görebilirsiniz.

Sadece hutbelerle değil, aynı zamanda vaazlarla da ulaştığımız çok geniş bir kesim var. Hem kadın vaizlerimizin ulaştığı kadın cemaat hem de erkek vaizlerimizin ulaştığı erkek cemaatin bu konuda bilinçlendirilmesine yönelik çalışma hayatı ve kadın konusunda 2017 ve 2020 yılları arasında 495 vaaz verilmiş, aile içi şiddet konusunda 5.809 vaaz verilmiş. Bunların her biri bir cami içerisinde düzenli vaazı takip eden cemaate yönelik sistematik programlardır. Gelişigüzel “Ben bugün şunu anlatayım.” diyerek çıkıp da konuşulmuş bir şey değil; merkezden üç aylık vaaz irşat programları planlanarak, bütün müftülüklere gönderilerek, her camide düzenli cemaate bu programlar dâhilinde hangi mesajların verileceği konuşularak ayarlanan, planlanan programlardır. Kadına yönelik şiddet konusunda, bakın, 1.046 vaaz verilmiş -özel vaaz- töre, namus cinayetleri konusunda 199 vaaz verilmiş, küçük yaşta zorla evlilikler konusunda 219 vaaz verilmiş, kız çocuklarının eğitimi konusunda 455 vaaz verilmiş; toplam 8.223 vaazın topluma bu süreçte ulaştığını söyleyebiliriz.

Erkeklerle yönelik bir diğer farkındalık çalışması Doğu, Güneydoğu, İç Anadolu ve Marmara Bölgelerinde bulunan 47 ilde görev yapan sözleşmeli personelimize yönelik gerçekleştirildi. Sözleşmeli personel, hepimizin bildiği üzere, kadrolu personelden sonra bizim sahadaki en kalabalık gücümüz ve aynı zamanda da sahada bize yeni katılan arkadaşlarımız. Bu sözleşmeli personelimizin ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetle mücadele seminerlerine katılmasını, bizim yıllardır sürdürdüğümüz söylemi bir an evvel benimsemesini ve bu konuda bütün faaliyetlerini bu perspektifle, bu bakış açısıyla geliştirilebilmesini sağlamak adına 2020-2021 yılları arasında son derece hızlı eğitimler yaptık. 5.053 imam-hatibimize ve 536 müezzin kayyımımıza, toplamda 5.589 personele bu iki yıl içerisinde kadına yönelik şiddetle mücadele eğitimi verdik.

Bir diğer husus ise -az önce dediğim gibi- kurumlar arası iş birliğinde de şiddetle mücadele hususunda Diyanet İşleri Başkanlığının söylemlerinin son derece etkili ve önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu anlamda, Millî Savunma Bakanlığının, Adalet Bakanlığının ve İçişleri Bakanlığının kendi personellerine yönelik yaptıkları eğitimlerde biz de “Aile İçi Şiddetle Mücadelede Dinî Referanslar” başlığıyla dersler veriyoruz. Er, erbaşlara, ceza infaz memurlarına, polis ve bekcilere biz 89 ayrı seminer yapmışız son iki yıl içerisinde. Bunun Diyanet İşleri Başkanlığıyla düzenli olarak temasta olan cami cemaati dışında, toplumun farklı kesimlerine, farklı erkek gruplarına ulaşmada son derece önemli olduğunu düşünüyoruz. Er, erbaşlar gibi, polis ve bekciler gibi grupların, aile içerisinde şiddet olayı olduğunda ya da kadına yönelik şiddet olduğunda müdahale etme yetisine, yeteneğine ve bilincine kavuşmaları adına, bu konunun dinle doğru bağı kurabilmek adına Diyanet İşleri Başkanlığı eğitimlerine katılmalarını önemsiyoruz.

Saygıdeğer Başkanım, kahvehane sohbetlerimizi farkındalık çalışmaları içerisinde mutlaka saymalıyım. Doğu Anadolu ve İç Anadolu Bölgelerinde bölgesel kahvehane sohbetleri yaptık 2019 yılında ve çok güzel bir dönüş aldık. 2020’de bunu genişletmeyi düşünüyorduk ama maalesef pandemi araya girdi. İlk fırsatta kahvehane söyleşilerimizin de şiddetle mücadele, kadının hakları, çocuğun hakları, yaşlının hakları ve hiçbirisine yönelik şiddet uygulanamayacağı konusunda dinin durumu açısından sürdürüleceğini belirtmek isterim.

Bir diğ er husus farkındalık yaratmada, erken yaşta ve zorla evlendirmelerin önlenmesine yönelik Diyanet İşleri Başkanlığının mesajlarıdır. Çok açık ve nettir hiçbir şekilde kabul edilemez oldu ğ u. Bir kız çocuğ unun evlilik sorumluluğ unu alacak -kendi rızası ve ehliyeti- yaş a gelmeden, kanuni olarak da toplumsal olarak da evlilik sorumluluğ unu alacak yaş a gelmeden evlendirilmesinin kesinlikle kabul edilemeyeceğ i hususunda Diyanet İşleri Başkanlı ğ ı olarak yürüttüğ ümüz faaliyetler var.

Kız çocuklarının okullaş masının sağ lanması ve çocuk iş çiliğ iyle mücadele hususunda, 2017'nin TÜİK verilerinden hareketle, kız çocuklarının okullaş masının en düşük oranda oldu ğ u illerde biz 2019 yılında bir ç alış ma yaptık ve bütün din görevlilerimizin, kız çocuklarının eğ itimi konusunda karar verici olan ebeveynleri eğ itmesi adına, kız çocuklarının okullaş ması için kahvehane sohbetleri, mahalle ve köy camilerinde, özellikle taziyevlerinde kadımlara ve erkeklere yönelik sohbetler ve söyleş iler yaptık. Bu hususu bilhassa kız çocuklarına yönelik ayrımcılığ ın önlenmesi konusunda son derece önemsiyoruz.

Son olarak ş unu söyleyeceğ im Saygıdeğ er Vekilim: Baba Okulu Projesi de Başkanlığ ımızın yeni yürütmeye baş ladı ğ ı ancak pandemi sebebiyle henüz 4 ilde pilot uygulaması yapılan, pandemi sonrası bütün illere yaygınlaşt ıracağ ı bir projedir. Babaların bilinçli olması, evde hem kadına hem de kız çocuğ una yönelik ş iddetin önlenmesinde son derece önemli oldu ğ undan dolayı Baba Okulu programlarında da bu baş lıkta derslerimiz oldu ğ unu belirtmek istiyorum.

Ş iddet mağ durlarıyla alakalı manevi danış manlık ve rehberlik yaptığ ımız faaliyetler genellikle kadın sığınmaevlerinde, kadın konukevlerinde hem Bakanlığ ımızın hem de belediyelerimizin konukevlerinde yürütölen faaliyetlerdir.

Diyanet İşleri Başkanlı ğ ı 2 noktada mağ dur olan kadınla iletişim içerisindedir. Aslında en baş ta ş iddetin hiçbir şekilde yaşanmaması adına kadını ve erkeğ iyle bütün toplumu bilinçlendirmek Diyanet İşleri Başkanlığ ının temel vazifesidir. Ancak, eğ er ş iddet yaşanmış sa, mağ dur olan kadının dinin manevi dinamiklerinden de beslenerek güçlendirilmesi dinî anlamda da haklarını öğ renebilmesi ve kendi ayakları üzerinde duran, bundan sonra hayatında ş iddete müsaade etmeyen ve yaş ama yeniden sarılan bir birey olabilmesi adına 163 personelimiz manevi danış manlık ve rehberlik hizmeti sunarak kadın konukevlerimizde program yapmaktadır, haftanın belirli günlerinde düzenli olarak gitmektedirler. 2020 yılında, söz gelimi, 1.121 program kadın konukevlerinde yapılmış tır.

Saygıdeğ er Başkanım, kadına yönelik ş iddetin önlenmesine dair ç özüm önerilerimizi tek bir slaytta sunarak sözlerime son vermek istiyorum izninizle.

Ailede sevginin yeniden üretilerek, aile üyeleri arasında bunun paylaşılmasını sağ lamak üzere cinsiyet üzerinden yapılacak tüm ayrımcılıklara karşı duruş u. Bu, Diyanet İşleri Başkanlığ ının çok temel bir felsefesidir ç ünkü bu dinin felsefesidir. Diyanet İşleri Başkanlı ğ ı, dinin temel referansları dışında konuş ma ya da dinin temel referanslarına aykırı söylemler ve fetvalar gelişt irme şans ına sahip değ ildir kesinlikle ve dinin temel referansları hem Kur'an ayetleri hem de Hazreti Peygamber'in söz ve uygulamaları cinsiyet üzerinden yapılacak ayrımcılıklara bir karşı duruş u gerektirmektedir.

İkinci olarak, dinin, ş iddeti onaylayan bir kaynak gibi gösterilmesinin önüne geç ilerek kültürel ve geleneksel kodlarda bulunan hatalı alış kanlıklar ve ç arpık anlayış larla mücadeleyi son derece önemsiyoruz. Maalesef, kültürel kodlar içerisinde ve geleneksel alış kanlıklar içerisinde dinin de bunu onayladığ ını zannedecek şekilde ş iddeti olumlayan tutumlar, söylemler, ifadeler bulunabiliyor. Bunun dinle hiçbir alakası olmadığ ını, aksine, dinin böylesine ç arpık zihin kodlarını düzeltmek gibi bir iş levi oldu ğ unu, Peygamber'in de zaten bu amaçla geldiğ ini anlatıyor, kesinlikle dinin ş iddeti onaylayan bir kaynak gibi görölmesinin önüne geçmeye ç alış ıyoruz. Doğ al olarak, sahih dinî bilgiyi yaygınlaşt ırarak cehaletten beslenen ş iddete son vermenin son derece önemli oldu ğ unu düşünüyöruz. Ç ünkü kadının erkekle iletişiminde, kadın-erkek ilişkisinde, kadın ve erkek arasında mülkiyet ilişkisi kuran ve kadını

nesneleştiren bir bakışı kesinlikle dinimiz onaylamıyor. İki özne arasında haklara saygılı, onurlu ve sevgi temelli bir ilişki oluşturmak kadın ve erkek arasında bizim için son derece önemli, bu da sahil dinî bilginin yaygınlaştırılması ve cehaletin ortadan kalkmasıyla mümkün. Tüm şiddet türlerinin önlenmesi için değişik disiplinlerin birikim ve perspektiflerinden yararlanmak suretiyle aktif faaliyetler yürütmeyi, az önce dediğim gibi, interdisipliner çalışmayı ve farklı kurumlarla el birliğiyle kadına ve kız çocuğuna yönelik şiddetin net bir şekilde karşısında durmayı çok önemsiyoruz.

Vakit ayırarak Komisyonumuzun bizi dinlenmesinden ve dinleme lütfunda bulunan saygıdeğer milletvekillerimizin burada varlığından dolayı tekrar teşekkürlerimi sunuyor, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK - Değerli Başkanım, değerli Hocam; Diyanet İşleri Başkanlığında, bir Hanımefendinin, bir kadının Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı olması bizim için hassaten çok önemli, çok önemli bir reform niteliğinde bir hamle. Bu, özellikle bakış açısını, kadın bakış açısını, aile bakış açısını, bir bütün olarak bakma adına çok önemli bir adım olarak görüyorum. Bu vesileyle sizin de konu hâkimiyetiniz alanda yapmış olduğumuz çalışmalar ve doğru bilgileri, dinî bilgileri referans alarak yapılması gereken çalışmaları bizimle paylaşmanız adına çok teşekkür ediyorum.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI - Affedersiniz Saygıdeğer Başkanım, burada çok küçük bir cümle eklemek istiyorum.

Benim göreve başlamamdan, bu mesuliyetin bana verilmesinden sonra bütün genel müdürlüklerimizde mutlak surette bir kadın daire başkanının bulunması kararı alındı.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Şimdi ben bunu söyleyecektim.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI - Evet, 7 daire başkanımız, 7 kadın daire başkanımız var kurumumuzda. Bütün illerde birer kadın müftü yardımcısının bulunması, şu anda 67 ilimizde sanırım -en son, rakam değişiyor- 67 ilimizde ama yeni bir il müftü yardımcılığı sınavı var, önümüzdeki hafta başlayacak, bu sınavlarda da kadın müftü yardımcılarının bütün illerde bulunmasının sağlanmasını, dediğiniz gibi doğru dinî algı ve kadının dindeki konumunun net bir şekilde görülmesi adına çok önemsiyoruz.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK - Kıymetli Başkanım, aldığım notlar içerisinde özellikle kadın temsilini her alanda ve her kurumda arzu ediyoruz. Ehliyeti ve liyakati olan nitelikli kadınlarımızın temsili bizim için çok önemli. Bu vesileyle, göz bebeği diye nitelendirdiğimiz kurumumuzda, Diyanet İşleri Başkanlığımız da sizin temsiliniz, yönetim kademesindeki kadınlarımızın temsili ve illerde de müftülüklerimiz de her ilde 1 tane mutlaka kadın müftü yardımcısının olmasını çok önemsiyorum. Bu vesileyle “Sayı kaç?” diye soracaktım. Onun dışında, sizin söylemlerinizi üzerinden birkaç şey söyleyip sonrasında milletvekili arkadaşlarıma sorularını sormak üzere sözü bırakacağım.

Müftüler toplantısı çok önemli ve oradaki toplantınızda Erken Yaştaki Evlilikleri İnceleme Komisyon Başkanlığı yapmış birisi olarak söylüyorum çocuk gelinlerimizin olmaması için verdiğiniz mücadele de takdire şayan ve bunun etkilerini de bugün Türkiye’deki rakamlarda görüyoruz, erken yaştaki evlilik rakamlarının azaldığını rakamsal olarak da TÜİK verilerine göre de çok net bir şekilde paylaşabiliriz. 2018 yılında 16-17 yaşında evlenen kişilerin toplam evlenmeler içerisindeki oranı erkeklerde binde 2, kız çocukları içinde yüzde 3,8 iken, bu oran 2019 yılında erkek çocuklarda binde 2’ye kız çocuklarında da yüzde 3’e düşmüş vaziyette. Bunu biz çocuk yaştaki evlatlarımızın sorumluluklarının bilincine erişmeden erken yaştaki evlilikleri önlemek adına aldığımız tedbirlerle neticelendirdiğimizi düşünüyorum. Bu vesileyle, Diyanetin yaptığı çalışmalar için teşekkür ediyorum.

Aile bilinci eğitimi, kadına yönelik şiddetle mücadele için eylemlerinizi, çalışmalarınızı ve en önemlisi, farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümü... Bu, hem çocuk yaşta evlilikleri için hem aile içi şiddetle alakalı, mağdurun eğitimi kadar failin eğitiminin de çok önemli olduğunu Diyanetin fark ediyor ve bunu da eğitime yönelik dönüştürüyor olmasından çok büyük memnuniyet duyuyoruz. Ben, erkeklere yönelik farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümünü sahaya indirmenizden, kahvehanelere kadar indirmiş olmanızdan dolayı bir anne olarak, bir kadın olarak, bir aile ferdi olarak ve Komisyonun Başkanı olarak memnuniyetimi ifade etmek isterim.

Benim birkaç sorum var ama arkadaşlarıma sözü bırakmak ve fırsat kalırsa, zaman kalırsa sorularımı yöneltmek istiyorum.

Şimdi söz Komisyon üyesi arkadaşlarımda.

Buyurun Neslihan Hanım.

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Teşekkür ediyorum.

Sunumunuz için çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, saygıdeğer konuklar; bu Komisyon, kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılması için kurulmuş bir Komisyondur. Ne yazık ki bu toplantıdan hemen önce iktidar partisinin Genel Başkanı, yine, bu yüce çatı altında, partisinin grup toplantısında yaptığı konuşmada, kadına yönelik şiddeti aleni kutsamıştır, meşrulaştırmaya yeltenmiştir. Böyle bir konuşmanın ardından bu Komisyonun yaptığı toplantının hiçbir anlamı kalmamıştır. Eğer bu Komisyon bir şey yapacaksa önce, iktidar partisinin Genel Başkanı, kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran, aklayan, kutsayan sözlerinden ötürü kınanmalıdır, bu ifadeler reddedilmelidir.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Hangi ifadeler?

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Eğer Komisyonumuz bunu yapmazsa yapılan bu çalışmaların da hiçbir anlamı yoktur ve olmayacaktır. Bu talebimi Komisyonumuzun takdirine sunuyorum.

Teşekkür ederim.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Hangi sözlerden ötürü?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hangi konuyla ilgili?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Dinlemediniz mi Genel Başkanımızı?

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Siz toplantıda değil miydiniz arkadaşlar? “Gelin hanıma az bile yaptılar. Bundan sonra devamı gelecek.” Bu nedir arkadaşlar? Lütfen... “Gelin hanıma Rize’de az bile yaptılar. Hafifti, devamı olacaktır.”

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Teşvik ediyor.

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Bu, şiddet değildir de nedir, teşvik etmek değildir de nedir arkadaşlar? Biz ne için burada toplanıyoruz?

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Herkes üslubunu bilecek ama.

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – İşte, geldik bu noktaya. (Gürültüler)

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Neslihan Hanım... Arkadaşlar... Habibe Hanım... Gamze Hanım...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Yani bu anlayışla zaten bizim çözüm üretme şansımız yok Sayın Başkan.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım, mikrofonunuz açık değilken konuştuğunuzda kayıt altına alınmıyor. Neslihan Hanım konuştu, müsaade ederseniz...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Evet, sıra bende zannediyorum.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Şenol Hanımcığım, vereceğim, müsaade edin.

FİLİZ KERESTECİOğLU DEMİR (Ankara) – Bizim her konuşmamız kayıt altına alınmıyor mu?

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Alınmıyor tabii...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Hepsi almıyor, hayır, hepsi almıyor.

FİLİZ KERESTECİOğLU DEMİR (Ankara) – Almıyor canım.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Arkadaşlar, mikrofon açıkken alınan kayıtlar, direkt olarak yaptığımız konuşmalar.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Diğerleri de almıyor.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Diğerleri de... Arkadaşlarımız burada ama 10 kişi aynı anda konuştuğunda...

FİLİZ KERESTECİOğLU DEMİR (Ankara) – Duyuyor onlar.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Tutanakların tek tek yazılabilmesi için sırayla konuşmak ve mikrofonla konuşmak gerekiyor.

Arkadaşlar, Neslihan Hanım'ın söylemiş olduğu cümleler üzerinden söylenecek... Sayın Cumhurbaşkanımız "Kadına yönelik şiddet insanlığa ihanettir." der.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Diyor da yapmıyor ama yani, öyle diyor, böyle diyor; öyle diyor, böyle diyor.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Bu vesileyle de kadına yönelik şiddette sıfır toleransı baz alan bir Cumhurbaşkanına sahibiz.

Ben sözü Gamze Hanım'a...

NESLİHAN HANCIOğLU (Samsun) – Sayın Başkanım, bugün hedef göstermedi mi tekrar? Tekrar Meral Hanım'ı hedef gösterdi ya.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkan, burada da Diyanet İşlerinde "toplumsal cinsiyet eşitliği" deniyor ama hiç toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun davranışlar yok.

NESLİHAN HANCIOğLU (Samsun) – Bugün hedef gösterdi tekrar Meral Hanım'ı, kabul edilemez bu.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Öyle, kabul edilemez; doğru söylüyorsunuz.

NESLİHAN HANCIOğLU (Samsun) – Yani, hedef gösterildi.

AYSU BANKOğLU (Bartın) – Devam edelim.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Öznur Hanımcığım, sıra bendeydi.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Gamze Hanım, buyurun.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Gamze Hanım nerede?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Buradayım ama fark etmez.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Arkadaşlar, müsaade ederseniz... Burada kim hangi sırayla bastıysa ben söz veriyorum Şenol Hanım.

Buyurun Gamze Hanım.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ben Şenol Hanım'a söz hakkımı vereyim.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Teşekkür ediyorum.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Çünkü Genel Başkanına bugün yapılmış bir haksız itham, bir söylem var.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Aynı Genel Başkan da bizim Genel Başkanımıza haksızlık yaptı. (Gürültüler)

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Aynı kefeye koymanız doğru mu?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Cinsiyeti üzerinden yapılan söylemler üzerinden yapmadı.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Sayın Cumhurbaşkanımızın kadın ve kadına karşı olan şiddet konusundaki söylemleri çok açık ve nettir.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – AKP Genel Başkanının kızına yapılan cinsiyetçi söyleme hepimiz tepki gösterdik.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Netanyahu’yla ilgili ne tepki gösterdiniz?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Siyasi partisi, görüşü ne olursa olsun bir kadına cinsiyetçi söylem asla kabul edilemez.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım... Arkadaş, Kıymetli Milletvekilim, size söz verdim. Buyurun lütfen.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Şenol Hanıma...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşım, benim Komisyon Başkanı olarak size verdiğim sözü lütfen buyurun, kullanın.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sayın Başkan, ben söz hakkımı Şenol Hanım’a veriyorum...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tamam, daha kullanmayacaksınız.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – ...onun sırasında ben konuşuyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, kullanmayacaksınız...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ne demek kullanmayacağım, ne demek?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – O zaman buyurun.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Sonra kullanır canım, ne zaman kullanacağını size mi soracak?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ne demek kullanmayacağım? Elbette ki kullanacağım. Söz hakkımın yerini değiştirmek istiyorum. Ne demek kullanmayacağım? Sonuna kadar da kullanacağım.

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Öznur Hanım, böyle yönetim olmaz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – “Sonra söz alacağım.” diyebilir her Komisyon üyesi.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, sırayla...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sizin sıranız mı Öznur Hanım?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Filiz Hanım, bakın...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Basıyoruz, basıyoruz, kaç toplantıdır sıra zaten gözetilmiyor, bir teknik sorun çözülemedi.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Filiz Hanım...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Her Komisyon üyesi “Ben şimdi konuşmayacağım; sözümü vereyim, sonra konuşayım.” diyebilir. Bunda ne engel var?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şenol Hanım, söz istediniz mi?

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Evet, çoktan; herhâlde ilk önce ben bastım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, buyurun.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Evet, hoş geldiniz diyorum.

Sayın Komisyon üyeleri, evet, değişik kurumlar geliyor, bugün Diyanet geldi ve kadına şiddet konusunda, sadece kadına şiddet de değil, şiddet türlerinin önlenmesiyle ilgili birçok değişik disiplin, birikim ve perspektiften meseleleri irdelediklerini söyledi ama bugün ülkeyi yöneten partili Cumhurbaşkanı, bir kadın Genel Başkana “Gelin hanıma çok ileri gitmeden ders verdi Rizeliler. Bu da Rizelinin adabını gösterir. İkizdere yetmedi, Çayeli’ne gitti. Orada da gereğini yaptılar. Bu daha bir, daha neler neler olacak?” dedi. Yahu, bu nasıl bir dildir! Bu ülkeyi yöneten, yönettiğini söyleyen Sayın Erdoğan’ın şiddet dilini -daha yeni değil, her zaman bu şiddet dilini kullanıyor ama- konumuz kadın olduğu için bir kadın Genel Başkana bu şekilde hitabını şiddetle kınıyorum ve kayıtlara geçmesi için bu konuyu bir daha gündeme getiriyorum ve ayıplıyorum. Böyle bir ülkede, şiddet konusunu gördüğümüz ve şiddetin her türüne karşı olduğumuzun söylendiği bir ülkede, bu ülkeyi yönetenlerin dilinin ne hâle geldiği, böyle bir dile sahip olan yöneticilerin olduğu bir ülkede hem insanlara şiddetin hem de tabii ki kadınlara şiddetin giderek artacağı ortadadır. Kınıyorum, birincisi bu.

Gelelim, Diyanetin yaptığı işlere. Tabii ki bizim insanlarımız hem dindar hem de muhafazakâr yapıdadır ve Diyanetin yaptığı faaliyetlerin çok önemli olduğuna hep yürekten inandım. Ama önemli olan, burada da dikkatimi çeken, eşitlik, saygı yerine daha çok merhamet... Ki merhametin manasını hepimiz biliyoruz, merhamet acıma duygusundan kaynaklanır. Yani kadın, acınacak durumda değildir; birincisi bu. Burada, merhamet, şefkat, adalet -tabii, adalet çok önemli bir kavram- ama daha çok eşitlik, birbirine saygı üzerinde duralım. Yani konularımıza bakarken bunları değerlendirelim.

Tabii ki birçok kişiyi eğittiğinizi söylüyorsunuz; eğitimcileri, eğiticileri yetiştirdiğinizi söylüyorsunuz. Kimler veriyor bu eğitimi, merak ediyorum. Yani o eğiticilerin eğitimini verenler kimler? Çok yönlü, disiplinler arası bir şekilde mi yapılıyor bu, yoksa belli bir dünya görüşüne göre mi değerlendiriliyor? Biraz önce güzel bir şey ifade ettiniz Hocam, dediniz ki: “Biz dinî kuralların dışına da çıkamayız.” Doğru. Yani “Dini hem ayetlere hem de Hazreti Peygamber’imizin sünnetine uygun ifade ederiz.” dediniz. Ama şimdi, aile ve dinî rehberlik bürolarınızda zaman zaman işte -biz de açık kaynaklardan elimize geçtiği kadar- orada vaizelerin insanlara verdiği cevaplar konusunda denemeler yapılmış; mesela, bir örnek vereceğim: “Vurursa tepki vermeyin; oradan uzaklaşın, odanıza çekilin, ‘Nasıl istiyorsa öyle yapayım.’ diye olayı örtmeye çalışın ama uygun zamanda açıp suçlayıcı dille konuşmayın. ‘Nasıl istiyorsun, bilemedim; bilsem öyle yapardım.’” gibi vesaire vesaire. Yani bu şekilde biz, kadına şiddeti önleyemeyiz. Burada hem kadın hem de erkeklere yasaların neler getirdiğini, ne yapmamaları gerektiğini öğretmemiz gerekir.

Şimdi, hutbeleri -biraz önce şey yaptınız- soracaktım da zaten onu ama siz gösterdiniz ama hutbelerde kadına yönelik şiddet yok, aile var yani ailenin korunması var, falan. Ama vaazlarda kadına yönelik şiddette işte 5.809 falan, kadına yönelik 1.046 vaaz. Bu vaazları verenler bu vaazı kendileri hazırlıyor zannediyorum. Ya da sizden mi geliyor?

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Yok, merkezden geliyor, biz hazırlıyoruz.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – İşte o vaazları görme imkânımız var mı? Neler söyleniyor?

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Saygıdeğer Vekilim, affedersiniz...

Mikrofonum herhâlde çalışmıyor ama...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanım, şöyle yapalım: Usul açısından; biraz evvel arkadaşlarıma söz verdikten sonra, bütün arkadaşlarımız soruların sorsunlar size; siz de tek tek cevap verme yerine...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Evet, sonra verirsiniz cevabınızı o zaman.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Şu anda yanıtlamak daha pratik olur.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Söylemek istediğim vaazler kontrollü mü? Çünkü vaaz verenlerin dünya görüşüne göre ki koskoca Ayasofya imamlarının şeylerini de gördüğümüz için, profesör olmuş imam olanların bile verdikleri demeçleri ve “tweet”lerini gördükten sonra vaaz veren hocaların dinî görüşleri, cemaatlere veya tarikatlara bağlılığıyla verdikleri vaazların ne şekilde olduğundan endişe duyduğumu ifade etmek istiyorum.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Anladım Sayın Vekilim.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – O yüzden bunların daha kontrollü olması gerektiğini, tabii ki dindar vatandaşa özellikle, bu konuları anlatmanın önemli olduğunu, tabii ki Diyanet vasıtasıyla ki ben geçmişten beri hep Diyanetin bu konuda üstüne çok fazla vazife düştüğüne ve toplumu aydınlatmada, en azından dinimizin böyle bir kuralının olmadığını anlatmada çok önemli rol oynayacağına inanan bir insanım ama biraz önce de ifade ettiğim gibi bu ülkeyi yöneten birisinin, yönettiğini ifade eden ama yönetemeyen birisinin diline dikkat etmediği takdirde bu ülkede şiddetin bitmesi mümkün değil; bunu bir kere daha ifade etmek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Teşekkür ederiz Şenol Hanım.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Ben, teşekkür ediyorum.

Saygıdeğer Vekilimiz...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam...

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Daha sonra konuşacağım; peki, o zaman not alayım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, istirhamım.

Buyurun Suzan Hanım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Öncelikle, sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Burada söylediğiniz, açıkladığımız hizmetler, çalışmalar fiiliyatta tam olarak görülüyor maalesef. Bu ülkede Meclis Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı yapmış ve bu ülkeyi yönetmeye talip bir kadın genel başkana yapılan şiddet dilini şiddetle kınıyorum, buradaki herkesin de şiddetle kınaması gerektiğini düşünüyorum; eğer bu kınamayı yapmıyorsa buradaki herkesin samimi olmadığı kanaatindeyim.

Kadına yönelik şiddetin çözümü konusunda Diyanet İşleri Başkanlığı da paydaşlardan birisi olmalıdır, doğru; çünkü bildiğiniz üzere, bir çok şiddete uğrayan kadın polise, jandarmaya veya yetkili kurumlara gitmeden önce din görevlilerine gidiyor ki zaten Diyanet İşleri Başkanlığı, Aile Bakanlığı, Gençlik Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı ile de kadın, çocuk ve gençlere yönelik protokoller de imzalanmış durumda bu yüzden. Bu vizyon çerçevesinde bu alanda bir aktör ancak burada şunu

vurgulamamız gerekir diye düşünüyorum: Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda bu görevin nasıl ifa edildiği ve görevin yerine getirilirken hangi kavramların esas alınarak uygulama yapıldığı, hangi politikaların üretildiği son derece önemli. “Şiddetsiz bir toplum” diyoruz, bu konuda sorumluluğu bulunan her kamu kurumu üstüne düşeni yapmalıdır diyoruz ancak bu durum eşitlik algısından uzaklaştıkça da şiddetin gerekçesi hâline dönüşüyor.

Sunumlarınızda “toplumsal cinsiyet eşitliği” ibareleri yer aldı. Bu sunum, ekranda görülen konumda, birçok materyalin içerisinde cinsiyet, toplumsal cinsiyet eşitliğine yer verdiniz ancak buna rağmen Diyanet İşleri Başkanlığı da toplumsal cinsiyet eşitliği kavramına kati itiraz ederek politikalarının ana eksenini aile üzerinden kurguluyor; bu konuda kamuoyuna verilen mesaj da bu yönde; aile birliğinin dağılmaması, boşanmaların artmaması için kadının aile içerisindeki yerinin sürekli hatırlatılması hatta kadınların en önemli görevinin aile içindeki roller olduğu sürekli tembihlenmekte ve böyle bir algı üzerinden hareket edilmekte. Diyanet İşleri Başkanlığı da aile ekseninde yürüttüğü çalışmalarda eşitlik vurgusundan ziyade soyut bir aile kavramını yüceltir durumda, ancak aile dediğiniz kavram soyut bir kavramdır. Aileyi oluşturan kimlerdir? Aile bireyleri. Tek tek bireyleri şiddetten korumak yerine tek başına soyut bir kavramı yaşatmak da, var etmek çabası da ne yazık ki şiddetsiz bir toplumu yaratmıyor. Kadına yönelik şiddetin son bulmasına dair öneri sunmuyor, ne yazık ki söylemlerinizi ve politikalarınızı aile içindeki kadına yönelik şiddete gerekçe oluşturan bir hâle dönüştürülüyor; Diyanetin verdiği mesajlarda “emanet”, “itaat”, “fitrat” kelimeleri geçiyor, ancak eşitlikten hiç bahsedilmiyor. Eşitlik anlayışı olmadığında iş, tokadı, hakareti önemsiz görmeye dönüyor. Sağlıklı ve şiddetsiz bir toplum için her şeyden önce; aile, eşitliğinin var edildiği, ilk ve öncelikle kurum olmalıdır. Soyut bir kavram olarak aileyi güçlendirmek için öncelikle aileyi oluşturan bireylerin güçlendirilmesi gerekmez mi? Toplumsal cinsiyet eşitliği kavramını tam da bu çerçeveden nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu konuda İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararı hakkındaki düşüncelerinizi de merak ediyorum.

İkinci bir konu da Diyanet İşleri Başkanlığı fetvaları, kamuoyuna aktarılan yaptığı araçları üretenlerin içerisinde ne kadar kadın olduğunu merak ediyorum. Kadınları emanet olarak gören, 9 yaşındaki çocuğun evlenebileceği açıklaması, babasının öz kızına şehvet duyabileceğinin haram olmadığı gibi açıklamalar gerçekten skandal niteliğindedir, akla da vicdana da sığmayan korkunç sözlerdir.

2020 Faaliyet Raporu’nda; personelin cinsiyet raporuna bakıldığında 127.892 personelin sadece 23.559’unun kadınlardan oluştuğu görülmekte bu metinlerin kamuoyu propagandalarına kadınlar nasıl; müdahil olabiliyorlar mı? Hani kahvehaneleri, her yeri gezdiğinizizi söylüyorsunuz; yeterli personeliniz var mı? Din hizmetlerini yönetenlerin, karar verenlerin cinsiyet dağılımı nedir, kaç başkan, kaç başkan yardımcısı? Din hizmetlerini yürüten kamu görevlilerinin cinsiyet dağılımı nedir? Dinî yorum ve görüş bildirme yetkisine sahip görevlilerin yani Din İşleri Yüksek Kurulunun kaç kadın, kaç erkektir? Aile, dinî rehberlik büroları uzmanlarının, imam hatip okulları öğretmenlerinin, vaiz ve vaize Diyanet İşleri Başkanlığı çalışanlarının cinsiyet dağılımı nedir? Yani din hizmetlerinden yararlananların cinsiyet dağılımını merak ediyorum; ibadet hizmetlerine katılanların vesaire... Toplum geneline genel dinî eğitimi hutbe, vaaz ve konferans, yaz kampları ve diğer sosyal faaliyetlere katılanların vesaire... Dinî hizmetlerden yararlananların cinsiyet dağılımını istiyorum.

Bir diğer konu da Türkiye genelinde kadınların sorunlarını çözmeye yönelik Diyanete bağlı kaç biriminiz vardır? Buralarda görev alanlar kimlerdir? Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda personele eğitimler verildiği belirtiliyor. Kaç personele bu konuda hangi içerikte eğitimler verilmiştir?

Bu eğitimlerin yaygınlığı nedir? Diyanet İşleri Başkanlığı uygulamalarınızda, mevzuatta yer alan toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın, kız çocuklarının temel insan hakkı ihlallerini engelleyici referansları dikkate alınmakta mıdır?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanımcığım, istirahatım...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bir kere söz verdiğiniz için yani toplu yapıyorum hepsini, yapmayayım mı?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, Kıymetli Milletvekilim, diğer milletvekili arkadaşlarımıza da söz vereceğim ve saat iki buçuk, diğer kurumu maalesef...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ama yirmi dakikayla sınırlayacağız dediniz; olmadı yani.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Sunum çok uzun sürdü.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, şöyle: Kıymetli Suzan Hanım, Sayın Şahin, Diyanet İşleri Başkanlığımıza da İnsan Hakları Kurumuna da yarımşar saat sunum verdik.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Peki, son bir şey yapayım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Örneğin, Diyanet İşleri Başkanlığının aile ve kadın sorunları hakkında ele aldığı konular genellikle nişan, evlenme, nafaka, evlilikte boşanma vesaire konularında yoğunlaşmaktadır. Bu konular doğrudan Medeni Kanun’la düzenlendiği gibi kadın haklarının çok sık ihlal edildiği sorunlu alanlarla da doğrudan ilgilidir. Böyle bir çelişki doğduğunda; Medeni Kanun ile dinî tavsiyeler ile medeni hukuk normları çelişiyorsa ne yapılmaktadır? Bu konuda izleme çalışması yapılmış mıdır, yapılmakta mıdır?

Şimdi, rakamlar vereceğinizden kuşku yok. Yalnız, personelin şiddete uğrayan kadınları yönlendirme konusunda yetersiz, bilgisiz ve eksik kaldığı, sadece “Sabır gösterin, dua edin.” gibi yönlendirmelerde bulunduğu iddia eden örnekler var. Mesela, Burcu Karataş diye bir yazar bu konuda bir araştırma yapmış. Kendisini şiddet gören kadın gibi varsayarak birçok konuda telefonla bir çalışma yapmış ve sonuçlanmış. Burada söylenen karşı bildirimler tüyler ürpertici konumda, hiç de sunumunuzda bahsettiğiniz gibi öyle güzel güzel eğitimleri, güzel güzel geri dönüşleri maalesef görmüyoruz; yani mevzuatımızda olduğu gibi yazılanlarla yapılanlar ayrı. Biz samimiyet bekliyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanım, teşekkür ediyorum.

On dakika konuşmuş oldunuz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Olsun, ne var yani!

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Peki.

Şimdi, sözü Gamze Hanım’a...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkanım, konuşmadan da bu işleri çözemeyiz, biz konuşmak için varız. O zaman biri susacak siz de teşekkür edeceksiniz, sonra kalkıp gideceğiz yani.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, ben memnuniyetle konuşmanızı arzu ediyorum.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Peki, teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Cevap vermem gereken konulara da sizler konuştuktan sonra cevap vereceğim. Zamanı kısıtlayalım diyen sizsiniz; bu vesileyle...

Buyurun Gamze Hanım.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Teşekkür ederim.

Ben de, öncelikle, AK PARTİ Genel Başkanının, siyaseti âdeta magma seviyesine kadar indirdiği bir konuşmayı kınayarak başlamak istiyorum. Bu ülkede bir kadın Genel Başkana “Daha iyi günler, daha neler göreceksiniz.” diyerek, yaşanan bu olayı sahiplenmesi aslında yaşanan saldırının arkasında kimin olduğunun da çok açık bir şekilde itirafıdır. Ve bu söylemden sonra, bir Cumhurbaşkanı'nın bu ifadeyi kullandığı bir ülkede artık hiçbir kadının can güvenliğinin olmadığına da resmî bir ispatının olduğunu da ifade etmek istiyorum.

Öncelikle, bunu ifade ettikten sonra, sunumları için çok teşekkür ediyorum. Gerçekten anlatırken çok güzel anlattınız ama keşke gerçekler de böyle olabilse. Bazı yerlerde arkadaşlarımla tekrara düşeceğim ama konunun önemini vurgulamak anlamında bu tekrarı da önemli olduğunu şimdiden ifade etmek istiyorum.

Öncelikle şunu söyleyelim: Şiddetin olmaması konusunda hep sorumluluğu kadına atfeden bir yaklaşımınız var. Hep kadınların sabırlı olması, alttan alması yönündeki telkinleri üzülerken biz de okuyoruz. Az önce Sevgili Milletvekilim de ifade etti, ben de aynı örneği vereceğim: Burcu Karakaş bu ifadeleri açıkladığında bir yalanlama geliyor Diyanet İşleri Başkanlığından ama bu konuşmaların olduğu bir ses kaydı olduğunu ifade ettiğinde herhangi bir geri dönüş olmuyor. Ben öncelikle şunu sormak istiyorum: Böyle bir ses kaydının olduğu iddia ediliyor, neden Kurumunuz “Ya, evet, varsa böyle bir şey, kabul edilemez demiyor.” Yani gerçekten tüyler ürpertici. Çorum Müftüsü demiş ki “Sesini yükseltebilir, işte ne yap.. Aman, bende de sorun olabilir.” Yani çok ilginç yaklaşım. Ha, şunu da söyleyeyim: Örneğin, daha olumlu, ŞÖNİM'lere yönlendiren müftüler de var; doğruya doğru yani olumlu, doğru yerlere yönlendiren de var ama bazı açıklamalar asla ve asla kabul edilemez. Bizim sizden beklediğimiz, eğer bu davranışı, bu fetvaları onaylamıyorsanız konunun muhatabına dersiniz ki “Burcu Hanım, ses kayıtlarını getirin, kişiler hakkında gerekli işlemleri yapacağız. Bu Diyanetin kabul ettiği bir anlayış değildir.” bizim sizden beklentimiz bu ama söylemlerinizde de maalesef hep... Örneğin, bir reklam filmi çektiniz. Bu reklam filminde kadının rolünü... Az önce “Toplumsal cinsiyet eşitliği” dediniz, ben bundan dolayı mutlu oldum. Öznur Hanım'ın da toplumsal cinsiyet eşitliğini öven söylemleri vardı ama bugün ne oldu da öcüleştirdi bu kavram. Siz de kullandınız. Biz şunu söylüyoruz: “Toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı kadın ve erkeğin biyolojik olarak tanımlarının dışında, geleneklerle toplumun biçtiği rollerdir. Biz zaten kadına yönelik şiddetin temelinde bu rollerin olduğunu önemsiyoruz ve siz de bunu doğruladınız. İşte, biz sorunu tam da bu noktada görüyoruz ve bu nedenle sizin çektiğiniz reklam filminde, işte “kadının çay getiren, erkeğin hizmet alan” bir görüntüsünden ziyade, o toplumsal rolleri bölüştüğü bir video yayınlamanızı bekliyoruz sizden. Evet, önemli bir kurumsunuz, insanların söylemlerinizi dikkate aldığı bir kurumsunuz ama üzerinize düşen görevi de ben yeteri kadar göstermediğinizi söylüyorum. Tabii, bunun içerisinde maalesef içinde Kurumu itibarsızlaştıran söylemleri olan kişilerin varlığı da son derece önemli. Mesela, biri diyor ki “Eğer eşiniz şiddet uyguluyorsa polisi aramayın çünkü polis uzaklaştırıyor, İstanbul Sözleşmesi nedeniyle; e, bu, kabul edilebilir değil.” gibi bir ifade de bulunuyor.

Onun dışında, yaşam hakkını gözetmediği için değil, kadına yönelik şiddetin ailelerin parçalanmasını önleyebilmek için olduğu görüşüne katılıyor musunuz?

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI - Hayır, hayır, tabii ki katılmıyoruz.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Yani şundan dolayı bunu soruyorum: Elbette ki aileyi her fırsatta ön plana çıkarıyorsunuz ama kadının, çocuğun şiddet gördüğü bir aile ne kadar sağlıklı bir aile yapısı olur bu önemli.

Yine Ayasofya eski imamının 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'yle ilgili; sürekli kadın cinayetleri vurgusu kadını erkeğe düşman etmeye çalışan bir medya propagandası görüşüne katılıyor musunuz örneğin? Diyanete göre boşanmaları -ne sebeple olursa olsun- toplumu zayıflatan bir olgu olarak görüyor musunuz? Kadının çalışmasının şiddeti artırdığını düşünüyor musunuz? “Toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı üzerine ne düşünüyorsunuz? Yine, erken yaşta ve küçük yaşta zorla evliliklerle ilgili bir ifade de bulundunuz; size göre ehliyet yaşı ne? Kanunda belli.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI - Kanunda belirtildiği gibi.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ha, kanunda belirtildiği gibi ama maalesef Diyanet İşlerinin internet sitesindeki “Dini Kavramlar” sözlüğünde “İslam hukukularınca bülüğ çağının alt sınırı kızlar için 9 yaş olarak belirlenmiştir.” ifadesi var. Neden bununla ilgili gerekli bir değişiklik ya da bir işlem yapmıyorsunuz, bunu merak ediyorum.

Onun dışında yine Diyanet İşleri Yüksek Kuruluna gelen bir soruda “Erkeğin kadından telefon, faks, İnternetle boşanabileceği ifade ediliyor.” Medeni hukukla yönetilen bir ülkede “boş ol” kavramıyla bir boşanma işlemi kabul edilebilir mi?

Yine İçişleri, Millî Savunma ve Adalet Bakanlığında görev yapan er, erbaş, polis, bekçilere dinî referanslarla seminer verildiğini ifade ettiniz. Ben bu seminerin konularını çok önemsiyorum çünkü asker, polis aile içi şiddetle mücadele ederken kanunlarla mı hareket edecek, dinî referanslarla mı hareket edecek? Eğer bu sorunun cevabı dinî referansla yönetim şekliyle ilgili bir sıkıntı var demektir. Ben bu seminerlerin içeriğinin ne yönde olduğunu, hangi dinî referansların verildiğini de merak ediyorum ve son olarak da bir daha geri dönüş olmaması için.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım, yedinci dakikadasınız, eğer onar dakika konuşacak olursak, 19 Komisyon üyemiz var, yüz doksan dakika. Sizin bitirmek üzere olduğunuz konuda konuşmacılarımızdan üçer dakika maksimum...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Yok, tamam Başkanım, atlamayayım diye...

Şunu da söyleyeyim Sayın Başkan -tutanakları kapattığımız için ben tutanaklara geçsin diye söylüyorum- o günkü usulle ilgili tartışmada biz, konuşmacıların sunumlarını önceden vermesi ve onların sürelerinin kısıtlanmasını talep ettik, bizlerin sürelerinin kısıtlanmasıyla ilgili herhangi bir talebimiz olmadı; bu da tutanaklara geçsin.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tutanaklara geçmesi adına söylüyorum: Gelecek olan kurumlarımıza “yirmi dakika” öneriniz, biz otuz dakika olarak bildirdik ve otuz dakikada sunumunu bitirdi Huriye Hanım; Hocamıza teşekkür ediyorum. Arkadaşlarımızın önerisi üç dakikaydı; ben üç dakikayı aşmamanızı özellikle rica ediyorum.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) - Biz öneride bulunmadık üç dakika...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ya ne kadar da...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) - Başkanım, olmaz böyle.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yelda Hanım, buyurun söz sizde.

Sürenize uyarak, üç dakikayı aşmazsanız sevinirim.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Teşekkür ediyorum.

Huriye Hanım, öncelikle, sunumunuz için teşekkür ediyorum ve görevinizde başarılar diliyorum. Bir kadın olarak Diyanet İşleri Başkan Yardımcısının kadın olması ve kadın sayısının Diyanet İşleri Başkanlığında gerek daire başkanı olarak gerek illerdeki sayısının artması da bir kadın milletvekili olarak beni oldukça mutlu etti, görevlerinizde başarılar diliyorum.

Diyanet İşleri Başkanlığının, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında kurumunuz tarafından verilen gerek din görevlileri başta olmak üzere kurum personeline gerekse vatandaşlara yönelik verilen eğitimlerin etki analizleri yapılmak mıdır? Bu eğitimlerin devamlılığı ve etkinliğini sağlamaya yönelik ne tür çalışmalar yapmaktasınız?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yelda Hanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Kerestecioğlu, buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Şu üç dakika meselesini ben ortaya attığım için öncelikle onu bir çözelim. Avrupa Konseyinde Genel Kurulda üç dakikada görüşler ifade ediliyor demiştim, komisyonlarda değil, öncelikle bunu söyleyeyim. Ayrıca, toplantılara hakikaten zamanında başlayalım ve sunumlar belki biraz daha az olursa bizim de müzakere etme imkânımız olur demiştim, bunu da ifade edeyim.

Hoş geldiniz, teşekkürler sunumunuz için.

Şimdi, biz, kadına yönelik şiddetin erkek egemen sistem sonucu olduğunu düşünüyoruz ve bu sistemin sürmesindeki işlevini de görmezden gelerek erkek şiddetinin bireyselleştirilmemesi gerektiğini düşünüyoruz. Ama özellikle “merhamet” “şefkat” “vicdan” gibi kavramlarla ve dinî referanslarla kadına yönelik şiddetin gerçekten önlenmesi kolay gözüküyor, en azından tek başına mümkün değil bu çünkü karşımızda çok köklü ve tarihsel bir sorun var ve bu, dinlere, kültürlere, yaşanan coğrafyaya göre kısmen değişiklik göstermekle birlikte, dünyanın her yerinde kadına yönelik şiddet sorunuyla biz karşı karşıyayız.

Şimdi, Diyanetin sitesi boşanmayı “erkeğin hakkı” olarak tanımlayan fetvalarla dolu maalesef. Kadınların nasıl giyineceklerini, şiddete uğradıklarında kocalarını nasıl hoş tutacaklarını, nasıl itaat edeceklerini salık veren Diyanet Başkanı, mesela, 25 Kasım ile ilgili açıklamasında şiddet uygulayanın erkekler olduğunu, erkeklerin bu yolla kadınlar üzerinde tahakküm kurduğunu söylemedi. Yani bu, ortaya atılan böyle öznesiz sözlerle çözülebilecek bir şey değil.

Şimdi, siz sunumunuzda İl Müftüleri İstişare Toplantısı’ndan söz ettiniz ama 2012 tarihli bu toplantıdan sonra olanları biraz örneklemek isterim, tabii, 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi’nden sonra da. Ben de aynı şekilde, bu, elimde olan, özellikle Burcu Karakaş’ın kitabından birkaç örnek vermek istiyorum, somut örnek. Şimdi, Çorum Müftülüğüne başvuran bir danışan, eşinin kıskançlık gösterdiğini ve “yemeğin salçası eksik, çamaşır makinesinde çorap unuttun” gibi sudan sebeplerle kendisine bağırıldığını söylüyor. Henüz fiziksel şiddete uğramadığını ancak endişelendiğini belirtiyor; fiziksel şiddet uygulanırsa ne yapması gerektiğini soruyor. Müftülük, cevabında, eşinin sinirli olmasının altında iş yerinde yaşadığı sorunlar olabileceğini -bu eşler gidip patronlarını dövüyorlar mı hiç mesela, bunu gerçekten ben her yerde sormak istiyorum- eşi sakinleştikten sonra onunla konuşup sorununu öğrenebileceğini söylüyor yani eşinin önce sakinleşmesi gerekiyormuş. Şiddet görmesi halinde ise tepki vermemesini, ortamdaki uzaklaşmasını, ortalık yatıştıktan sonra da “Nasıl istiyorsan öyle yapayım.” diyerek konunun üstünü örtmesini öğütlüyor.

Batman Müftülüğüyle, burayla görüşen bir danışan, çevresinin “Sinirli ama iyi bir insan.” olarak nitelediği nişanlısının şiddet eğilimi olduğunu, dinî nikâhları olsa da evlenmekte tereddüt ettiğini, nasıl bir yol izleyeceğini bilmediğini ifade ediyor. Müftülük, ilk önce, nişanlısının ibadet edip etmediğini soruyor; namaz kılp oruç tutuyorsa bu özelliklerini dikkate alarak karar vermesini salık veriyor. Demek ki her şeyden kurtarıyor bu!

Eşinden şiddet gördüğü için Niğde Müftülüğünü arayan bir diğer kadına sunulan öneri ise beş vakit namaz kılmak, Kur’ an okumak, polise başvuru yaparsa eşine uzaklaştırma kararı çıkabileceği için başvurudan vazgeçirmeye çalışmak.

Şimdi ben sizlerin, kadınlar olarak bu söylemler karşısında ne hissettiğinizi gerçekten bilmek istiyorum ve bunlara karşı ne yaptığınızı da bilmek istiyorum. Mesela, bunlarla ilgili bir soruşturma açılıyor mu, bu cevapları verenlerle ilgili? Çünkü bunlar yalan, üfürük şeyler değil, gerçekten var olan şeyler.

İkinci bir konu var, çok ciddi bir konu benim açımdan. Şimdi, özellikle pandemi zamanında Diyanet İşleri Başkanlığı Nisan 2020’de “İslam, zinayı en büyük haramlardan kabul ediyor, lutiliği, eşcinselliği lanetliyor. Nedir bunun hikmeti? Hastalıkları beraberinde getirmesi ve nesli çürütülmesidir bunun hikmeti.” dedi. Bu ülkede yaşayan binlerce, yüz binlerce LGBT’li insan var, bunların aileleri var, bu ailelerin çocukları var; bunlara karşı ne yapmayı düşünüyorsunuz? Gerçekten yok edilmesi gereken bir kavim midir bunlar -hâlâ 2021 yılında- yoksa, bu insanlara uygulanan şiddet nasıl engellenecek? Ya da bu insanlara şiddet uygulandığında “Engellemeyin, bırakın ne hâlleri varsa görsünler!” mi diyorsunuz? Gerçekten bunu bilmek istiyorum çünkü zaten İstanbul Sözleşmesi’nden -dezenformasyonlarla tabii- özellikle çekilme kararına... İstanbul Sözleşmesi’nde LGBT’lilerle ilgili hiçbir şey yoktu aslında ama buna rağmen dezenformasyonlarla yapılan buydu. Bunları merak ediyorum. Mesela, gerçekten, bununla ilgili nefret söylemi karşısında ne yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz?

Size, yandan, kusura bakmayın yani “akıl” -tırnak içerisinde- vermeye çalışan arkadaşları da kınıyorum çünkü sizler...

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DİN HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ AİLE VE DİNİ REHBERLİK DAİRE BAŞKANI SEMA YİĞİT – Biz...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Hayır, hayır, asla, asla, sizden bahsetmiyorum.

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Ya, Sayın Milletvekili, bakın, konuyla ilgili bir şey söylüyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Benim kimleri kastettiğimi siz anladınız, kadın kadının hâlinde anlar. Birazcık, hani, orada geri durursa...

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Sayın Başkanım, bu üslup çok hoş olmayan bir üslup.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Siz cevap verirsiniz, siz sonra cevap verirsiniz isterseniz.

Son olarak da Sayın Meral Akşener’e yönelik sözler taciz ve erkek şiddetidir. Ve şunu zannetmeyin arkadaşlar: Kadına yönelik şiddete karşı olmamız için aynı görüşte olmamız gerekmiyor kimseyle. Biz Özlem Zengin’e de Sümeyye Erdoğan’a da gösterilen cinsiyetçi saldırılarda aynı tepkileri gösterdik, göstermeye de devam edeceğiz; sizlere de tavsiye ederim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Filiz Hanım, öncelikle, Filistin’de...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ha, şunu da söyleyeyim -az önce- neden bunu söylediğimi de söyleyeyim: “Cevap vermeyin Sayın Başkan, onlara cevap vermeyin.” sözünü buradan duyduğum için söyledim. Bunu kimse hak etmiyor; böyle bir şey.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Ben de duydum Başkanım, açıklayayım; Filiz Hanım alınganlık gösteriyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yok, ben alınganlık göstermedim.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Arkadaşımız dedi ki: “Sorulara toptan cevap vereceksiniz. Lütfen, Sayın Başkanım...”

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – “Her soruya polemik oluşmasın diye cevap vermeyin yani toptan cevap vereceğiniz için.” dedim.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Polemik oluşmasın... Ben duyduğum için söylüyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Tamam, böyleyse...

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Sizin, yanlış anladığımız bir mesele üzerinden yaptığınız hoş bir şey değil Filiz Hanım, lütfen.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ama ben bakıştan hiç bakıştan öyle hissetmedim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Ama siz her şeye, her şeye...

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Niyet okumayı bırakın artık!

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bunu Sayın Başkan kendisi ifade etsin, bunu Sayın Başkan kendisi ifade etsin.

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Başkanım...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Efendim?

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – İzniniz olursa...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Komisyon üyesi misiniz?

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Yani burada oturuyorsak herhâlde Komisyon üyesiyiz Hanımefendi, yani bu tavır hiç hoş bir tavır değil ki.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yok, hayır, olmayanlar var.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Komisyon üyesi olmayanlar da katılıyor da o yüzden sordum.

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Anladım da yani...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Hayır hayır, Şükrü Bey Komisyon üyemiz Şenol Hanım.

Buyurun Şükrü Bey.

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Şimdi, 2011’den beri Milletvekiliyim, birçok komisyonda görev aldım; burada da komisyonlardaki çalışma usullerini çok iyi bilen birisiyim. Burada belki Başkan Yardımcımız ilk defa katılıyordur, daha önce katılmış mıdır bilmiyorum ama...

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Katıldım tabii.

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Özür dilerim...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Katıldı kaç kere.

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Az önce Gamze Hanım konuşurken birçok soruya direkt cevap verme şeyi hissetti, ben de kendisine dedim ki: Konuşmalar bittikten sonra toplu cevap verin çünkü bir polemik oluşmaması, Komisyonunda hoş olmayan görüntülere sebep olmaması adına toplu bir cevap verin.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şükrü Bey, biz de bu vesileyle bu usulü arkadaşlarımızla... Komisyon üyesi arkadaşlarımız da kabul ettiler.

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Yani burada...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, bir yanlış anlaşılma, oldu iletişim kazası.

Teşekkür ediyorum Şükrü Bey.

Sadece bir hatırlatma yapmak isterim: Filistin’de, Gazze’de çocuklarımız, kadınlarımız, bebeklerimiz öldürülüyor. Filistin’e gittiniz mi, gördünüz mü bilmiyorum, ben gittim ve gördüm, Gazze’ye de gittim.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Biz 1968-1970’lerde falan gidip o zamandan beri mücadele ediyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben de 1999-2000 yıllarında gittim efendim.

Şimdi, oradaki çocukları, kadınları öldüren katil Netanyahu’ya Cumhurbaşkanını benzeten zihniyeti şiddetle kınıyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – O başka bir şey.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Öznur Hanım, öyle değil.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Ve bu şiddetle kınamanın yanında 20 Mayıs 2020 günü...

Bakın, siyaset yapmak istemediğim için, Komisyonu tarafsız olarak yönetmeye gayret ettiğim için... Ama bu gayret, Cumhurbaşkanımıza hakaret yaptığınız anda cevap vermememi gerektirmez.

Ben özellikle şunu söylüyorum: 20 Mayıs 2020 günü -Sayın Akşener’in Rize’ye ziyaretinde yaşanan hadise keşke olmasa ama- bilinçli olarak gidildiği o kadar aşikâr ki... (Gürültüler)

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Niyet mi okuyorsunuz?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – A Haber hemen olayın dibindeydi, ne tesadüf!

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, 20 Mayıs 2020 günü Isparta’da İYİ Parti İl Başkanının cenazesi var; çok enteresan. 20 Mayıs 2020 günü Isparta’da İYİ Parti İl Başkanının...

ŞENOL SUNAT (Ankara) - O program yapılmıştı.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Bir gün önce İYİ Parti İl Başkanı vefat ediyor ve cenazesi yerine Rize’ye gidiliyor. Dolayısıyla, provokasyonu hazırlayan zemini görüyor, biliyor ve üstüne gidiyor. Benim istirhamım: Siyaseti Komisyonumuzun üzerine getirecek olursanız -kadın mevzubahisse siyaseti lütfen kenara koyun ama- siz siyaset yapan cümleler kullanırsanız ben de bunlara cevap veririm, evet.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – O, bayramdan önceki kararımız, onu yargılayamazsınız!

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Sayın Başkan, sizin bu konudaki fikriniz nedir? Sizce kadına şiddet var mıdır yok mudur?

ŞENOL SUNAT (Ankara) – İster karar önce alınsın ister sonra alınsın -ki önceden alınmıştı- bunu siz yargılayamazsınız! Oradaki olaylardan sorumlu olduğunu Sayın Cumhurbaşkanı bugünkü konuşmasında itiraf etti.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Semra Hanım, buyurun lütfen, söz sizin.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - A Haber oradaydı, ne tesadüf!

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Semra Hanım, buyurun.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Yani, o kadının kim olduğu ortada. Olayı çıkaranlar, ilçe yöneticileri AK PARTİ'nin... Bunları bile bile...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Semra Hanım, buyurun, söz sizin.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Yaşa göre mi söz veriyorsunuz?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, buradaki sıraya göre Aysu Hanım.

Buyurun Semra Hanım.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Hoş geldiniz, teşekkürler sunumunuz için.

Yalnız, sunumunuzda bazı şeylere değindiniz; bu değindiğiniz kimi konular ile Diyanet İşleri Başkanlığının yaptığı açıklamalar çelişiyor, öncelikle onu söylemiş olalım; bir kısmına arkadaşlarımız da değindi, birkaç kısma ben de değinmek istiyorum. Örneğin, toplumsal cinsiyet konusunda yaptığı kimi açıklamalar var. Tabii, bunu, bu açıklamaları yaparken İstanbul Sözleşmesi'ne atıfta bulunarak yapıyor bu açıklamaları. “Toplumsal cinsiyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan bu sözleşme cinsiyet eşitliğini şiddetin önlenmesinin tek yolu olarak sunmaktadır, oysa istatistiki veriler bu reçeteyi doğrulamıyor.” diyor sözleşme için ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin olduğu yerlerde şiddetin daha fazla olduğunu ifade ediyor. Bir diğer açıklamasını sözleşmenin 12'nci maddesine dair söylüyor: “Türk aile yapısını, kadın-erkeğin alışlagelmiş rollerini, geleneklerini, uygulamalarını ortadan kaldırarak erkeklerin sosyal ve kültürel davranışlarının değişime uğratılmasına neden oluyor.” diyor. Merak ediyoruz, nedir bu roller? Yani, kadının yeri ev, erkeğin yeri dışarı mıdır; kastettiği bu mudur acaba?

Bir diğeri: Diyanet Bir-Sen'in açıklamaları var ama ona “soru” kısmında değineceğim, ne düşündüğünüze dair ona değineceğim. Verilen kimi vaazlar var; arkadaşlarımız bir kısmına değindi, o yüzden değinmeyeceğim bir kısmına. Özellikle Çorum Müftülüğünün yaptığı vaazlar var, gerçekten rahatsız edici vaazlar. Vaazlardan biri, şiddet nedeniyle boşanmayı düşündüğünü ileterek tavsiye isteyen kadına dinî bilgiler ışığında sabretmenin önemini anlatıyor ve şu tavsiyelerde bulunuyor: “Dayanılmaz hâle geldiyse büyüklerinle istişare edin. Allahutaala Nisa Suresi'nde buyurur ki: ‘Kadın ve erkek birer büyükle sıkıntıyı gidermeye çalışsınlar.’ Gençler kestirip atabiliyor.” Ve “Aile büyükleriyle sıkıntıyı aşmaya çalışın.” şeklinde vaazlarda bulunuyor, yani “Şiddeti tolere edin.” şeklinde bir açıklama yapıyor aslında ki bunu Aile ve Çalışma Bakanlığı da söyledi. Aynı vaaz değil; arkadaşların değindiği vaazlara değinmedim.

Sorulara geçeceğim.

Şimdi, 81 il müftülüğünde, ilçe müftülüğü bünyesinde çok sayıda aile ve dinî rehberlik büroları hizmet vermekte ve sorulara cevap vermekte. Aile ve dinî rehberlik bürolarında ne gibi hizmetler veriliyor? Kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran hizmetler mi? Çünkü verilen vaazlara bakılınca aslında biraz öyle gibi görünüyor. Bu çalışmaların gerçekten şiddeti önlemeye yönelik olduğunu düşünüyor musunuz, bu vaazların? Ve şiddet gören kadınlara tavsiyelerde bulunmadan önce kadına yönelik şiddet konusunda eğitim aldığını söylediniz bu kişilerin ama şiddeti meşrulaştıran ve kadınlara tepki vermemelerini söyleyen söylemler; Diyanetin kabul ettiği görüşler midir bu görüşler?

Bir diğeri: “Kadın-erkeğin eşit olduğu düşünülemez.” demiş Diyanet Bir-Sen bir açıklamasında, bunun hakkında ne düşünüyorsunuz yani Bir-Sen'in yaptığı bu açıklama hakkında?

Erkek şiddetinin “öfke kontrollü”, “merhamet” gibi kavramlarla çözülebileceğini söylüyorsunuz. Sorunu doğru tanımlamadan yaklaşımları çözebileceğinizi düşünüyor musunuz?

Bir soru daha: Kadınları güçlendirmek için ne tarz çalışmalar yapıyorsunuz?

Diğer soruları arkadaşlarım dile getirdiği için, kısa olması için bitireceğim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Semra Hanım, çok teşekkür ediyorum.

Zamanımızı çok aştık. Arkadaşlar, sekiz dakika... Benim istirhamım, lütfen... Şu anda Komisyon üyesi arkadaşlarımdan Tuba Hanım, Mutlu Hanım, Esin Hanım söz talebinde bulunuyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Biz beşer dakika konuştuk.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, merak etmeyin, ben dakikaları burada görüyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Evet, biz de görüyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Aysu Hanım, buyurun.

Eğer milletvekilleri müsaade ederse son sözü Aysu Hanım’a vereceğim, sonra da Huriye Hocama söz vereceğim.

Buyurun Aysu Hanım.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Teşekkürler sunumlar için. Hoş geldiniz.

Şimdi, bu birkaç soruma geçmeden önce iki tane olaydan bahsetmek istiyorum size: Bunlardan bir tanesi, İran’dan Türkiye’ye sığınan Galaviz Amirabad’la ilgili; İranlı bir kadın. Belki adını siz de sosyal medyaya yansıyan şiddet görüntülerini içeren videolardan duymuşsunuzdur. Amirabad, ülkesi İran’dan çocuk ve kadın haklarını savunduğu için idam cezası almış ve Türkiye’ye sığınmış bir kadın. 2019 yılında Türkiye’ye geliyor ve burada evleniyor, 1 çocuğu var. Ama biz kendisini ülkemize sığınan bir kadın hakları savunucusu olarak değil, sığındığı ülkede şiddete maruz kalan bir kadın olarak biliyoruz ne yazık ki çünkü ne olmuştu bu görüntülerde? Bir hatırlamak gerekirse: İftar yemeğinde olan Amirabad ve çocuğu kocası tarafından şiddete maruz kalıyordu ve videoda da -altını özellikle çizmek istediğim nokta- şiddet gösteren kocanın “Seni öldürürsem üç beş ay yatar çıkarım.” diye bağırmasıydı. Peki, bu olayın sonunda ne oldu? Tutuklanan koca daha geçen haftalarda görülen celsede, evden uzaklaşmamak kaydıyla tahliye edildi; elektronik kelepçe bile takılmadı. Ortada videolu bir kayıt varken, darp raporları da apaçık ortadayken durum bu. Fazla bir şey söylemeye aslında gerek yok çünkü Sayın Amirabad da mahkeme sonrasında şöyle diyor: “Üç beş ay yatar çıkarım.’ derken herhâlde vardı bir bildiği.”

İkinci olaya şu: Konya’da iki yıl önce kocası tarafından öldürülen 3 çocuk annesi Tuba Erkol’a ilişkin. 46 yerinden bıçaklanarak canice öldürülüyor eşi tarafından ve dava geçtiğimiz günlerde sonuçlanıyor. Ne oluyor? Mahkeme heyeti önce ağırlaştırılmış müebbet cezası veriyor ama daha sonra, suçun haksız tahrik altında işlendiği gerekçesiyle sanığın duruşmadaki iyi hâli göz önünde bulundurularak -iyi hâl indirimi- cezası indiriliyor.

Şimdi, biz böyle bir ülkede yaşıyoruz ve böyle önemli bir konuda bir Komisyonunda sorumluluğumuz var değerli arkadaşlar ama görünen köy kılavuz istemezken, çok güzel, bu söylediğimiz şiddet karşıtı söylemlerimizle de yani lafla peynir gemisi yürümüyor çünkü bu ülkede özellikle kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik olan yasalar ya uygulanmıyor ya da istikrarla uygulanmak istenmiyor. Hâl böyleyken de “Acaba yasalarımızı nasıl daha iyi uygulayabiliriz?”i tartışmaktansa Hükûmet eliyle elimizdeki koruyucu tedbirlerden de, İstanbul Sözleşmesi gibi 42 milyon kadının yaşam hakkını savunan çok önemli bir sözleşmeden de taviz veriyoruz.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bugün Diyanet İşleri Başkanlığı burada acaba toplumun bu kanayan yarasına çözüm olmak için ne yapıyor? Mesela bir raporunuz var: Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Konusunda Görüş ve Yaklaşımlar; 2015 tarihli zannediyorum. Araştırdım biraz, bu raporunuzla karşılaştım. Raporda şiddete karşısınız ama kadına yönelik şiddeti bir türlü aile kapsamından çıkaramadığınızı gördüm. Yani, kadın bir türlü ayrı bir birey olarak, vatandaş olarak aile dışında şiddet görürse ne olur, bunu göremiyoruz. Diyanetin bu çalışmasında çoğunlukla aile içerisinde kadının rolünden bahsediliyor ve şiddet aile içinde kadınla birleştiriliyor, hâlbuki biz biliyoruz ki şiddete maruz kalanlar sadece evli olan kadınlar değil; boşanan kadınlar, bekâr kadınlar, hatta buluş çağında olsa bile çocuklar. O yüzden, yani, acaba ne diyeceksiniz? “Vatandaşlarımız evli olmadığı hâlde şiddet görürse bu, bizim sorumluluk alanımıza girmez mi?” diyor Diyanet.

2021 yılı itibarıyla Diyanetin bütçesine baktım, 12 milyar 977 milyon lira olmuş. İçişleri Bakanlığı dâhil olmak üzere 7 Bakanlıktan daha zengin olan Diyanet İşleri Başkanlığı acaba bütçesini karşılamak için vergi yağmuruna tuttuğu ve ailenin dışında da şiddet gören kadınlar için ne yapıyor, bir projesi var mı?

Şimdi yine bu raporda Diyanet çok güzel bir tespit yapmış, diyor ki: “Kadına şiddet uygulamayı meşru görmenin öncelikli nedeni kadının değeri ve konumu konusundaki köklü tasavvurdur.” Devamında da şöyle yazılmış: “Bir insanın değerine şiddet uygulamasının altında yatan yargılardan ilki onu değersiz görmesidir.” Çok doğru, katılıyorum. Peki, şiddet gösteren erkek, kadını değersiz görüyor da Diyanet kadını nasıl görüyor? Bunu sormak istiyorum. Daha 2020 yılında müftülüklerinizi arayan şiddet mağduru kadınlara -sayın vekiller de bahsetti- Çorum Müftülüğünün cevabını duyduk: “Size vurursa tepki vermeyin, oradan uzaklaşın, odanıza çekilin. ‘Nasıl istiyorsan öyle yapayım.’ diye olayı örtmeye çalışın.” diyor. “Ama uygun zamanda açın konuyu, suçlayıcı dille konuşmayın. ‘Nasıl istiyorsun bilemedim, bilsem öyle yapardım.’ gibi konuşun.” diyor. “Peki, polisi aramam gerekir mi?” diye müftülüğe soran kadınlara müftülüğün cevabı ne oluyor: “Yok, bu tür şeyleri çözeriz inşallah.”tan ibaret müftülüğün cevabı. Yani müftülüğünüzün kadına verdiği değer bu kadar: Dövülse de sesini çıkarmaması gereken bir varlık mı, yani haklı olduğu hâlde kaçacak delik bulması gereken, üstelik hakkını aramak şöyle dursun, suçlamadan alttan alması gereken bir varlık mı kadın sizin için?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tamamlarsanız...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Şimdi, değerli arkadaşlar, sevgili Komisyon üyeleri; kanaatimce birbiriyle uyuşmayan söz ve eylemler içindeyiz ve bu şekilde de bir yere varamayız. Bu ülkede her gün bir kadın katledilirken “inşallah”la “maşallah”la yetinemezsiniz. Kamuya farkındalık sağlasın diye, çektiğiniz videolarda ne yazık ki yüzüne bile bakmayan kocasına kek götüren bir kadını tasavvur ettirerek toplumda kadının değerini artıramazsınız değerli arkadaşlar.

Daha önceki toplantılarda da aynı sözleri söylediğimiz için eleştirildik ama sesimizi bir türlü duymayan iktidara bugün bir ümitle yine bir kez daha sormak istiyorum: Diyanetin evli-bekâr ayırmaksızın şiddete uğrayan kadınlara “Sineye çekin” demektense “Polisi arayın. Devletimiz sizin yanımızda. Şiddet uygulayan şahıs gözaltına alınacak ve isterseniz sizi sığınmaevine yönlendirebiliriz.” gibi desteklerde bulunmak bu kadar mı zor? Madem bu ülkede evlenme yaşından tutun da boşanma şekillerine kadar herkesin hayatı hakkında söyleyecek sözü olan bir iktidar var, sanırım Diyanet de bütçesinin bir kısmını şiddet gören kadınlara ayırmayı düşünür.

Son olarak, Başkanlığımızın “çocuk” tanımını açıklamanızı rica edeceğim ve eskiden resmî nikâh olmadan imam nikâhı olmuyordu. 2015’te Anayasa Mahkemesi Türk Ceza Kanunu’nun 230’uncu maddesindeki bu maddeyi iptal etti ve bu durumun çocuk gelinleri artırdığı söyleniyor. Bu konuda herhangi bir çalışmanız, istatistiğiniz var mı? Bu konudaki fikriniz nedir? Verdiğiniz evlilik verileri resmî nikâhlı evlilik verileri midir, imam nikâhlı evlilik verileri midir; onları paylaşabilir misiniz?

Son olarak da -hepimiz bir şeyler söyledik, söylüyoruz, benzer şeyleri söyledik- acaba bundan sizin bir çıkarımınız var mı, yorum olarak paylaşırsanız, “Bundan da biz, sizlerden katkı sağladık, bunu da dikkate alacağız.” diye paylaşırsanız memnun olurum.

Ve son olarak Sayın Akşener’e yapılan, sözlü olarak yapılan, cinsiyeti üzerinden yapılan bu saldırıyı, her kim tarafından yapılmış olursa olsun ama özellikle bir ülkenin Cumhurbaşkanı tarafından yapılmış olmasını şiddetle kınıyorum ve zannediyorum, bundan sonra Sayın Akşener’in başına herhangi bir şey gelirse onun sorumlusu da Sayın Cumhurbaşkanı en başta olacaktır diye düşünüyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Aysu Hanımcığım, onuncu dakikadasınız; istirahat ediyorum Sayın Komisyon üyem...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Oldukça üzüntü verici bir durum; hangi siyasi parti lideri, milletvekili olursa olsun bu çok üzüntü vericidir. Bunu da tekrar paylaşmak istedim.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kolaylıklar diliyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kara, buyurun.

ESİN KARA (Konya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı, öncelikle size hoş geldiniz diyorum, teşekkür ediyorum sunumunuz için de.

Diyanet İşleri kurumu gerçekten Türkiye’de yapmış olduğu fetvalarla, açıklamalarla çok etkili olan bir kurumdur çünkü yüce dinimize uygun bir şekilde -bahsetmiştiniz az önce sunumunuzda- bizlere cevaplar veriyorsunuz ve açıklamalarda bulunarak hizmet sunuyorsunuz. En başta şey var: Dinimizin en güzel şekilde öğrenilmesi yani en büyük sıkıntımız cahillik. Dinimizi en güzel şekilde öğrenebilmek ve ona göre yaşayabilmek aslında bizler için bazı sorunların çözümünde kolaylık sağlayacaktır. Yüce dinimizin İslam’a bakış açısı, kadına bakış açısı, şiddete bakış açısı, istismara bakış açısı ya da cinselliğe bakış açısı kesindir. Bu şekilde bir eğitimin ve dinin güzel öğretilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Benim sorum şu olacak: Vermiş olduğunuz fetvalarda yöresel özellikler, eğitim durumu, kültür durumları dikkate alınıyor mu? Töre cinayetlerinin çok olduğu doğu illerimizde ya da aile içi infazların olduğu doğu illerimizde ya da küçük yaşta çocukların kandırılarak ya da ailelerin kandırılarak çocuklarının terör örgütlerine dâhil edildiği ya da terör örgütleri tarafından istismar edildiği, aile ortamına uygun olmayan şartlarda, dağlarda farklı şekilde yaşadığı ki bunların önlenmesine yönelik... Bu tedbirlerin alınması amacıyla dinimizi anlatır, o bakış açılarını da gösterir hutbeleriniz doğuda verilmekte midir? Ailelerin eğitimi, dinimizin bakış açısı... Bu şekilde fetvalar verilirse emin olalım ki doğuda da herhâlde birçok çocuğumuzun dağa kaçırılması engellenecektir diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Huriye Hocam çok teşekkür ediyorum.

TİHEK Başkanımız Süleyman Bey'den müsaade istedik, kendisine çok teşekkür ediyoruz. Aile Bakanımızı saat üç buçukta davet ettik, o gelecek ama TİHEK Başkanımızı Aile Bakanımızdan sonra dinleyeceğiz. Bu vesileye saat üç buçukta Aile Bakanımızı dinlemeden önce, milletvekili arkadaşlarımızın sorularını cevaplandırmak üzere Kıymetli Huriye Hocama sözü bırakacağım.

İstirhamım, Değerli Hocam, eğer cevaplarımızı on beş dakika içerisinde alabilirsek, sonrasında Komisyon üyelerimiz, beş, on dakika ara verelim saat üç buçukta Bakanımızı dinlemeye başlayalım.

Buyurun Hocam.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI - Doğrusunu söylemek gerekirse hem bir akademisyen olarak hem Diyanet İşleri Başkanlığı Başkan Yardımcısı olarak bütün Komisyon üyelerimize teşekkürlerimi sunmakla söze başlamak istiyorum.

Benim için son derece verimli ve son derece anlamlı bir toplantı oldu. Sunumda bazı kareleri atladığımı fark ettim, onun için öncelikle bu kareyi ekrana yansıttım. Diyanet İşleri Başkanlığının şiddetle mücadelesinde söylemleri ilk önce şu kareden başlar: Irkı, yaşı, dili, cinsiyeti, dini, mezhebi, meşrebi ne olursa olsun saygın ve onurlu bir varlık olan insanın İslam tarafından tanınan beş temel hakkını yani can, akıl, inanç, mal ve nesil dokunulmazlığını öne çıkaran bir yaklaşım esastır. Dolayısıyla şiddetle mücadelede bizim ilk karemiz aileyle başlamaz, bireyle başlar. “Yaşı, ırkı, dili, cinsiyeti, dini, mezhebi ne olursa olsun bireyin kesinlikle hem hukuki hem de ahlaki anlamda bu beş temel dokunulmazlık alanı İslam tarafından koruma altına alınmıştır.” diye başlar. Bir kadının canının dokunulmazlığı vardır; hiçbir şekilde, hiçbir biçimde şiddete maruz bırakılamaz. Bir kadının aklının dokunulmazlığı vardır yani düşünce özgürlüğü vardır; hiçbir şekilde fikirlerini ve akıl sağlığını herhangi bir şekilde riske atacak biçimde akıl ve ruh dünyasıyla ilgili şiddete maruz bırakılamaz. Bir kadının aynı şekilde inanç özgürlüğü ve dokunulmazlığı vardır; herkes inanma ve inandığı gibi yaşama özgürlüğüne sahiptir dinen ve dokunulmazdır. Bir kadının mal dokunulmazlığı vardır, bireysel bir şeydir bu. İslam, kadının hiçbir şekilde malını kocasının kontrolüne vermez, kadın kendi malının sahibidir ve sorumlusudur, dokunulmazlığı vardır, kimse el uzatamaz; kadının malına, maaşına, mirasına el uzatmak şiddettir. Bütün eğitimlerde bu cümleler net bir şekilde düzenli olarak din görevlilerine en yüksek sesle söylenir. Aynı şekilde kadının nesil dokunulmazlığı, ırz ve namus dokunulmazlığı, onur ve şeref dokunulmazlığı vardır. Bu şekilde çok temel, bireysel, bir ferdin, insanın onuru üzerinden yürüyen şiddetle mücadele dili takip edilmedikçe zaten dediğiniz gibi aile gibi soyut, kimlerden oluştuğu belirsiz bir ortamda “Bari şiddet olmasın, sen de sabret tatlım.” tarzı bir dili onaylamak mümkün değildir. Elbette hukuk da, din de ahlak da bunu çok açık bir şekilde söyler.

İkinci husus, sayın vekilimizin ilk söylediği ve daha sonra diğer vekillerimizin de bahsettiği üzere, merhamet, hoşgörü ve saygı üzerinden yürüyen bir dili niçin tercih eder? Bakın, bir sonraki maddeyi adaletle başlatmış yazarken. Adalet çok önemlidir kadın ve erkek arasında; hakların hiçbir şekilde çiğnenmemesi ve hak-sorumluluk dengesinin erkek ve kadın arasında, sadece eşler arasında demiyorum, erkek ve kadın arasında hak ve sorumlulukta dengenin yani adaletin oluşturulması son derece önemlidir. Hoşgörünün, saygı ve merhametin ise burada şöyle bir anlamı var: Dini literatürde zulüm, şiddeti karşılayan kelimedir. Zulmün zıttı ise tam tersi, merhamettir dini literatürde. Merhamet ise bizim bütün eğitimlerimizde şöyle açıklanır: Merhamet, acımak değil, acıtmamaktır. Dolayısıyla sadece merhametten bahsedip “Ah canım, tatlı kadın, sana ne kadar da şefkat gösteriyorum.” diyerek kucaklamayı değil, merhametin acıtmamak olduğunu, hiçbir şekilde eliyle, diliyle, gözüyle, tavriyla, hiçbir duruşuyla acıtmama mecburiyetinde olduğunu Müslümanın anlatan bir söylemdir bu. Dolayısıyla merhamet kavramı burada kilit bir kavram. Dini literatürde, Kur'an'ın dilinde ve Peygamber'in dilinde

zulmün, şiddetin karşıt kelimesi merhamet olduğu için buradan yürüyen bir din dili vardır. Bizim toplumsal algılarımızla merhametin anlaşılış şekli farklı olduğu için belki başa adaleti yazmayı son derece önemsiyorum.

Kıymetli vekillerim, bir kurumun söylemi bellidir, gayet net kararları bellidir, duruşu bellidir ve o kurumda görev yapanların da bu söylemi özellikle de din eğitimcileri ise topluma aynıyla aktarma mecburiyeti vardır. Bizim bütün eğitimlerimizde -sayın vekilimiz sordu “Kimler eğitim veriyor?” diye- en üst düzey o alanın hâkim olan akademisyenleri, profesörleri, hocaları, bakanlıklardan bakan yardımcılarını gelip ders verirler. Hiçbir zaman mevzuatta kadının hakları konusunu çıkıp da bir ilahiyatçı anlatmaz, mutlaka bir hukuk profesörü gelip anlatır. Dolayısıyla hiçbir zaman eğitimde “Sabredin, polise başurmayın.” gibi bir söylemin dile getirilmesi mümkün değildir; bu bir suçtur. Açıkçası, ben eğitimlerin karelerini size gönderebilirim, slaytlarını size gönderebilirim, sahada uygulanan slaytları size gönderebilirim ve takdim ettiğimiz çantalardaki kitaplarda da bunlarla alakalı bilgiler var. Bütün eğitimlerde kamu personelinin herhangi bir şiddet vakasını bildirim sorumluluğuyla alakalı kanun maddesi açıkça ekrana yansıtılır ve siz kamu personeli olarak hiçbir şekilde şiddeti görmezden gelemezsiniz, göz yumamayız, “Derhâl mücadele etmek ve kolluk kuvvetini bilgilendirmekle yükümlüsünüz.” denilir. Dolayısıyla birtakım cevapların yanlış verilmiş olması, birtakım insanların maalesef hâlâ zihinsel dönüşüm yaşamadıklarından dolayı hatalı kodlarla konuşuyor olması derhâl üzerine gidilerek cezalandırılması gereken bir durumdur ama kurumun temel, net felsefesini ve söylemini ilgilendiren bir durum değildir. Dolayısıyla burada çok tatlı, çok sevecen ve çok da gerçekçi bir dille konuşmaya çalışıp da sahada farklı şeyler söyleyen bir kurum değiliz. Az önce dediniz ki “Ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesinde söylemlerimiz...” diye sayın vekilimiz okudu ve dedi ki: “İşte kişinin değersiz görmesi şiddet uygulamasını kolaylaştırır.” O benim cümlem, o metni ben yazdım ve ben son dört yıldır bütün hutbe metinlerini yazdım.

Hutbe metinlerinden size çok net cümleler okuyabilirim, hutbe metinlerini bütün Komisyonumuza gönderebilirim.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ben de beğendiğimizi söyledim; ben doğru buluyorum.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI - Beğendiğinizin farkındayım.

Dolayısıyla, bunu niçin yazdım ya da bunu niçin hutbelerde bizzat kürsüden hoca efendilerin okuması mecburiyeti getirdik? Çünkü “zihniyet dönüşümü” dediğiniz şey bir süreç ister; aynı doğruları defalarca insanlara söyleyerek, ısrarlı ve kararlı olarak “Din, şiddetin karşısındadır. Kadın, bir birey olarak her türlü hakları din tarafından koruma altına alınmış dokunulmazlıkları olan ferttir.” mesajını defalarca söylerseniz toplumda bir süreç iyileşmesi olur; zihniyet dönüşümü böyle bir şey zaten. Dolayısıyla, bir şekilde kadının erkekle konumlandırılmasında yaşanan sorun, cinsiyete bağlı konum farklılığı kesinlikle reddedilmelidir. Hiçbir insan erkek doğmakla daha değerli değildir ya da hiçbir kadın, kadın doğmakla daha değersiz değildir. Benzer şekilde, hiçbir şekilde bu 5 dokunulmazlık hakkında kadının en ufak bir zafiyeti ya da dinî anlamda kaybı olamaz, kabul edilemez. Şimdi bunları biz ısrarlı bir şekilde söylemeye devam ettikçe, yazdıkça, dediğim gibi hutbelere bu cümleleri... Kız çocuğu, kesinlikle çocuk olarak sorumluluğunu almamış; kanuni... Sayın vekilimizin dediği gibi, kanunu yaş bellidir. Hiçbir zaman polis, kolluk kuvveti dinin hükmüyle gitsin de şiddetle mücadele etsin diye eğitilmez. Niçin eğitilir biliyor musunuz, gittiği yerde dinin şiddeti onayladığını iddia eden birtakım insanlarla karşılaşırsa cevabı hazır olsun diye eğitilir. Her zaman kolluk kuvveti kanunun verdiği yetkiyle kadını korur ve burada din görevlisi de onun daima destekçisidir, anlatabiliyor muyum.

Yani zihinlerimizde temeli çok net belirlir ve binaya onun üzerine sağlıklı bir şekilde kurgularsak ve dediğim gibi, bu cinsiyetçi ayırım üzerinden değil de fırsat eşitliği üzerinden, cinsiyet eşitliği üzerinden doğru söylemler geliştirmesek gerçekten şiddetle mücadele edebilmemiz mümkün değil.

Şiddetle mücadele konusunda Diyanet İşleri Başkanlığında on yıldır çok aktif görev yapıyorum; Daire Başkanı olarak yaptım, Başkan Danışmanı olarak yaptığım, Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı olarak yaptım, on yıldır bu işin peşindeyim ve sahada din görevlilerinin zihniyetinin ne kadar dönüştüğünü bana sorun. Bu, çok büyük bir kazanımdır. Bir şekilde, kadın olsun, erkek olsun, Kur'an kursu öğreticisinin, vaizin, imam hatibin doğru bir zihin dünyasına sahip olması, kendisine yöneltilen sorulara doğru cevap verebiliyor olması mücadelenin temelini oluşturur. Biz şunu çok açık bir şekilde her zaman söylüyoruz: Şiddetle mücadelede sadece dış disiplin yöntemleri yeterli değildir, iç disiplin yöntemlerinin geliştirilmesi yani failin, şiddet uygulayıcının eğitilerek kendi kendini kontrol edebilir hâle gelebilmesi için uğraşmak önemlidir. İç disiplin insan gelişiminin ana kavramdır, kilit kavramdır, bu da ancak eğitimle olur. Din konusunda hassasiyetleri son derece yüksek olan bir toplumda dinin doğru referanslarıyla konuştuğunuz zaman kesinlikle iç disiplin geliştirici adımların da yaşandığını bizzat görebiliyorsunuz.

Ben burada birkaç cümle yazdım. Hani mesela Hocam dedi ki: "vaazları onlar kendileri mi yazıyorlar siz mi veriyorsunuz?" Örnek Vaazlar kitabı yayınlar Diyanet İşleri Başkanlığı düzenli olarak ve vaizlerin konuşmalarının ona bağlı olmasını ister. Aynı şekilde Diyanet İşleri Başkanlığının söz gelimi "Hadislerle İslam" adıyla yayınladığı 7 ciltlik, cumhuriyet tarihinin en büyük hadis kitabında kadın haklarıyla ilgili çok güzel yazı vardır; kadına şiddetle ilgili... Ev içi şiddet ayrıdır, şiddet ayrıdır orada; 2 ayrı yazı vardır. Her şekilde her ortamda... Sayın vekilim dediler ki "Sadece ailenin içinde mi şiddet?" Hayır. Kadın iş ortamında da şiddete uğruyorsa -öyle değil mi- kadın sosyal yaşamın her alanında desteklenmek ve şiddetten korunmak zorundadır ve bu söylem aslında tekrar söylüyorum kurumsal bir söylemdir. Dolayısıyla hatalı söylemlerde bulunan, hâlâ kendisi zihniyet dönüşümü sağlayamamış personelin derhâl bu hatalı söyleminden dolayı gerekli uyarıyı, disiplin cezasını alması Başkanlık tarafından çok ciddi takiplerle sürdürülen süreçlerdir. Ben bir ilçe müftümüzü hatırlıyorum, kadına yönelik şiddet konusunda çok rahat konuştuğu için disiplin cezası aldı, ilçe müftüsü bu. Yani bir şekilde "Sabredin." deyip de sıvazlayan "Aman, görünmez olun da arka odaya gidin." diyen bir dilin onaylanması mümkün değil. Bunlar çok geçmişte kaldı. Bugün, hep birlikte, çok daha doğru yerden konuşmak ve çok daha güçlü bir dille... Sayın vekilim çok güzel söyledi, "Zihin dünyalarımız ya da yaşam tarzlarımız hiç önemli değildir, kadına yönelik şiddetle mücadele hepimizin vazifesidir ve ortak sorunudur." dedi; bu noktada buluşmayı gerçekten çok önemsiyorum.

Sorulara elbette çok cevaplar verilebilir ama vaktinizin sıkışmasından dolayı sözü daha fazla uzatmak istemiyorum, sadece şunu söyleyeyim Sayın Vekilim: Pek çok sorunun cevabının, aslında, dediğim gibi, bu çantadaki kitaplarda olduğunu görüyorum ben, biliyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam, şöyle bir şey yapalım mı? Sizin cevaplarınız için çok teşekkür ediyorum, inanılmaz etkilenecek dinledim.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Estağfurullah.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – İnanıyorum ki tüm Komisyon üyesi arkadaşlarımız da ortaya koymuş olduğunuz fikri değişikliği, zihinsel değişikliği ve özellikle bir kadının Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı olmasının sahada gösterdiği etkiyi.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Başkan olun inşallah.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – ...ve hutbelerde sizin direkt olarak yazım ekibinde olmanızı muhteşem derecede çok güzel gördüm.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Hutbelerdeki ifadeler çok açıktır, lâmı cimi yoktur.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Muhteşem bir şey.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Kız çocuğu ayrımcılığa uğratılamaz; bir kadın, kadın olduğu için mirasından mahrum bırakılamaz, kadının maaşına el koyulamaz. Bunlar hep hutbelerin cümleleridir.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sayın Başkan, yapılmış herhangi bir işlem var mı yani bu fetvalarla ilgili görevinden geri çekilenler?

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Var tabii, tabii ki var.

Şimdi, bizim disiplin birimiz, teftiş birimiz her türlü suçun doğal olarak cezasını belirler ve bu şekilde kurumun söylemine aykırı kişisel söylemlerle toplumda huzursuzluk yaratmanın cezası vardır.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Yaklaşık kaç kişiye işlem yapılmıştır?

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Ben onu şu an, inanın... Teftişe sorup da ama bilgi sunabilirim; bir.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – O zaman yazılı olarak talep edelim.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Bir de şunu söyleyeceğim... Affedersiniz, ne söyleyeceğimi unuttum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam, şunu söyleyeceğim: Arkadaşlarımız da notlarını aldı. Milletvekillerimizin sorularının cevapsız kalmaması adına tutanaklardan da uzmanlarımız size destek olacaklardır. Yazılı da cevaplarınızı iletebilirsiniz eksik kalan cevaplar olduğunu düşündüğünüz yerlerde.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Hatırladım.

Şimdi, ben bir üniversite akademisyenim, eşim de bir üniversite akademisyeni. Hani, dedi ki Sayın Vekilim: “Neden kadın böyle keki götürdü de o adam yüzüne bile bakmadı?” Orada bir ironi var; her türlü hizmeti bekliyorsun, yüzüne bile bakmıyorsun. Yani bir şekilde, bu onaylanan davranışı değil, aksine, o kompozisyonun çok sağlıklı olmadığını söylüyor. Evlerde herkes birbirine ikramda, hizmette, çay dökmede, sen bana, ben sana zevkle yapar sevdiklerine, o başka bir şeydir ama bunu “Kadının yegâne görevi budur.” ya da “Bu görev sadece kadınındır.” şeklinde bir söylemle direktmek ahlaki değildir. Orada da bir ironi var. Yani “Bu kadar hizmet bekliyorsun ayağına ama kafanı kaldırıp bakmıyorsun bile.” diyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bir teşekkür etmiyorsun.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ama onu kadınlar farklı olarak algılıyorlar.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Anlıyorum; bir de diğer türüsünü çekmek lazım.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Biz hep şunu söylüyoruz: Ne önde ne arkada, eşit olmasını istiyoruz.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Kesinlikle.

Kol kola, biz öyle diyoruz. Hayat mücadelesinde yan yana ve kol kola birbirini desteklemeli; hep o şekilde anlatıyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam, çok teşekkür ediyorum.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkanım, bu açıklamalar üzerine bir şeyi hatırlatmak istiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Şahin, ne olur, istirham ediyorum, bakın...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hayır, hayır, katkı sunan bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – İnsan Hakları Kurulu...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Rica ediyorum, bakın, katkı sunan bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, beş dakika mola vereceğiz, ihtiyaç molası ve Sayın Bakan burada bekleyecek.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Tamam, peki, o zaman arada Başkana ben kendim söyleyeyim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Şunu söylemek istiyorum: Şimdi, bu kadar fetvaları falan hazırlıyorum dediniz; çok da güzel, sunumları gayet iyi, dinledik hatta ben sonraki açıklamalarından doğrusu...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Etkilendiniz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Söylenen şeyler çok güzel; biz istiyoruz ki hayata geçsin.

Şimdi, bu, Diyanete bağlı fetva sitesi var. Bu fetva sitesinde yayımlanan cevaplar var Sayın Başkan. Hani az önce söylediniz ya “Biz bu konuda din görevlileri yanlış bir şey yaparsa cezasını veriyoruz, gereken bütün müeyyideleri uyguluyoruz.” Bu fetva sitelerinde verilen cevapların istatistiklerini tutuyor musunuz, inceliyor musunuz? Yani mesela, Ocak 2016’da bir şey var, benim tüylerim ürperdi. Babanın öz kızına duyduğu şehvet konusunda “Karısına olan nikâhını düşürür mü?” sorusuna verilen cevap var burada. Diyor ki Diyanet...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Şahin, lütfen...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bu gibi şeyleri inceliyor musunuz, bunlara bakıyor musunuz? Nasıl bir araştırmanız var? Bunlara da bakıyor musunuz? Çünkü bu, anlatıklarınızın tam tersi bir uygulama. Sonra bir Şenocak hikâyesi var, görevden alınıp göreve iade...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Şahin, konuşacak olursak sabaha kadar konuşalım.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Diyanet hakkında konuşmak, evet, uzun sürecek.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ama işişare böyle bir şey, o söyleyecek, biz söyleyeceğiz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ama o zaman tek kurum, sabaha kadar; memnuniyetle, benim başım üstüne. Bir de Huriye Hocamı dinlemek inanılmaz, o kadar güzel, keyifli ki yani hepimiz dört gözle dinledik.

Sadece arkadaşlarımızın sormuş olduğu sorular üzerinden birkaç bilgiyi paylaşmak istiyorum. Özellikle kapsayıcı kadına yönelik şiddetle mücadeleyi tüm kurumlarımız çok ciddi manada yürüttüler ve Diyanetin de burada çok ciddi etkisi var, özellikle erken yaştaki evlilikleri önlemek konusunda. Biraz evvel Aysu Hanım erken yaştaki evliliklerin arttığını söyledi. Ben son üç yılı verdim ama şimdi arttı deyince...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – “Arttığı söyleniyor.” dedim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tamam, ben de bilgiye dayanarak... TÜİK verileri hepimizin elinde ve hepimizin ulaşımına açıktır. 2003 yılında...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sevgili Başkan, artık TÜİK'in verilerine güvenilirlik ortadan kalktı.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Arttı mı artmadı mı, onu sordum, Başkan yanlış anladı herhâlde.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Aysu Hanım, "söyleniyor" dediniz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Resmî nikâhtan sonra imam nikâhı yapılmasıyla ilgili düzenleme iptal edildi mi diye...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Aysu Hanım...

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Ha, anladım. Evet, hatırladım Sayın Vekilim.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Sizin bir veriniz var mı bununla alakalı...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Erken yaştaki evliliklerin 2003'teki oranı yüzde 8,3.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Onu sormadım ben ama teşekkürler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bugün, 2020 itibarıyla yüzde 2,6'ya erken yaştaki evliliklerimizin oranı, çocuk yaştaki gelinlerimizin, olmaması gereken evliliklerimizin oranı 2,6'ya düşmüş vaziyette; bu da kapsayıcı kurumlarımızın ortak çalışması neticesi.

İkinci bir veri; töre, namus saikiyle işlenen cinayetlerde de ciddi manada azalma var. Tamamen sıfırlanmasını arzu ediyoruz ve şiddete sıfır tolerans göstererek... Bunda da yine Diyanetin çok ciddi etkisinin ve katkısının olduğunu ifade etmem gerekir. 2010 yılından 2020 yılına kadar son on yılda yüzde 50'lik bir azalma var ve 2020 yılında sadece töre saikiyle açılan dosya sayısı 10. Dolayısıyla yapılan yirmi yıllık çalışmaların sonuçlarını görüyor, verilerde de bunu fark ediyoruz. Ben, bu vesileyle, Diyanet Kurumu Başkanımız, Kıymetli Hocamız Ali Erbaş Hocam başta olmak üzere, emeği geçen bütün kurum mensuplarına çok teşekkür ediyorum; sunumu için Huriye Hocama ve ekibine teşekkürlerimi sunuyorum.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Ben de onur duydum. Çok teşekkür ediyorum.

Çalışmalarınızda başarılar diliyorum ayrı ayrı her birinize.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – İstanbul Sözleşmesi'ne cevap vermediniz, sanıyorum yazılı cevap vereceksiniz. Diyanet İşleri İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmeye nasıl bakıyor, neden, bunların gerekçelerini açıklayan bir cevap verirseniz çok mutlu olacağız.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. HURİYE MARTI – Dedim ya, Diyanet hakkında konuşmak gerçekten uzun sürecek ama her zaman, her şekilde doğru bilgilendirmeye açık olduğumuzu da dile getirmek istiyorum.

Tekrar her birinize çalışmalarınızda başarılar diliyorum Sayın Başkanım.

Beni misafir ettiğiniz, kurumumu misafir ettiğiniz için teşekkür borçluyuz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ederiz.

Arkadaşlar, beş dakika ara veriyoruz.

Sayın Bakanımız geliyor, hemen onu da alacağız.

Kapanma Saati: 15.30

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 15.48****BAŞKAN: Öznur ÇALIK (Malatya)****BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)****SÖZCÜ: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)****KÂTİP: Esin KARA (Konya)**

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım; bugün bir kez daha Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanımız Sayın Derya Yanık'ı misafir edeceğiz.

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Araştırma Komisyonumuzun 4'üncü toplantısında Kıymetli Bakanımıza bir kez daha hoş geldin diyoruz.

Bir önceki toplantımızda sayın Komisyon üyelerimizin sorularına cevap vermek için süremiz yeterli olmayınca Sayın Bakanımıza “Yazılı olarak cevaplayabilirsiniz.” demiştik ama Sayın Bakanımız çok nezaket göstererek -kendisine hassaten teşekkür ediyorum- “Bizzat geleyim ve Komisyona cevapları sözlü olarak vereyim.” dedi. Ben Komisyon üyesi arkadaşlarım adına da Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum.

İlk insandan beri insanlığın yarısı erkek yarısı kadın ve bunlardan hangisini çıkartırsanız -kadını da erkeği de çıkartırsanız- geriye insanlıktan hiçbir şey kalmaz, eser kalmaz. Kadını insan değil meta olarak gören, sırf cinsiyetinden dolayı zulmeden hiçbir toplumun geleceğinin olmayacağını biliyoruz. Bu anlayışla ortak paydamız, kadın olduğu sürece mutabık kalamayacağımız hiçbir hususun olmayacağını düşünüyor ve Kıymetli Bakanımıza hemen çok hızlı bir şekilde sözü bırakıyorum.

Tekrar hoş geldiniz ve bugün yine Sayın Bakanım ekibiyle birlikte geldi; Bakan Yardımcımız İsmail Bey ve Kadının Statüsü Genel Müdürümüz Gülser Hanımla birlikte geçen toplantıdan kalan sorularımızı cevaplandırarak.

Buyurun Kıymetli Bakanım.

2.- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Derya Yanık'ın, Komisyonun 20/5/2021 tarihli 3'üncü Toplantısında yaptığı sunum çerçevesinde milletvekillerinin sorduğu sorulara cevapları

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, değerli konuklar, basın mensubu arkadaşlarımız; hepinizi tekrar saygıyla selamlıyorum.

Kıymetli Başkanım, bugün eğer izin verirsiniz şöyle bir format düşündük arkadaşlarımızla, biz geçen toplantıda değerli vekillerimizin sorduğu bütün soruları tutanaklardan tek tek çıkardık, Gülser Hanım; Kadının Statüsü Genel Müdürümüz, soruları oraya okuyacak aynen tutanaklarda olduğu gibi ve sonra ben cevaplamaya çalışacağım; böylece bütün sorulara da inşallah tek tek cevap vermiş olacağız. Zaman kalırsa daha sonra da ayrıca değerlendirmesi olan vekillerimiz varsa da onları da konuşuruz diye düşünüyorum.

Sorulardan dilerseniz başlayalım ve ben de akabinde cevabımı eklemiş olayım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, buyurun Gülser Hanım.

KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRÜ GÜLSER USTAOĞLU – Hazirunu saygıyla selamlıyorum, hayırlara vesile olmasını diliyorum toplantımızın.

Tutanaklardan Sayın Bakanımızın arz ettiği üzere soruları ayıkladık, 39 tane soru çıkardık; ilk sorumuzu kısaca okumaya çalışacağım, ekranda da görüyoruz soruyu.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Bakanım, duplikasyonlar varsa, benzer sorular varsa onların sayılarını düşürerek cevaplandırabilirsek, istirhamım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Sınıflandırıldı zaten Başkanım, aynı nitelikteki sorular bir araya toplanarak konu başlığı hâlinde; isterseniz hızlıca...

KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRÜ GÜLSER USTAOĞLU - İlk soru Sayın Komisyon Başkanımız Öznur Çalık'ın ifade ettiği, Sayın Milletvekili Şenol Sunat ve Sayın Milletvekili Filiz Kerestecioğlu, yine aynı zaman da Sayın Milletvekili Sibel Özdemir'in peş peşe koyduğumuz aynı konu bazlı soruları. “Sizin sunumunuzda kadına yönelik şiddet araştırmasının yenilenmek üzere talimatlandırılıyor olmasından çok büyük memnuniyet duyuyoruz. Burada bir tane önerimiz var. Özellikle, şiddet mağduru kadınlarımız üzerinden şiddeti uygulayanlar hep tarif edilmiş, biz bu araştırmanın içerisine şiddeti uygulayanın üzerinden yani erkekler üzerinden de bir araştırmayı, onların şiddeti neden çözüm aracı olarak kullandıklarının da araştırmalarınızda incelenmesini arzu ediyoruz.”

2014'ten sonra mutlaka yapılması gereken, geçen yine Komisyonunda dinlemiş olduğumuz çalışmaların tekrarının çok önemli olduğunu ama daha da geniş çaplı olması gerektiğini ifade etmiş Sayın Milletvekilimiz Şenol Sunat. “Neden 2014'ten beri şiddet araştırması yok? Sayın Milletvekili Filiz Kerestecioğlu'nun sorusu. “Bir defa veri yok; 2014'te en son şiddet araştırması yapıldı.’ dediniz Sayın Bakan; ya, bu, ciddi bir sorun yani biz her gün bir kadın cinayetiyle karşılaşırken” diye not düşmüş Sayın Milletvekili Sibel Özdemir.

Buyurun efendim, söz sizde.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Aslında, bu sorunun cevabını toplantı esnasında da kısacık vermiştik; ben tekrar kayıtlara girmesi açısından söyleyeyim: 2014'ten sonra şiddet araştırmasının yapılmaması eleştirilmişti, eleştiriliyor da farklı zeminlerde fakat, bilimsel olarak bir sosyal dönüşümün doğru tespit edilebilmesi için on yıllık periyotlar, bu tür araştırmalarda on yıllık periyotlar öngörülüyor araştırmacılar ve bilim adamları tarafından. Dolayısıyla, 2014'te yapılan, en son 2014 tarihinde yapılan şiddet araştırmasını 2024 Eylem Planı'na biz de aldık, hatta daha doğrusu, TÜİK 2024 Planı'na aldı, biz de 2021'de kendi araştırma başlıklarımız altında biraz daha dar, daha minimal bir araştırma yapacağız ama TÜİK'in 2024 planlarında bu var.

Şöyle yapalım mı -ben biraz tez canlı bir insan olarak- soruyu da özetleyip cevaba devam edeyim, zamanı doğru kullanmak açısından.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bence çok daha sağlıklı olur, daha iyi kullanmak adına.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Çünkü, soruları zaten hepimiz hatırlıyoruz, değerli vekillerimiz de tekrar tekrar aynı şeyle karşılaşmak istemeyebilirler, kendi sorularıyla yani herkes biliyor zaten.

Hemen şuradan devam edeyim: Kadın konukevlerinin açılmasıyla alakalı sorusu vardı değerli vekillerimizin. Belediyeler Kanunu'na göre biliyorsunuz, nüfusu 100 binin üzerinde olan yerleşim yerlerinde kadın konukevleri açılması mecburiyeti vardır ancak bu her yerde açılmadı; dolayısıyla, Bakanlık niye bununla alakalı bir aksiyon almıyor şeklinde sorular vardı hem Sayın Başkanımızın, hem Filiz Hanım'ın, Gamze Hanım'ın, Semra Hanım'ın soruları şeklinde gelmişti. Burada değerli vekillerimizle şunu paylaşmak isteriz, kaldı ki aramızda hukukçular var, çok iyi biliyorlardı; bizim Bakanlığımız belediyelerin idari ya da sicil amiri değil dolayısıyla yasada düzenlenen mecburiyeti bizim icbar etmek ya da bunu niye yapmıyorsunuz diye hesap sormak, herhangi bir şekilde bir yaptırım

uygulama yetkimiz yok, takdir edersiniz ki. Ancak, şunu yapıyoruz: Belediyelere kanunu hatırlatıp bu anlamdaki çalışmalarını yürütmeleri, kadın konukevleri açmaları gerektiğini hatırlatıyor ve bunu resmî yazıyla da bildiriyoruz. Hatta şöyle bir çalışmamız da var: Eğer bir yerde, bir yerleşim yerinde kadın konukevine ihtiyaç varsa, özel olarak ihtiyaç varsa illa 100 binin üzerinde olduğu, işte, kanundan doğan bir mecburiyet var, açmış da, 1 tane açmış belediye, ama 1 tane daha var diyelim; biz bunun çalışmasını yapıp ilgili belediyeye şunu da söylüyoruz: “Sizin yönettiğiniz alanda şu kapasitede, şu ölçekte bir kadın konukevine ihtiyaç var; bilginiz olsun biz bunun hazırlığını yaptık ve size bir anlamda ihbar ediyoruz, haberdar ediyoruz.” anlamında bu çalışmalarını yapıyoruz ama bunun dışında bizim belediyelerle alakalı bir yaptırım yetkimiz yok takdir edersiniz ki.

Kendi Bakanlığımız ölçeğinde de kadın konukevlerinin açılmasıyla alakalı geçen toplantıda da ifade etmişim, hangi tür çalışmalarını ve ne tür yoğunlukta yaptığımızı kısacık yine bir özetlemek isterim, Avrupa Konseyinin Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Destek Hizmetleri minimum standartlarına göre her 10 bin nüfus için 1 yatak kapasitesi öngörülüyor, bizim son nüfus sayımına göre ülke nüfusumuz 83 milyon 614 bin 364. Bu bağlamda, nüfus yatak oranını değerlendirdiğimizde 46 Avrupa ülkesinde, 31 bin kişiye 1 yatak, 28 Avrupa Birliği ülkesinde 26.231 kişiye 1 yatak düşerken; Türkiye’de, bizim son ölçümlerimize göre 23.382 kişiye 1 yatak düşüyor. 836 milyon 707 bin 643 nüfusa sahip 46 Avrupa ülkesinde 26.938 yatak kapasiteli 1.915 kadın konukevi, 510 milyon 377 bin 998 -Avrupa Birliği üyesi ülkelerin nüfusu bu- nüfuslu Avrupa Birliği üyesi 28 ülkede 19.457 yatak kapasiteli 1.587 kadın konukevi hizmet veriyor. Uluslararası verilere göre baktığımızda, ülkemizde hizmet sunan kadın konukevleri yatak kapasitesi ülke nüfusuna oranla hem Avrupa ülkeleri hem de Avrupa Birliği ülkeleri -bunun altını çiziyorum- Avrupa Birliğine üye ülkelerin üzerinde bir standarda sahip. Tabii, bunu söyleyince yine şöyle anlaşılmasını istemem: İşte, Türkiye’de kadın konukevi yatak kapasitesi sayısı yeterli, efendim, işte, herkesten daha iyiyiz falan böyle bir şey... Geçen haftaki konuşmadan dilim çok yandığı için ufak bir uyarı yapmak istiyorum, kıymetli basın mensubu arkadaşlarımıza da; bunu yeterli kabul etmiyoruz arkadaşlar, sadece oransal bir veri veriyoruz. Bizim için bu çalışmalar son derece geliştirilmesi, ilerletilmesi ve kendi yurttaşlarımıza, kendi kadınlarımıza çok daha iyi standartlarda ve daha yoğun bir yatak kapasitesi hizmetinin sunulması gerektiğini gösteriyor. Avrupa Birliği veya Avrupa ülkelerinden daha iyi olmamız bizim açımızdan yeterli bir sonuç değil, iyileştirilmesi gereken, bu yolda attığımız adımların semeresini verdiğini göstermesi bakımından önemli sadece.

Bizim açımızdan baktığımızda 81 ilimizin tamamında, 112’si Bakanlığımıza bağlı olmak üzere, toplam 148 kadın konukevi 3.576 kapasiteyle yaklaşık yüzde 80 doluluk oranına sahiptir; 148 kadın konukevinden 32’si belediyelerimize bağlı olarak hizmet vermektedir.

Biraz önce arz ettiğim gibi tabii, belediyelerimizin bu anlamda çok daha yoğun bir hizmet vermesini, yoğun bir katılım göstermesini kadın konukevleri ölçeğinde bekleriz, ümit ederiz. Bu anlamda da kendilerine hatırlatma, ihtiyaç söz konusu olduğunda yerel çalışmaların yapılarak ihtiyaç analizinin iletilmesi noktasında çalışmalarımızı yapıyoruz ama bunu tabii şurada da sizlerle paylaşmak isterim doğrusu. Biz, Bakanlık olarak, bu anlamdaki sorumluluklarımızı yerine getirmeye çalışıyoruz ama yerel yönetimler takdir edersiniz bakanlıklardan biraz daha farklıdır, yerel dinamiklerin harekete geçirilmesine daha uygun mekanizmalardır. O yüzden, sayın vekillerimizden de kendi temsil ettikleri yerelde bu noktada bize destek olmalarını ben çok arzu ediyorum ve çok rica ediyorum.

Geçen toplantıda da konuştuk kısmen, sunumumuzda da arz etmeye çalıştık. Biz, kadına yönelik şiddet, kadın konusu, kadın hakları, çocuk hakları, sağlıklı bir gelecek kurmak, sağlıklı bir toplum kurmak, sağlıklı bir gelecek inşa etmek meselesini bütün kategorik siyaset tartışmalarının dışında görüyoruz. Yani siyaseten farklı gruplar, farklı görüşler, kuşkusuz rekabet eden, tartışan anlayışlar; bunlar

son derece normal, eşyanın tabiatı gereği de böyledir ancak bazı alanlar vardır ki bütün bu kategorik reddiyelerin dışındadır. O yüzden ben, saygıdeğer vekillerimizden yerelde, özellikle belediyelerle alakalı çalışmalarda, belediyelerin bu tür konulara hassasiyeti noktasında bize destek olmalarını rica ediyorum. Ben, âcizane, birazcık yerel yöneticilikten de geldiğim için belediyeler bu noktada, özellikle güvenlik ihtiyacıyla alakalı endişelerini gideremedikleri için kadın konukevleri konusuna çok sıcak bakmıyorlar; bunu hiç ayırmadan söylüyorum yani iktidar belediyeleri, muhalefet belediyeleri, vesaire, hiç öyle bir ayırma girmeksizin; nitekim sayısal bir veri de almadım arkadaşlarımdan ama genel olarak yerelde böyle birtakım endişeleri vardır. Biz bu anlamda, işletmesiyle, personel desteğiyle olabileceğimiz her yerde destek olmayı da açık taahhüt olarak belirtiyoruz belediyelerimize; her türlü rehberlik, danışmanlık hizmetleri. Bunları zaten yapıyoruz ve bundan sonraki süreçte de yapmaya hazır olduğumuzu bir kez daha ifade etmek istiyorum. O anlamda, yerel temsillerde, vekillerimiz kendi hareket alanlarında da bunları birazcık motive edebilirler diye düşünüyorum, buna da açığız.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sayın Bakanım, bu “32 yerel yönetime ait sığınmaevi var.” dediniz. En azından bunların hangi belediyelerde olduğunu bizimle paylaşsınız... Örneğin, biz kendi partimiz adına o eksiklikleri gideririz. Hani, söylemenizi çok önemsiyorum ve çok değerli buluyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Çok teşekkür ederim.

Şöyle yapalım: Bende liste yok, gerçekten almadım özellikle yani öyle bir ayırım şey yapmadık ama iletelim size; tek tek iletibiliriz, hiç problem değil.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Evet, lütfen çünkü eksik olduğumuz noktayı görüp çözümü noktasında yardımcı olalım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tabii, tabii, tabii ki tamam.

Yine, Bakanlığımızın kayıtlarına göre 11 ilde belediyelere bağlı 32 kadın konukevi dedik; 711 kapasite, belediyelerimizin 32 kadın konukevindeki kapasitesi. Ülkemizde, nüfusu 100 bini geçen 238 belediye birimiz var, belediye başkanlığımız var ve bunların işte, 5393 sayılı Kanun’a göre konukevi açmak zorunda olduğunu biliyoruz. Bu 238 belediyeden 32’si dedik. 30 büyükşehir belediyesi içerisinde doğrudan büyükşehir belediyesine bağlı olarak hizmet veren 8 kadın konukevimiz var: Ankara, Antalya, Aydın, Bursa, Diyarbakır, Gaziantep, İzmir, Mersin ve Adana, Balıkesir, Denizli, Erzurum, Eskişehir, Hatay, İstanbul, Maraş, Kayseri, Kocaeli, Konya, Malatya, Manisa, Mardin, Muğla, Ordu, Sakarya, Samsun, Urfa, Tekirdağ, Trabzon ve Van Büyükşehir Belediyelerimizde ise konukevi açma çalışmaları devam ediyor. Bununla birlikte, 5 kadın konukevi; Bursa Nilüfer Belediyesinde, Uşak Belediyesinde, İzmir Aliğa, Bornova ve Karşıyaka Belediyelerinde tadilat veya başka nedenlerle şu anda henüz başvuru alınmıyor, var olmakla beraber şu anda atıl durumda ve Muğla Bodrum Belediyesi kadın konukevi açma talebine yönelik işlemler başladı, devam ediyor dedik.

Evet, yani genel olarak kadın konukevleriyle alakalı durumumuz bu. Ağırlıklı olarak kadın konukevi hizmeti Bakanlığımızın kuruluşları üzerinden devam ediyor, belediyelerimizle alakalı süreci de arz etmeye çalıştım.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Sayın Bakan, benim sorumda bir ek daha var: Pandemi sürecinde kimi sığınmaevlerinin başvuru almadığı yönünde basına yansıyan...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Biraz sonra, biraz sonra, diğer soruda aldık onu, biliyorum yani hiçbir soru atlanmadı ondan emin olabilirsiniz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, Sayın Bakanın sizlere dağıtmış olduğu sunumlarda sorularınız var. Oraya baktığınızda bütün tutanaklardan soruları göreceksiniz.

Buyurun Sayın Bakan.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bir sonraki soru, Sayın Vekilimizin sorduğu soru: “Covid sürecinde kadınların sığınaklara olan talepleri de arttı ancak bu süreçte kadınların can güvenliği tehdidini yok sayacak uygulamalarla talepler geri çevrildi. Şiddete uğrayan kadınlardan kanıt talep edilmemesi gerekliliğine rağmen darp raporu istenmesi devletin, kanun ve yönetmelikleri ihlal ettiği yönünde birçok iddia var. Bu konuda size yansayan şikâyetler... Yine, işte “Kadına yönelik şiddet oldukça arttı salgın sürecinde; artan ev içi şiddete yönelik olarak bütünlüklü bir acil eylem planınız var mı? Neden hayata geçirilmedi?” diyor, Suzan Hanım’ın soruları bunlar.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Kıymetli Bakanım soruları... Hem metinler arkadaşlarımızın önünde...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Evet, hatırlatmak açısından söylüyorum.

İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararıyla beraber önleyici, koruyucu tedbirler için karakola giden kadınlarla ilgili... Şimdi, burada şöyle bir şey var, sanıyorum vekillerimize gelen itirazlar ya da bilgiler de o yönde: Biz pandemi sürecinde de bütün kuruluşlarımızda 7/24 saat esasına göre, hiç aralıksız kabul işlemlerimizi devam ettirdik, burada hiç şey yok yani herhangi bir şekilde bir kanıt talep etmek, işte, kabul için birtakım başkaca belgeler, vesaire... Hiç böyle bir şey söz konusu değil ancak şu var: Şiddete uğrayarak, şiddet tehdidiyle gelen kadınlarımızın daha sonra herhangi bir şekilde... Bu, cumhuriyet savcılığı olur; bu, efendim, başkaca dava, hukuksal haklar söz konusu olduğunda kullanmak üzere kendilerine darp raporu alınması, uğradıkları şiddetin delillendirilmesi, belge altına alınması noktasında yardımcı oluyoruz ama bu, asla kuruluşlara kabul etmek noktasında değil yani orada bir karışıklık olmasın. Biz, gelen ve koruma altına aldığımız, barınma hizmetini... Ki bizim kuruluşlarımıza -sunumda da arz etmişim, biraz sonra yine bir soruda cevap olarak da vereceğim- başvuran kadınların yüzde 54 gibi... İşte, 2020 rakamları, önceki yıllarda da biraz daha az ama her zaman yüzde 50’nin üzerinde barınma ihtiyacı için geliyor kadınlar, geriye kalan kısım şiddet ve işte, şiddetten korunma amacıyla geliyor. Dolayısıyla barınma ihtiyacı için gelenler de zaten herhangi bir şekilde kayıt altına alma, onu delillendirme, vesaire ihtiyacı söz konusu değil, hatta işte, ihtisaslaşma... Biraz sonra yine, onu da konuşacağız “Niye ihtisaslaşma yapılıyor?” Çünkü ikisinin ihtiyaçları birbirinden farklı. Barınma için gelen kadın sadece bir barınma alanı istiyor yani temel; işte, yatacağı bir yer, beslenme ihtiyacı, çocuğu varsa çocuğunun temel ihtiyaçları... Herhangi bir can tehdidi yok; onun için, ayrıca bir güvenlik tedbirine ihtiyaç yok; ayrıca, başkaca birtakım mahremiyet şartlarını oluşturmaya gerek yok. Dolayısıyla, alıyorsunuz ve barınma ihtiyacını karşılıyorsunuz kendisinin ve varsa çocuklarının ama tehdit ve şiddet sebebiyle gelmişse o şiddetin ağırlığına göre... Bazen gerçekten, hani, izini kaybettirmeniz gerekiyor bir insanı koruyabilmek için, koruma kararı, vesaire alınmışsa. O şeye göre, efendim, işte, tehdidin ağırlığına göre bizim, başvuran başvurucumuza sunduğumuz hizmetin de çeşidi ve içeriği değişiyor. O yüzden, ikisi arasındaki fark birbirinden doğal olarak ayrı. Burada delillendirme asla kuruluşlara kabul etmek için değil; daha sonraki hak kayıplarının önüne geçebilmek için onlara bir anlamda aslında rehberlik hizmeti vermiş oluyoruz, bunu paylaşmak isterim.

Sorunun hemen devamında “İstanbul Sözleşmesi’nden çıkılmasıyla beraber uygulamada eksiklikler, kötü uygulamalara yol açtığına dair endişe... Bu yönde çalışmalarınız var mı?” Değerli vekiller, şunu hepimiz biliyoruz: İstanbul Sözleşmesi, bu anlamda, şiddetle mücadele noktasında -biraz sonra detaylı konuşacağız ama yeri gelmişken onu söylemek isterim- amir hükümleri olan yani iç hukukta, işte, bir Ceza Kanunu’nda olduğu gibi ya da bir Medeni Kanun’ın ilgili hükmü gibi amir hükümleri olan bir uygulama değildi zaten; bir çerçeve metin ve bu çerçeve metin kabaca -hepimiz çok iyi biliyoruz- taraf devletlere şunu söylüyordu, diyordu ki: “Kadına yönelik şiddetle mücadelede alınması gereken tedbirleri al.” Ana başlık bu. Bunun altında, işte “Ekonomik olarak gerekiyorsa

şunları yap, efendim, fiziksel olarak gerekiyorsa bunları yap. Hukuken, işte, gerekli yasaları çıkar, vesaire...” Bizim iç hukukumuzda baktığımızda, bizim iç hukukumuz, İstanbul Sözleşmesi'nin o çerçevede bir irade beyanı olan hâlden bağımsız olarak, ona da atıfta... 6284 ona atıftır ama ondan öncesi, 4320 sayılı Kanun var, biliyorsunuz. Zaten kadına yönelik şiddetle mücadele, şiddetin giderilmesi, mağdurların korunması, uzaklaştırma kararlarıyla beraber 1998'den beri pratik ettiğimiz bir süreç var şiddetle mücadele noktasında. Ceza Kanunu'ndaki değişiklikler, efendim, işte, diğer düzenlemeler, vesaire, onları söylemiyorum, sadece şiddet özelindeki hukuksal mevzuat üzerinden baktığımızda, zaten devam eden bir süreç var. Ama şu yok mu? Bakın, bunu da açık yüreklilikle paylaşmamız lazım ve bunun zaten çalışmalarına da önümüzdeki süreçte yoğunlaştırarak devam edeceğiz, zaman zaman da konuşuyoruz: Sahadan bize de sanki 6284 sayılı Kanun mülga hâle gelmiş gibi, efendim, tedbir kararlarıyla alakalı kafa karışıklıklarının olduğuna yönelik bilgiler geliyor. Bu, tamamen uygulamayla alakalı bir problem; mevzuatın ilga olduğu, mevzuatla ilgili bir sorun ortaya çıktığı için değil; zaten, hoş, daha öncesinde de uygulamayla ilgili problemleri çokça konuştuğumuz; uygulama pratiklerini daha iyileştirmek için Adalet Bakanlığımızla sürekli bizlerin de geçmişte, işte, çeşitli zeminlerde konuştuğumuz, paylaştığımız bilgiler ve pratikler var. Bu İstanbul Sözleşmesi'nden bağımsız olarak, uygulama pratiği noktasındaki, 6284 sayılı Kanun'un uygulanması, Ceza Kanunu'ndaki diğer şiddetle mücadele noktasındaki başlıkların uygulanması noktasındaki eksiklikleri biz her hâl ve şartta, öncesinde de şimdi de gelecekte de bununla ilgili düzenlemeler, bununla ilgili çalışmalar, bununla ilgili, işte... Yargı mensuplarının, efendim, ihtisaslaşmasıyla ilgili Adalet Bakanlığının zaten bir çalışması var, biliyorsunuz; ihtisas mahkemeleri -daha çok, şiddet mahkemeleri- ve cumhuriyet savcılıklarının görev dağılımının belirlenmesi, işte, belli cumhuriyet savcılıklarında toplanarak... Şöyle bir eleştiri vardı geçmişte, hatırlarsanız: İşte, bir kadın sürekli bir tehditle karşı karşıya. Birkaç kere cumhuriyet savcılığına, efendim, şikâyetinde bulunuyor; 6284 sayılı Kanun'a göre tedbir talebinde bulunuyor ama değişik savcılıklarda, değişik mahkemelerde olduğu için o tehdidin aslında ne kadar yoğun olduğunu yargı mekanizması görmüyor ve bazen biraz daha şey davranabiliyor, nasıl diyelim, daha yavaş davranabiliyor, hâlbuki o tehdidin ağırlığını görse belki çok daha hızlı ve çok daha etkin tedbirler alabilecekti; o yüzden, biliyorsunuz, Adalet Bakanlığımızın son çalışmalarında ihtisas cumhuriyet savcılıkları, ihtisas mahkemeleri öngörüldü ve bunlar düzenlenmeye başlandı. Bu anlamda, 6284 sayılı Kanun'un uygulanması, şiddetle mücadele, tedbir kararları ve tedbir kararlarının etkisi anlamında ben çok ciddi bir mesafe alacağımız ve bu noktadaki eksikliklerin de giderileceği kanaatindeyim. Bunu da hep beraber, sizlerle beraber takip edeceğiz; onu da paylaşmak isterim.

4'üncü sorumuza geldiğimizde...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Affedersiniz Sayın Bakanım...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tabii...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Peki, bu sözleşmeden çekilmemizin gerekçesi nedir? Bu, kamuoyuna tam olarak açıklanmadı; siz biliyor musunuz bunun gerekçesini?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Şimdi, ilgili sorular var, bununla ilgili yorumlar var zaten oldukça yoğun; isterseniz, ben o noktaya geldiğimizde bir genel değerlendirme yapmaya çalışacağım.

Bu arada, işte, pandemi döneminde bizim kadın konukevlerinde yaptığımız çalışmalarımız, kalan konuklarımız ve varsa çocuklarıyla alakalı, onların eğitim hayatlarının devam etmesi için EBA TV üzerinden sürecin takibi, vesaire, pek çok başka hizmetimiz de var ama onları müsaadenizle geçiyorum çünkü soru daha çok hani “Delil olmadan kabul edilmiyor.” özelinde toplanmıştı. Arkadaşlar uzun uzun bütün bilgileri almışlar ama ben orayı atlıyorum müsaadenizle.

“İhtisaslaşmadan kastettiğiniz nedir?” demişti Filiz Hanım geçen toplantıda, “Örneğin, sadece engelli olan ya da sadece göçmen olan kadınlara yönelik mi bir sığınak kastınız var? Eğer öyleyse bütün sığınakların engelli kadınlar için erişilebilir olması gerekirken bu yanlış bir tercih değil midir? Daha fazla izole olmaları engelli kadınların ya da göçmen kadınların... Hadi ‘Göçmen kadınlar daha özel olabilir.’ belki yaklaşımları ama... Bu anlama gelmez mi?” dedi. Hayır, aslında onu ifade etmedik. Yani, ihtisaslaşmadan kastımız, fiziksel engel ya da etnik göçmenlik, vesaire gibi bir ayrım değil; daha çok, barınma ihtiyacı ve şiddet tehdidi üzerinden bir ayrılma çünkü barınma ihtiyacı olduğu için bizim kadın konukevlerimize müracaat eden kadınlar ile şiddet tehdidi sebebiyle konukevlerimize gelen kadınların ihtiyaçları arasında çok temel bir güvenlik ihtiyacı takdir edersiniz ki var, bundan kaynaklı farklar; yoksa, onun dışında, engellilik ya da göçmenlik, vesaire gibi bir ayrım söz konusu değil. Kaldı ki zaten, biliyorsunuz, kamu kurum ve kuruluşlarında, engellilerle alakalı baktığımızda, bütün engellilere uygun fiziki şartların oluşturulması zorunluluğu ayrıca var yani, hani, sizin ihtisaslaşmanızdan bağımsız olarak o zorunluluğu yerine getirmek gibi bir yükümlülük var ama bizim bahsettiğimiz ihtisaslaşma zaten o anlamda bir etnik yada sosyal ayrım değil.

Efendim, isterseniz burada ben birkaç rakam da vermek isterim bu “ihtisaslaşma” başlığını niye bu kadar önemseyeceğimizi göstermek bakımından.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Kıymetli Bakanım, istirhamım...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hızlandıralım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hemen, hemen, tamam.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - İnsan Hakları Kurumu Başkanı Süleyman Bey burada. Biraz evvel Diyaneti dinledik ve uzayınca İnsan Hakları Kurumu Başkanı Süleyman Bey’den müsaade istedik, sizden sonra onu tekrar dinleyeceğiz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Öyle mi?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Çok özür diliyorum, kusura bakmayın.

O zaman şöyle yapalım: Tamam, soruları ekranda gösteriyoruz; ben hiç soruları okumadan doğrudan cevaplara geçeceğim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, yani, arkadaşlarımızın da elinde. Çünkü sorular ciddi zaman alıyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tamam.

5’inci olarak, Filiz Hanım’ın “Hak odaklı, nitelikli sosyal hizmet anlayışıyla hizmet verilmediği şikâyetlerini alıyoruz.” diye başlayan bir sorusu vardı. Şimdi, nitelikli sosyal hizmet anlayışı tam olarak nedir? Doğrusu, kastınızı bilemiyorum; biraz açarsanız sevinirim.

Buyurun lütfen.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sadece kapatılma, koruma, güvenlik değil, aynı zamanda kadınların güçlendirilmesi ve oradan güçlenerek çıkması, hakkını bilmesi ve mümkünse de iş olanaklarına kavuşması.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Aslında tam da bunları yapıyoruz yani sunumda da bahsetmiştik ayrıca. Kadın konukevlerimiz sadece bir otel hizmeti sağlamıyor, barınma ya da şiddet tehdidi altında olan misafirlerimiz açısından da baktığımızda barınmanın yanında, orada

kalan konuklarımız açısından birkaç başlıkta çok ciddi çalışmalar yapılıyor. Birisi, psikososyal destek, takdir edersiniz ki bu, çok klasik bir şey, zaten yapılması gereken destek ama onun dışında, istihdam alanı sağlayabilmek için İŞKUR’la ortak yaptığımız çalışmalar var, İŞKUR destekli istihdam paketleri var. Kendi yetenekleri ve özellikleri yahut buldukları alanda aldıkları eğitimlere uygun olarak daha sonra, kadın konukevinden ayrıldıktan sonra hayata adaptasyon ve kendi hayatını idame ettirme, ekonomik anlamda da herhangi başkaca bir ihtiyacının kalmaması için yapılan destekler var. Psikososyal destekten bahsettim, eğitimleri bahsettim, standart hizmetler dedik. Dolayısıyla, bu anlamda, bahsettiğiniz sosyal hizmet anlayışı özelinde yürüten bir hizmet zaten var bizim konukeverimizde ama sanıyorum, bunu biraz daha yoğun paylaşmamız gerekiyor özellikle vekillerimizle ve kamuoyuyla çünkü orada sadece barınma hizmeti verdiğimiz gibi bir algı oluşmuş olması da bizim zaafımız, bizden kaynaklanan.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yok, kadınların şikâyetlerinden bahsettim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tamam, o zaman demek ki hizmetlerin niteliğiyle alakalı yeniden bir gözden geçirmek gerekiyor; ihtiyaç odaklı ya da bazen ihtiyacın da dışında insanların ekstra talepleri de olabiliyor. Bu da mümkündür, ona bakmak lazım.

6’ncı soru: “Sunumda kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda ulusal mevzuata ilişkin bilgilere yer verildi -Anayasa, Medeni Kanun, 6284 sayılı Kanun, TCK gibi- fakat İstanbul Sözleşmesi hâlâ yürürlükte olduğu hâlde -ben özetliyorum, soruyu ekranda görüyorsunuz- bundan bahsetmediniz.” dedi Neslihan Hancıoğlu Milletvekilimiz. Dikkat ederseniz, sunumda sadece iç mevzuattan bahsettim; daha doğrusu, uluslararası sözleşmeler de iç mevzuattır ama amir hükümleri olan mevzuattan bahsettim. Ona bakarsanız, kadına yönelik şiddetle mücadele, ayrımcılığın önlenmesi, çocuklarla ilgili, yine bizim bu kapsamda değerlendirebileceğimiz başlıklarda CEDAW Sözleşmesi var, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi var, engellilerle alakalı sözleşmeler var yani Bakanlığımızın alanını ilgilendiren pek çok başka uluslararası sözleşme söz konusu ve biz Türkiye Cumhuriyeti olarak bunlara tarafız ama bu sunumda bunların hiçbirinden bahsetmedik çünkü doğrudan doğruya uygulama konusu olan mevzuattan bahsettik. O anlamda, İstanbul Sözleşmesi’nin yer almaması tamamen bir uluslararası metin olması hasebiyle idi.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – 6’ncı sorunun devamı var Sayın Bakan.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Ha, evet, pardon, orası önemli, onu hemen sizinle paylaşmak isterim.

“Türkiye, üçüncü dünya ülkeleriyle yarışıyor şiddet verilerinde.” diye bir eleştiri vardı orada. Sunumda böyle bir bilgi olmamakla beraber şunu da paylaşmak isterim Değerli Başkanım ve kıymetli vekiller: Şiddet konusunu, çalışan herkesin muttali olduğu, çok yakından bildiği bir gerçek var. Maalesef, şiddetin dünyada da Türkiye’de de sosyal katman, ekonomik durum, eğitim durumu ve benzeri yani birinci dünya ülkesi vatandaşı olmak ile üçüncü ya da dördüncü dünya ülkesi vatandaşı olmak arasında hiç fark gözetmeyen bir karakteri var. Şiddet uygulayanı da şiddete maruz kalanı da her sosyal katmanda, her ekonomik durum sınıfları arasında, her eğitim grubu arasında görmek maalesef mümkün. Zaten şiddetin belki bu kadar ciddiye alınması gerekliliğinin, bu kadar ciddi ve sistematik bir mücadeleyi gerektirmesinin bir sebebi de budur. Sadece bir gruba ait olsa oraya yoğunlaşırsınız ve onunla uğraşırsınız; sebeplerini çözmek, sonuçlarını ortadan kaldırmak şiddet faillerini yani bir gruptur, alırsınız, eğitirsiniz, rehabilite edersiniz, en kötü ihtimalle bloke edersiniz ve tutarsınız ama şiddet, bunların tamamından bağımsız, yaygın hem mağdur hem fail açısından. O yüzden, şiddet verileri üzerinden Türkiye’yi üçüncü dünya ülkeleri klasmanında görmek bir parça haksızlık.

Şimdi, Avrupa örneğine baktığımızda, gelişmiş ülkeler örneğine baktığımızda, burada da biraz önce çizdiğim tablodan çok farklı bir durum olmadığını, hatta Türkiye'nin bu anlamda daha iyi bir noktada olduğunu görüyoruz. Bakın, sadece birkaç örnek vereceğim size. Dünya Sağlık Örgütü tarafından 9 Mart 2021 tarihinde -çok yeni- Kadına Yönelik Şiddetin Yaygınlığı Tahminleri 2018 açıklandı, yeni açıklanmış bir rapordan bahsediyorum. 2000-2018 yılları arasında yapılan anket ve çalışmalardan elde edilen mevcut tüm verilerin sistematik ve kapsamlı bir incelemesi sonucu bir rapor hazırlanıyor ve bu rapora göre Türkiye, Batı Asya kapsamında ele alınıyor. Söz konusu rapora göre 15-49 yaş arası kadınların yaşamları boyunca eş, yakın partner tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalma oranı Güney Asya'da yüzde 35, Sahra Altı Afrika'da yüzde 33, Batı Avrupa'da, gelişmiş Avrupa dediğimiz kısımda yüzde 21, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu Batı Asya'da ise yüzde 29, dünya ortalaması ise bu oranda yüzde 27. Dolayısıyla, bu şiddet verilerini değerlendirirken kendimizi konumladığımız yeri de doğrusu, sağlıklı konumlamak gerektiğini düşünüyorum. Sonuç itibarıyla, bu verilerin nispeten iyi oluyor olması bizim açımızdan bir teselli mi? Değil, takdir edersiniz ki yani yüzde 29 oranını -dünya ortalaması yüzde 27- bizim bir teselli olarak kabul etmemiz mümkün değil. Ama olmayan oranlar, aşırı oranlar üzerinden yapılan mücadeleyi, verilen çabayı önemsiz görmek, moral bozarak belki bir noktada mücadeleden vazgeçmek gibi bir sonucu da bizim ortaya koymamamız, buna müsaade etmememiz gerekiyor. Buna hem kamu otoriteleri olarak Bakanlıklar, vekiller, diğer otoriteler olarak -işte, burada İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanımız var- ama hem de sivil toplum ve vatandaşlar olarak -çünkü bu mücadelenin topyekûn hem sosyal hem siyasal ve yönetsel tarafı var- bu mücadeleye herkesin ortak olması ve herkesin bir ucundan tutmasıyla mümkün olduğunu biliyoruz. Bunun için de öncelikle, yapılan çalışmalarda verilen mücadelenin sonucunu gördüğümüzü bilmek hakkımız diye düşünüyorum açıkçası; bunu da verisel olarak sizinle paylaşmak isterim.

7'nci soruya geçelim.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) - Bir şey söyleyebilir miyim? Komisyona katkı olsun diye söylüyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sibel Hanımcığım, müsaade edin, notlarınızı alın. Sayın Bakan sorularınızı cevaplasın, sonrasında söz isteyen, önce Komisyon üyelerimize, fırsat kalırsa, imkân olursa Komisyon üyesi olmayan arkadaşlara söz vereceğim.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Konuyla alakalı ama.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, notlarınızı alın, Sayın Bakanın sunumunu da bölmeyelim. Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Teşekkür ediyorum.

7'nci soruda “Toplumsal cinsiyet eşitliğinin geçmişteki yani zihninizdeki kavram olarak tanıımı ile Bakan olduktan sonraki tanımını bir karşılaştırmanızı rica ediyorum.” demiş Şenol Hanım, Şenol Sunat. “Gerçek his ve düşünceleriniz, toplumsal cinsiyet eşitliği kavramıyla ilgili fikrinizi merak ediyorum.” demiş Aysu Hanım.

Kıymetli vekiller, şunu açık yüreklilikle ifade etmem lazım, ben yıllardır insan hakları, kadın hakları, kısmen çocuk haklarıyla alakalı pek çok mecrada konuşan, çalışan, açık kaynaklarda konuşan bir insanım; dolayısıyla bu konulardaki kanaatim çok açık. Bazen ben unutuyorum, sizler hatırlatıyorsunuz, yani saklamak veya herhangi bir şekilde gizlemek gibi bir şansım yok. O yüzden sadece şunu söyleyeceğim, çok uzun bir başlık ama kısacık bir atıfta bulunarak geçeceğim: “Toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı ve benzeri kadın hakları, kadın hakları mücadelesinin köşe taşı bazı kavramlar vardır yani ta en başından beri, yani bunu işte Sanayi Devrimi'nden alabiliriz bütün bu kadın hakları

mücadelesini. Bu, bu toplantının amacını çok aşar fakat şunu söyleyeceğim: “Toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı ilk çıktığı nokta itibarıyla Batı’da da bu tartışma son yıllarda çok özellikle Amerika Birleşik Devletleri’nde yürüyen bir tartışmadır. Kadın hakları mücadelesi, toplumsal cinsiyet eşitliği şudur çıkış kaynağı itibarıyla ve ben de bu anlamda kullanıyorum, bu anlamda kullanıldığı takdirde de son derece açıklayıcı ve doğru bir kavram olduğunu düşünüyorum, onun da altını çizeyim. Nedir? Biyolojik cinsiyetlerin insan olmaktan kaynaklı haklarının toplumsal birtakım kabuller; ön kabuller, önyargılar, işte örfler, adetler sebebiyle aşınması ve biyolojik cinsiyet yani insanın kadın ve erkek olarak sahip olduğu, insan olmaktan kaynaklı haklarının kadın ve erkek olmak sebebiyle - erkek olmak sebebiyle çok karşılaşmayız ama dünyada kadın olmak sebebiyle hakkı kaybeden çok örnek vardır-farklı kültürlerde farklı yapılarda tanımlanan hakkını yok eden örneklerdir; toplumsal cinsiyet dediğimiz şey budur. Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetin reddedilmesi -benim bütün açıklamalarımdaya vardır, öncesinde de yani, her yerde bulabilirsiniz- biyolojik cinsiyet özelliklerinin reddedilmesi değildir. Bunu böyle algıladığımızda çok başka bir tartışma ortaya çıkar. Nitekim Batı’da da özellikle son yıllarda özellikle LGBT grupları ile kadın hakları, feminist grupları arasında toplumsal cinsiyet kavramına verilen anlamın değişmesi ve biyolojik cinsiyetin de tanımlanan verili bir cinsiyet olması iddiası üzerinden yürüyen bir tartışma vardır ve bu çok uzun bir tartışmadır; ben burada ona girecek değilim. Bizim anladığımız, aslında birinci kuşak kadın hakları tartışmasının getirdiği biyolojik cinsiyet, insan hakkı itibarıyla, insan olmak itibarıyla kadın ve erkek açısından eşitliği mutlak kılar, hiçbir farkı yoktur ama biyolojik cinsiyetin farklılıkları, davranış ve sosyal hayata katılım noktasında bir fark oluşturur, bu ayrı bir şeydir. Kadın olmak ve erkek olmak, biyolojik olarak ayrıyız zaten ama bu eşitliğin önünde bir engel değildir. Bizim, toplumsal cinsiyetten anladığımız şey ve benim ısrarla ve inatla savunacağım şey de budur, bunu da her zeminde zaman da tartışırım ama toplumsal cinsiyette dünyada da Türkiye’de de belli gruplarca toplumsal cinsiyet dediğimiz, daha doğrusu biyolojik cinsiyet dediğimiz kavramın da verili olduğu ve istenirse değiştirilebileceği ve tanımlanabileceği üzerinden bir tartışma yürüyor; bu bahsidiğer, başka bir tartışma. Dolayısıyla, toplumsal cinsiyetle alakalı benim geçmişte düşündüğüm ve tanımladığım biçimle bugün düşündüğüm ve tanımladığım biçim arasında hiçbir fark yok. Sadece kavramın kendisi çok tartışmalı. Bu tartışma alanı ister istemez hukuki metinlere de, kadın hakları mücadelesi tartışmalarına da, sivil toplum diline de bir şekilde yansıyor. Bu, dediğim gibi, çok uzun bir tartışma, ben sadece bir başlık olarak ifade etmeye çalıştım. Bu, sadece bizde değil, dünyada da, hatta kavramın orijininin ait olduğu yerlerde de kadın hakları ve LGBT grupları üzerinden yürüyen bir tartışmadır. Bu çok uzun; bu kadarla, tanımlamakla geçeyim.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Sayın Bakanım, hemen kısaca şöyle söyleyebiliriz: Kadın ve erkek arasında haklar, kazanımlar, ve...

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Şenol Hanım, Komisyon toplantısının adabı istirhamım... Konuşmak istiyorsanız müsaade isterseniz.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Yalnızca katkıda bulundum.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Müsaade isterseniz veririm.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tabii, tabii, aynı şeyi düşünüyoruz; yani temel hak noktasında insan olmak, insanlıktan kaynaklı temel haklar noktasında hiçbir fark yoktur, Sorumluluklar...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Hem hak, hem sorumluluk hem de kazanımlar...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Aynen, sorumluluklar ve kazanımlar noktasında da... Ama biyolojik cinsiyetin getirdiği farklılıklar ayrı bir şey, bunu tartışacak değiliz. Yani insan sonuçta iki cins olarak yaratılmıştır ve biz bunu kabul ediyoruz.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Başka anlam yükleyenler cemaatler ve dinî gruplar; aslında bu...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Evet yani pek çok şey var.

Yani, tabii, aslında burada sadece toplumsal cinsiyete biyolojik cinsiyet üzerinden bakan ya da reddeden değil... Bu kavramlarda maalesef şöyle bir... O yüzden çok tartışmayı uzatmak niyetinde değilim, çünkü gerçekten çok uzun konuşmamız gerekecek. Biraz sonra İstanbul Sözleşmesi tartışmasında da arz etmeye çalışacağım, bu tür konularda iki taraf ve iki aşırı yaklaşım vardır. Toplumsal cinsiyette sadece işte daha geleneksel bakan tarafların oluşturduğu bir dar alandan bahsetmiyoruz; diğer taraftan da tam tersi bir projeksiyonda, toplumsal cinsiyet, biraz önce arz etmeye çalıştım, yani “Biyolojik cinsiyet de yoktur kardeşim, nereden çıkardınız bunu? O da verili bir şeydir.” dediğinizde bu sefer konuşacak ve kavramı temellendirecek hiçbir alan bırakmıyorsunuz. Biz her kavramın olduğu gibi, kendi bağlamı kendi gerçekliği içerisinde çıkış gerekçesi itibarıyla değerlendirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu benim şahsi kanaatim, burayı geçiyorum.

8’de miyiz? Peki neydi sorumuz? Hemen geliyorum. Hah, evet, şimdi şöyle: Kadının güçlendirilmesinden kadına yönelik şiddetin önlenmesine kadar kadınların çok büyük problemleri olan ülkemizde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün daha çok öne çıkması ve çalışmaların duyulmasının önemli olduğunu demiştiniz; yine Şenol Hanım’ın sorusu. Hatta şöyle bir değerlendirme de vardı, burada değilse bile belki bir başka yorumdaydı, hatırlayamıyorum şimdi...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Bakanım, istirahatım, 8, 9, 10 ve 11’de hep Şenol Sunat’ın soruları var; Şenol Hanım’a genel cevabınızı alırsak.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tamam, genel olarak cevaplıyorum.

“Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü niye öne çıkmıyor? Eskiden çok daha güçlü ve görünen bir yapıydı.” diye bir yorumu hatırlıyorum. Size geçtiğimiz perşembe günü yaptığımız sunum ve aslında bugün de önemli ölçüde verilerini paylaştığımız sunumlar Kadının Statüsü Genel Müdürlüğümüzün yaptığı çalışmalar. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü geçmişte belki Aile Araştırma Kurumundan, vesaire kaynaklı bir bağımsızlık sebebiyle daha özgün ve daha kamuoyuyla doğrudan paylaşılan şeyleri olabilir, çalışmaları olabilir ama bugün Bakanlığın bir Genel Müdürlüğü olması hasebiyle ayrıca bir özerklik onlara tanımadığımız için Bakanlığın çalışmaları içerisinde değerlendiriliyor. Şöyle, işin esprisi tabii bu yani şey değil. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, bizim Bakanlığımızda yapılan çalışmalar, Bakanlığın çalışmaları içerisinde çok önemli bir başlık, yer tutuyor. Kadının çalışmaları, kadınlarla alakalı doğrudan ya da dolaylı bütün çalışmalarda Kadın Statüsü Genel Müdürlüğümüzün muhakkak dahil var, ya doğrudan o çalışmayı yürüten ana hizmet birimi olarak veya partner olarak, diğer birimlerimizle partner olarak bu çalışmaları yürütüyorlar. Ayrı ayrı, takdir edersiniz ki her bir genel müdürlüğün çalışmasının Bakanlık kurumsalından bağımsız olarak kamuoyuna arz edilmesi bazen mümkün, bazen değil ama bu, bu birimlerimizin çalışmalarının olmadığı ya da ihmal edilmesi anlamına gelmez. Bu anlamda çok ciddi çalışmalar zaten Bakanlık bünyesinde devam ediyor. Bunu sizinle paylaşmak isterim.

Evet, sosyal hayatta karşılaştığı engellerin ortadan kaldırılması dedik, bunu paylaştık.

Şimdi, 9’uncu sorumuz, slaytta görüyorsunuz: “Kadının Statüsü koordinasyonluğunda, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığıyla ölümle sonuçlanan kadına yönelik şiddet vakalarının analizi çalışma grubu oluşturulmuştu. 2018 yılıydı ve düzenli toplantılar yapıldığını duyuyordum. 2016 ve 2017 yıllarına ait vaka analizi, vaka bazlı inceleme yapılması isteniyordu. Böyle bir vaka bazlı inceleme yapılmasının faydası neydi?”

Şimdi, aslında, yine, sorularda da var, geçen haftaki sunumumuzda da bahsetmiştik. Bugüne dek -dünyada da öyle, sadece Türkiye’de değil- kadına yönelik şiddetle mücadele konusu daha çok mağduru korumak ve mağdur üzerinden politikalar geliştirmek üzerinden devam etti fakat son yıllarda gördük ki mağduru korurken eğer faille alakalı bir aksiyon almıyorsanız, failin iyileştirilmesi, rehabilite edilmesi, toplumsal hayata sağlıklı bir birey olarak katılması noktasında bir şey yapmıyorsanız bu şiddet sarmalı bir şekilde devam ediyor; yani o mağdur değilse bir başkası, işte çocuk vesaire. Dolayısıyla vaka bazlı analizler, bu anlamda, şiddet psikolojisi, şiddetin sebep-sonuç ilişkileri, fail psikolojisi, bazen mağdur psikolojisini çözmek açısından, doğrudan örnekleme açısından çok ciddi ve verisel olarak da sonuçları ortaya somut konabilecek çalışmalar idi, hâlâ da yapılıyor, önümüzdeki süreçte biraz daha yoğunlaşacak. Nitekim, o vaka bazlı analizler, çalışmalar üzerinden fail odaklı da ayrıca bir başlık, şiddetle mücadelede mağdur odaklı politikalar devam ediyor ama ayrıca, bir de fail odaklı politikaların geliştirilmesi hususu ortaya çıkmış oldu. O anlamda, vaka bazlı çalışmalar, şiddet psikolojisini, sebep-sonuç ilişkisini biraz daha spesifize etmek açısından önemli idi; nitekim, o çalışmalar da o düzlemde gitmiş oldu.

Bir sonraki sorumuza geldiğimizde, “Tüm karakollardan otomatik olarak Aile Bakanlığına gönderildiğini bildiğimiz sonuçları niçin paylaşmıyoruz?”

Şimdi, burada, eğer sanki verilerin paylaşılmasıyla alakalı bir çekingenlik varmış gibi bir işaret varsa şunu söylemek isteriz: Bu veriler -nitekim geçen sunumda da söylemiştik, biliyorsunuz- Adalet Bakanlığı, Bakanlığımız ve İçişleri Bakanlığı arasında, İçişleri, Jandarma ve Emniyet Genel Müdürlüğü ayrı ayrı olmak üzere bir ortak veri tabanı oluşturma çalışmalarımız da devam ediyor. Bu karakollardan gelen bilgileri -zaten biz, kaynak orası olduğu için- İçişleri Bakanlığı daha sonra, yıl sonu itibarıyla açıklıyor, yani bizim, İçişleri Bakanlığından ayrı açıklayacağımız bir veri yok elimizde; onlar açıklıyorlar, o verileri biz de kullanıyoruz. Yani veri anlamında bizim elimizde başka bir şey var da kamuoyundan saklıyoruz gibi bir şey söz konusu değil, tam tersi, hatta ben şu noktada da doğrusu çok şeffaf olunması gerektiği kanaatindeyim: Verilerle alakalı şüphe ve istifhamlar kamuoyunda herkesin kendine göre ortaya bir veri atması sonucunu da ortaya çıkarıyor. Dolayısıyla, bir veri kirliliği, konuyla alakalı ciddi araştırmacıların bir araştırma yapmasına imkân vermeyen bir kirlilik ortaya çıkıyor. Buna da meydan vermemek için biz de hem kendi Bakanlığımızın elindeki bilgiler hem İçişleri Bakanlığımız ve Adalet Bakanlığının elindeki bilgiler noktasında son derece şeffaf, son derece gerçekçi bir biçimde bunların paylaşılmasını önemsiyoruz ve nitekim İçişleri Bakanlığımız da bunları yıl sonlarında çok net bir biçimde paylaşıyor; bunu sizlerle paylaşmak isterim.

Evet, “Faillerin araştırılmasının önemli olduğuna inanıyorum açıkçası.” demiş, Şenol Hanım’ın sorusu. Yine, Nilgün Hanım da “Faillerin araştırılmasını söylemişim.” diyor. Evet, bu konuda biz de mutabıkız. Yani muhakkak surette, şiddete yönelik bütüncül bir bakış açısının ve bütüncül bir mücadele metodolojisinin ortaya konulabilmesi için şiddet durumunu ortaya çıkaran bütün tarafların, mağdurun ve failin beraber değerlendirilmesi ve bunlara yönelik ayrı ayrı gerekli politikaların üretilmesi gerekiyor. Nitekim, son yıllarda bu yönde de bir yoğunlaşmanın olduğunu arz etmeye çalıştım; bu konuda çok mutabıkız. Bilimsel çalışmalar da önemli ölçüde bunu söylüyor.

Efendim, 12’nci soruya geldiğimizde...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – 6284 sayılı Kanun’un uygulanmasına yönelik etki analizini soruyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – “Bunu nasıl yaptınız? Araştırma yaptysanız...”

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben, hızlandırmak adına...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Evet, hemen söyleyeyim. “Nereden biliyorsunuz?” denilmişti. Yine, bu da 2014 yılında 6284 sayılı Kanun’un etki analizi çalışması, şiddet mağduru, şiddet uygulayanlar ve kanun uygulayıcılarının gözünden değerlendirilmek üzere yapılmış idi. 2014 yılında gerçekleştirilen araştırma, yüz yüze anket çalışması ki aslında oldukça kapsamlı bir araştırma. Filiz Hanım’ın sorusuydu.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – 2’nci soruda Ulusal Eylem Planı’yla bağlantılar...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Evet, 841 kadın üzerinde ve 479 şiddet uygulayan üzerinde toplam 1.320 anket yapılıyor, derinlemesine görüşmeler var ve etki analizi bu şekliyle yapıldı. Yine, daha önce de bahsettiğimiz gibi, Ulusal Eylem Planı’yla beraber 6284 sayılı Kanun ve diğer etki analizlerini de ayrıca beraber yapacağız. 13’üncü soru da nitekim oydu. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı’nın en güçlü yönü, hazırlık sürecinin ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, üniversitelerin kadın araştırma merkezleri gibi pek çok katkı ve katılımı bir araya toplamasıyla gerçekleşiyor. Yine, 24 Aralık 2020’de koordinasyon toplantımızı yapmış idik Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Bakanlığımız olmak üzere.

Devam ettiğimizde, 14’üncü soruyu alalım.

FİLİZ KESERTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bunların sonuçlarını açıkladınız mı acaba Sayın Bakan?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bunların hepsi açıklanıyor aslında.

FİLİZ KESERTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Etki analizi dediğimiz şey sayı...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tabii, tabii, 2014 zaten...

FİLİZ KESERTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – ...kaç kişiyle yaptığınız değil.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hayır, hayır, açıklandı. Ben çok uzatmamak için şey yapmadım ama isterseniz şöyle, size verebilirim.

FİLİZ KESERTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yok yok, şey yapmayın. Yani 2014’ü kastediyorsunuz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tabii, tabii, 2014’ü kastediyoruz, yeni bir dönem yok, hayır. Yani o şeyde var.

14’üncü soru: “Kadının insan haklarıyla birlikte şiddetin önlenmesi için sosyal hizmetlerde eğitim programı uygulanırdı, çok da güzel bir programdı. Mesela bunlar devam ediyor mu?” diyor Filiz Hanım’ın sorusu.

Bizim, kadın konukevlerinde -biraz önce de kısacık aslında bahsettim- kalan kadınlarımıza yönelik programlarımız birkaç başlık hâlinde. Bir tanesi elbette haklar; yasal haklar, insan hakları başlığında değerlendirebiliriz. Başlangıçta erken dönem diyelim, erken dönemde sadece kadının insan hakları eğitimleri veya bu anlamda desteklenmesi söz konusu iken devam eden süreçte hem yasal haklar hem biraz önce ifade etmeye çalıştığım gibi, istihdam imkânı sağlayacak birtakım eğitim programları, psikososyal destekler artarak devam ediyor. Şunu ifade etmek zorundayız yani bunu çok büyük bir memnuniyetle ifade ediyorum: Bizim Bakanlığımız olarak kadına yönelik şiddetle mücadelede ya da kadın konukevlerinde kalan kadınlarımız yahut onlarla birlikte kalan çocuklar açısından baktığımızda hiçbir hizmet modeli terkedilmiş değil. Yani bir hizmet sağlıyorsak, bir mutlak ihtiyaç olan bir konuyu onlara sunuyorsak bunu terk etmiş değiliz, bunu hep geliştirerek devam ettik, çeşitlendirerek ve ihtiyaç başlıklarına göre çoğaltarak devam ettik. İnsan hakları; evet, başlangıçta bu lazımdı, sonra insan

haklarının yanına istihdam eğitimleri, sonra işte, çocuklarla alakalı onların eğitimlerinin devam etmesi için birtakım başlıklar gibi hizmetlerin çeşitlendirilerek devam ettiği hususunu çok büyük bir gönül rahatlığıyla burada ifade edebilirim.

15'inci soruya geldiğimizde, irtibat noktaları açmak iyidir, bizim sosyal hizmet merkezlerindeki şiddet irtibat noktalarıyla alakalı yine Filiz Hanım'ın bir sorusu. "İrtibat noktaları açmak iyidir ama ŞÖNİM'ler neden açılmıyor, neden daha fazla yaygınlaştırılmıyor. Şimdi, mesela, 2023 hedeflerimizde ŞÖNİM'lerin sayısı 2023'e kadar arttırılmayacak, şu anda nüfusu 20 milyon olan İstanbul'da yalnızca 1 ŞÖNİM var, Yeşilköy'de; o da Kartal'da yaşayan bir kadının ŞÖNİM'den yüz yüze uzman kişilerden hizmet almak için kalkıp Yeşilköy'e gelmesi lazım."

Değerli milletvekilleri, ŞÖNİM'ler bir anlamda merkez noktalar. Biz Bakanlık olarak yerelde sosyal hizmet merkezlerinde şiddet irtibat noktalarını olabildiği kadar sahaya geniş, küçük yerleşim birimlerine de yayarak ŞÖNİM'leri bu irtibat noktalarının başında bir çatı birim, çatı kuruluş gibi tasarlıyoruz yani çok küçücük her yerleşim birimlerine ŞÖNİM açmanız mümkün olmayabilir, bazen gerek de olmuyor, o kadar geniş bir teşkilatı oraya kurmaya ihtiyaç da yok ama irtibat noktasını kurduğunuzda ŞÖNİM'de aldığı hizmeti irtibat noktası üzerinden ihtiyaç sahibi, şiddet mağduru alıyor. Ona o hizmeti ulaştırıyoruz, eğer ŞÖNİM'ler neden daha çok yaygın değilim işaret ettiği anlam şiddet mağdurlarının ihtiyaç duydukları hizmeti aynı hızda, ŞÖNİM'lerle aynı hızda ve aynı derinlikte, yoğunlukta alamadıkları ise bu doğru değil, yani bilakis bu şiddet irtibat noktaları tam da bizim bütün sahaya yayılmak için öngördüğümüz model. Yani ŞÖNİM'i belki her yere kuramayabilirsiniz, dediğim gibi küçük yerlerde maliyet analizi, orada işte, istihdam vesaire ama irtibat noktaları üzerinden bir mağdur, hemen ŞÖNİM'ler üzerinden hizmet masası alıyor ve gerekli müdahaleler yapıyor. Hizmetin ulaştırılmaması değil, daha hızlı ulaştırılması için aslında düşünülmüş ve şu anda da işleyiş itibarıyla gayet başarılı gidiyor. Eksik bir nokta olursa, eksikliğini gördüğümüz ya da yetersizliğini gördüğümüz nokta olursa oralara da müdahale ederiz; sizlerden de ayrıca bekliyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Zaten olsun diyorum konuşmamın başında. Açmak değil ama diğerleri de daha fazla... 1 tane var koca İstanbul'da.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Elbette, yani ŞÖNİM konusu şöyle: ŞÖNİM, bu irtibat noktaları ve şiddet irtibat noktalarının planlanması, hizmetin yayılması noktasında merkez nokta; onun üzerine... İşte, o bir nokta bütün şeyi yöneten; birkaç yer değil, bütün merkez, ana merkezde toplayıp hizmetin her yere eşit ve doğrudan ulaşmasını yöneten. Birkaç yerde belki hizmet teklifi sağlayamayacaksınız ama orada tek ve herkese eşit bir biçimde sağlamanız mümkün.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Bakanım, bir saat...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hemen hızlıca, hızlıca giriyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sizden sonra Komisyon üyesi arkadaşlarım diyeceklerdir: "Sayın Bakanı konuşturduunuz, bize yine söz hakkı vermediniz." O yüzden şimdi, 16'ncı sorudayız...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Sorun yok bizim için.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sayın Başkanım, hemen şunu söyleyeyim: Şimdi, sizinle görüştüğümüzde geçen hafta, ucu açık konuşma deyince; biz çalışmalarımızı ona uygun olarak...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Bizim için sorun yok.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Alt komisyon üyesi arkadaşlarımız için sorun yoksa çok teşekkür ediyorum.

Tamam.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Çünkü ben şöyle...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bir tek Sayın Bakan gelseydi daha iyi olurdu.

BAŞKAN ÖZNR ÇALIK – Arkadaşlar hepsini nasıl dinleyeceğiz, bir kez daha konuşmalıyım.

Buyurun Sayın Bakanım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tamam.

“Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında İçişleri, Sağlık, Millî Eğitim, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığımız tarafından iki yıllık süreçte imzalanan ve bu yıl Aralık 2021 yılında bitecek olan planı uzatmayı düşünüyor musunuz Bakanlık olarak?” diyor Yelda Hanım.

Evet, yani biz bu noktada devam eden ve sonuç veren bütün çalışmalarını sürdürüyoruz Kıymetli Vekilim, sorun yok. 2020-2021 yıllarını kapsayan 75 maddelik Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı’nı hazırladık ve bu plan da alanda acil ihtiyaçların karşılanması ve uygulamada yaşanan sorunlara kurumlar arası etkin iş birliğiyle çözüm üretilmesinde önemli bir itici güç. Yine Bakanlık olarak 2021-2025 yıllarını kapsayacak 4’üncü Ulusal Eylem Planı’mızda da yine kapsamlı bir hazırlık sürecimiz var; orada da bu ve benzeri faaliyetleri devam ettireceğiz.

KADES uygulamasıyla alakalı “KADES’i yaygınlaştırmayı veya KADES benzeri uygulamalar düşünüyor musunuz?” diye Balıkesir Milletvekili Mutlu Hanım’ın bir soru vardı. KADES, bu anlamda tabii İçişleri Bakanlığımızca yürütülen ve oldukça ciddi sonuçlar veren, olumlu sonuçlar veren bir uygulama. Bizim de ayrıca Bakanlığımız olarak ALO 183 hattımız hâlâ çok daha etkin bir biçimde kullanılmaya ve entegre bir hâlde kullanılmaya devam ediyor. Biz bu anlamda başlıkları çoğaltmak değil, var olan hizmet kalemlerini yoğunlaştırmak, daha verimli, daha çok kullanılabilir hâle getirmek için çalışıyoruz. KADES uygulamasını kullanabilenler açısından işte, KADES’in varsa zaafı; bunu zaman zaman zaten İçişleri Bakanlığımızla, sivil toplum kuruluşlarımız özellikle paylaşıyorlar ve geliştirilmesi için önerilerde bulunuyorlar. Bizim ALO 183’ü yaygınlaştırmak ve yoğunlaştırmakla ilgili çalışmalarımız var. Başka başka başlıklara şiddet mağdurlarını ya da ihtiyaç sahiplerini dağıtmak yerine tek bir hatta mümkünse tek bir kanal hâline gelip oradan bütün ihtiyaç sahiplerinin girdiği ve ilgili birimlere dağıldığı, buralardan hizmeti aldığı bir mekanizmayı geliştirmek üzere çalışmalarımızı yoğunlaştırıyoruz.

Soru 18’e geldiğimiz de kreş sayısı; “Kaç kamu kurumunda kaç kreş var ve şu anda kamuya bağlı kaç kreş var?” diyor, Semra Hanım’ın ve Gamze Hanım’ın soruları. Okul öncesi eğitim kurumları anaokulu, kreş ve gündüz bakımevleri olmak üzere ayrılıyor değerli vekiller. Anaokulu açılış izinleri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, kreş ve gündüz bakımevleri açılış izinleri ise Bakanlığımız tarafından veriliyor. 2019-2020 eğitim öğretim yılı verilerine göre, MEB’e bağlı okul öncesi eğitim kurumu sayısı 27.723. Bakanlığımız tarafından açılış izni verilen kreş ve gündüz bakımevi sayısı ise 1.771. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’na göre kanuna bağlı olarak açılan okul öncesi eğitim kurumu sayısı ise 118 yani bu da diğer kurumların aslında kreş sayısı yani kısaca, tablo olarak özetleyecek olursam, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi kuruluş sayısı 2.752; çocuk sayısı 285 bin, bunların yaş aralığı 3-6 yaş aralığı biliyorsunuz MEB 3-6 yaş aralığını alıyor. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı özel kuruluş sayısı 3.939; çocuk sayısı 76.558, yine bunlar da 3-6 yaş arası. Bakanlığımıza bağlı kuruluş sayısı 2.310; çocuk sayısı 72.469, bizim yaş aralığımız 0-6. MEB’ten farklı olarak 0-6 yaş grubunu alıyoruz. Diyanet İşleri Başkanlığımızın var, 3.760 kuruluş, 21.292 çocuk, onların da 4-6 yaş arası. Belediyelerde açılan çocuk merkezleri var, kuruluş sayısı 202, toplam 3.040 çocuğumuz var, onlarda da yaş aralığı yine 0-6

belediyelerce açılan merkezlerde de. Kamu kurum ve kuruluşlarınca açılan kuruluşların sayısı 177; 2.417 çocuk sayısı, 0-6 yaş. İş Kanunu'na göre işletmelerde açılan 2 kreş var, 56 çocuk ve yine 0-6 yaş. Toplamda baktığımızda 13 bin 142 kuruluşta 460 bin 839 çocuğumuzun barındığını görüyoruz.

19; “Hem partinizin yani AK PARTİ'nin bazı temsilcileri hem de İçişleri Bakanının erkek şiddeti tanımını özellikle vurgulamasını nasıl yorumluyorsunuz? Çünkü, geçen hafta da sormuştum kasit nedir?” diye. Evet, kadına yönelik şiddet ve erkek şiddeti meselesi. Şöyle: Tabii, şiddetin her türlü başlığı, şiddetin her türlü kipi yani bu psikolojik şiddet olur -efendim- işte, fiziksel şiddet olur vesaire ekonomik şiddet olur, önemli değil, mağdurun kim olduğuna bakılmaksızın bizim temel meselemizdir. Yani bizim derken genel olarak söylüyorum, Bakanlık kastıyla söylemiyorum. Fakat biz Bakanlık olarak, kadına yönelik şiddet kavramını niye kullanıyoruz, bunu belki açıklamak ihtiyacı hasıl oluyor. Son zamanlarda şöyle bir yaklaşım da var, sanırım sizin işaret ettiğiniz şey de o. Ya, şiddet şiddettir; kadına yönelik, erkeğe yönelik şiddet mi olur erkek de şiddet görüyor vesaire gibi bir yaklaşım var. Bu tamam yani hani şiddetin olmaması, şiddetin bir bütüncül mücadeleyle ortadan kaldırılması anlamında ise eyvallah, buna kimsenin hayır diyecek hali yok. Biz de zaten yaşadığımız toplumda, yaşadığımız toplumdaki başlayarak, bütün dünyada şiddetin olmadığı, efendim herkesin ortak bir refah payına dahil olduğu, mutlu, müreffeh güzel bir dünya hayali kurarız; bu bir ütopya da olsa, hepimizin hayalini süsleyen bir şeydir; bir hayaldir ama ulaşmayı beklediğimiz bir hayaldir. Ama öbür taraftan gerçeğe baktığımızda, kadına yönelik şiddet kavramını niye kullanıyoruz? Ülkemizde de maalesef, dünyada da maalesef kadının kadın olmaktan kaynaklı karşılaştığı birtakım problemler var; bu problemin adını koymadığımızda, bu problemi teşhis etmediğinizde çözümü üretmek, çözümü doğru tespit etmek imkanından da mahrum kalıyorsunuz; biraz önce konuştuğumuz vaka bazlı konular... Başkanım oradan işaret ediyor “Bir an önce bitir.” diye ama bir müsaade edin.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, hayır.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Biraz önce vaka bazlı analizlerde bir meseleyi konuşurken ya da bir meseleyi gerçekçi bir çözüme ulaştırmak istiyorsanız, sahiden bütün ön yargılarınızdan, bütün ön kabullerinizden bağımsız olarak, bu sorunu niye ortaya çıkıyor, neden çıktı ve niye devam ediyor ve ben bunu nasıl çözerim cevabını doğru aramanız lazım. Bakın, çok basit bir örnek vereceğim, çok etkilediği için sizinle paylaşacağım, hatta geçen gün Kadının Statüsü Genel Müdürlüğümüz Gülsen Hanım'la da paylaştık: Bir ilimizde 16 yaşında bir kız çocuğu, amcasının oğlu, 37 yaşında, evli 2 çocuk babası birisinin 2'nci evlilik teklifini kabul etmediği için kurşun yağmuruna tutuldu ve şu anda yoğun bakımda. 16 yaşında bir çocuktan bahsediyoruz. Mağdurun ablasıyla yapılan röportajda ablanın şöyle bir cümlesi var: “Akrabalarımızın hepsi bize çok kızgın. ‘Bak gördünüz mü ne yaptığınızı, keşke izin verseydiniz de bütün bu olanlar olmasaydı.’ diyorlar.” İzin verilmesi beklenen şey kıymetli vekiller, 16 yaşındaki bir çocuğun 37 yaşında, evli, 2 çocuk babası bir adamın 2'nci eşi olması. Toplumsal cinsiyet dediğimiz şey tam da bu işte, bundan bahsediyoruz; kadına yönelik şiddet mi, evet tam da bu işte, bundan bahsediyoruz. Biz bununla, bu anlayışla eğer mücadele etmeyeceksek, bunu sadece genel “şiddet” başlığı... Genel şiddet başlığı üzerinden yıllardır mücadele ediyoruz; Türk Ceza Kanunu'nun bir sürü maddesi var, bir sürü başlığı var. Bu başka bir şey; bunu eğitimle, sosyal kodlarla, çocuklarınızı yetiştirme biçimiyle çözmediğinizde gelecekte herhangi bir çocuğun, 16 yaşında bir kız çocuğunun, 2'nci bir eş olarak evlenmediği için akrabaları tarafından “Bak gördünüz mü, sizin yüzünüzden cezaevine girdi.” ithamıyla karşılaşmasından bahsediyoruz. Bizim Bakanlığımızın yaptığı çalışmaların bütün temel hareket noktası, kadın çalışmalarının hareket noktası burasıdır.

Bunun dışında, çocuk; ayrı bir başlık ve çok önemli başlık. Biz “Çocuklar geleceğimizdir.” derken hamaset yapmıyoruz, “Biz, çocuklarımız geleceğimizdir.” derken herhangi bir cümle kurmuyoruz, gerçekten bütün içtenliğimizle bütün hücrelerimize kadar çocuğun bir gelecek olduğunu ve çocuğun, geleceği kuran temel bir birey olduğunu bilerek söylüyoruz. Çocuk önemli, kadın önemli, aile önemli, erkek önemli; bunların her birinin tek tek önemli olması bir diğerinin önemsiz olduğu anlamına gelmiyor. Biz bunların her birine aynı önemi, aynı değeri atfediyoruz; biri diğeri karşısında eşitsiz, biri diğeri karşısında hak kaybına uğruyorsa bunları giderelim diye mücadele ediyoruz.

Aile, bu toplumun en önemli birimlerinden birisidir. Bakın, yapılan araştırmalara göre, gençler hâlâ daha kendilerini en mutlu ailede hissediyorlar, kendilerini en güvende gördükleri yer aile. Bizim açımızdan aile, hiçbir zaman önemini ve değerini kaybetmemiş bir kavramdır ama ailenin önemi içerisinde, ailenin fertlerinin de kimliğini, kişiliğini, haysiyetini koruyacağız; bu annedir, bu babadır, bu çocuktur. Her birinin kendine özgü hakkı ve kimliği vardır. Bu kimlikleri korumak, aileyi değersizleştirmek anlamına gelmez, tam tersi, ailenin hak ettiği saygı, bu aileyi oluşturan her bir kimliği koruyarak ve ona hak ettiği saygıyı teslim ederek olur. Dolayısıyla, kadın meselesinde, kadına yönelik şiddet meselesinde bizim yaklaşımımız bu. Bu anlamda da şiddetin, evet, her türlü başlığını önemsiyoruz, şiddetin her türlüyle mücadele etmeyi önemsiyoruz. Nitekim, İçişleri Bakanlığımızın görevi bu anlamda bütün bir emniyeti sağlamaktır ama bizim de görevimiz kadına yönelik şiddetle mücadele etmektir, bunun sebep ve sonuçlarını doğru yorumlamaktır.

Evet, 20'nci soruya geçerse “Kadının Statüsünün Genel Müdürlüğünün bütçesinin sadece yüzde 1,1 artışla devam ettiğini, bunun da hizmetleri yeterli ölçüde artırmayacağını...” söylemişti Gamze Hanım. Suzan Hanım'ın sorusu da “Bakanlığın, kadın politikalarına ilişkin faaliyet raporlarında görüldüğü üzere Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün bütçesi her yıl daha da azalıyor.” diyor.

Şimdi, değerli Komisyon üyeleri, kadınlara yönelik yaptığımız çalışmaların bütün bütçe giderleri ya da mali giderleri, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünden karşılanmıyor; dolayısıyla onu paylaşmak isterim. Yani şu değil: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün bütçesi yıldan yıla önemli ölçüde artmıyorsa, o zaman demek ki kadınlara yönelik yapılan çalışma da artmıyor ya da işte zayıf kalıyor, geriliyor; hayır, bizim kadınlara yönelik, özellikle mali desteklerle alakalı katkıların önemli bir kısmı, önemli bir kesimi Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğümüzden gidiyor. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğümüzün bütçesi daha çok yerleşik ve süren hizmetler üzerinden ki o da zaten kadın konukevleri, ŞÖNİM'ler, standart hizmetler üzerinden gidiyor. Diğer sürdürülebilir hizmetlerin mali tabloları sadece Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü üzerinden değil bilakis diğer, bir kısmı mesela, Aile ve Toplum Hizmetleri, bir kısmı -biraz önce söylediğim gibi- Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğümüzden, Çocuk Hizmetleri keza önemli bir oran oradan gidiyor; dolayısıyla yüzde 1,1 artış sizi yanıltmasın.

Hemen devam ediyorum 21'inci soru ne diyordu?

KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRÜ GÜLSER USTAOĞLU - Bu, kadın cinayeti konuları...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Evet, onları söyledik aslında, onu geçebiliriz. 22?

KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRÜ GÜLSER USTAOĞLU – 22: “Şiddetin çocuklar üzerindeki etkisi...”

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Evet, yani şiddetin çocuklar üzerindeki etkisinden... İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili Gamze Hanım'ın sorusu. Çocuklarla alakalı kanaatimi ifade ettim, nasıl bir aile anlayışımız var, onu da ifade ettim sanıyorum; bunu da geçebiliriz.

23'üncü sorumuz ara buluculuk konusu.

Değerli Komisyon üyeleri, Kıymetli Başkanım; ara buluculuk konusuyla alakalı şöyle bir şey var: Türkiye şartları ve şiddeti çalışan pek çok arkadaşımızın da bildiği üzere, ben şiddet ara buluculuğunu, doğrusu onaylamıyorum yani şiddet konusunda ara buluculuk, şiddetin ara buluculuğu olmaz fakat şu var yani şunu da görmemiz gerekiyor, uygulamada da çok karşılaştığımız bir şey: Boşanma, boşanma süreçlerindeki ara buluculuk, bunlar bahsidiğer fakat bazen gerçekten, hakikaten tarafların vazgeçmek ve işte, bir şekilde ceza davası ya da soruşturma konusu olmuş konuyu çözmek istekleri de olabiliyor.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Manevi baskı yaratıyor üzerinde.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Evet ama işte, manevi baskı olmadan da olabiliyor Suzan Hanım yani o manevi baskı olmadan da tarafların bir şekilde daha sonra uzlaşmak ihtiyacı duydukları örnekler olabiliyor, ben meslek hayatında rastladım mesela.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Seçicilik konusu biraz zor onun için.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Fakat işte, bence orada bir yol bulmak gerekiyor yani ara buluculuğa zorlamak değil asla çünkü bunu zorladığımızda doğrudan baskıya dönüşecek, gerçekçi olalım yani, doğrudan baskıya dönüşecek. Ara buluculuğa zorlamak değil ama tarafların gerçekten özgür iradesiyle bir ara buluculuk veya benzeri -ara buluculuk değilse bile- bir ihtiyacı varsa da bunu da çok görmezden gelmemek gerektiği kanaatindeyim. Ha, bu nasıl olacak, bunu oturup konuşacağız, bunu ben sadece bir sesli düşünce olarak söylüyorum, kanaat olarak söylüyorum ama şiddet ara buluculuğu...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Bakanım, bu ihtimal bile insanları aslında “Nasil olsa halledebilirim.” duygusu içerisinde tutabilir.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – O değil işte, yani şöyle bir şey var..

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Suzan Hanım...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Katılıyorum size, bakın, uygulamada tanınan bir inisiyatifin kurala dönüşmesi gibi bir problemle karşı karşıyayız. Bakın, ben 21 Nisan 2021’e kadar aralıksız serbest avukatlık yapmış bir meslektaşınızım...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sizin yayınladığınız şeyleri de izliyorum ben, bakıyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – ...yani o anlamda hakikaten, saha problemlerini çok içeriden yaşamış bir meslektaşınızım. Bu anlamda, yani ara buluculukla alakalı çok ciddi anlamda çalışılması gereken bir alandan bahsediyoruz fakat tarafların iradeleri ve özgür iradeleri varsa bunun da yok sayılmaması gerektiğini ben düşünüyorum ama bunun yolu nasıl olur, nasıl sağlanır, hakikaten özgür iradeyi nasıl ortaya çıkarırız, bu bahsidiğer, bu ciddi anlamda üzerinde çalışılması gereken bir nokta, onu da sizinle paylaşmak isterim.

Evet, 24 ekranda: “6284 sayılı Kanun’la ilgili yeni bir düzenleme yapacağımızı söylediniz. Bunu 1’inci maddeden mi başlatacaksınız çünkü 6284, İstanbul Sözleşmesi üzerine yükselen bir Kanun.” diye soruluyor, Gamze Hanım’ın sorusu.

Hayır, 6284’le alakalı aslında sunumda söylediğimiz şey şuydu: 6284’ün uygulanmasıyla alakalı alt mevzuat, yönergeler, vesaire noktası. İstanbul Sözleşmesi’nin feshi 6284’ü kendiliğinden mülga hâle de getirmiyor, bu noktada da size katılmıyorum Gamze Hanım. Çünkü -hukukçu arkadaşlarımız bilirler- 6284...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Öyle bir şey demedi ama.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Öyle demedi ama “Temelini çöktürtiniz.” diyor, “Mülga hâle getirdi.” demiyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – “Temelini çöktürtiniz.” diyor...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Atıfta bulunuyor Sayın Bakanım, 1’inci madde İstanbul Sözleşmesi’ne atıfta bulunuyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Atıfta bulunuyor ama şu var: 6284 sayılı Kanun İstanbul Sözleşmesi’nden bağımsız olarak da bir düzenleme içeriyor her ne kadar hani, ruhu veya mehz ilişki açısından İstanbul Sözleşmesi’ne atıfta bulunuyor ise de 6284, aslında biliyorsunuz, 4320’nin güncellenmiş hâlidir. 4320’nin ortaya çıkardığı problematiği yıllar içerisinde biriktirerek, nerede ne tür tıkanmalar var... Tedbir kararlarında delil aranmaması mesela budur. 4320’nin pratiğini hatırlayan arkadaşlar vardır, o zaman delil, işte, cumhuriyet savcılığı, vesaire, mağduru tekrar, bir daha mağdur olması... Madem tedbir kararı, itiraz hakkı da var, o zaman delil aramadan bir an önce bu tarafları bir ayırılım, bir uzaklaştıralım, mağduru bir koruyalım anlayışı üzerine gelişmiş bir süreçti. 4320 pratiğini bugün kamuoyunda pek çok tartışmacı bilmediği için ya da bazen meslektaşlarımız da dâhil olmak üzere, 6284’ün bugünkü uygulama temellerini sadece İstanbul Sözleşmesi’nden sonra hedayinabit, böyle hiçbir pratik karşılığı olmayan, işte, efendim, birileri oturdu yazdığı gibi algılıyorlar; hayır. 6284’teki tedbir ve diğer düzenlemelerin her biri bizim kendi iç hukukumuzda pratize ettiğimiz, uyguladığımız, tecrübe ettiğimiz sonuçlardır ve bu sonuçlar üzerine kurulmuş bir yasa mantığından bahsediyoruz. O yüzden diyorum yani temelini çöktürmek değil, tam tersi temeli bizim kendi iç hukukumuzla çok doğrudan ilgilidir 6284’ün. O yüzden bu kadar gerçekçi bir metinden bahsediyoruz.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – 1’inci madde kalacak mı Sayın Bakanım?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – 1’inci madde çıkabilir, hayır. Yani sonuçta biliyorsunuz, pek çok kanunda pek çok madde iptal edilir, kaldırılır, işte “İptal edilmiştir.” der 3’üncü madde yoktur, 4’e atarsınız, vesaire.

Ben burada madem yeri gelmişken İstanbul Sözleşmesi ve bağlı kanaatimi de ifade edeyim çünkü soruların her birine tek tek cevap vermeye muhtemelen zaman kalmayacak ve sizlerin de ağırlıklı olarak İstanbul Sözleşmesi’yle ilgili kanaatimi merak ettiğinizi biliyorum, onu söylemek isterim: Bakın, benim İstanbul Sözleşmesi kamuoyunda tartışılırken de daha henüz sözleşmeden çekilme, çekilmeme gibi bir net gündem yokken bile bu tartışmaları yaparken söylediğim birkaç başlık vardı, bunda da hiç fikrim değişmedi. Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak biz pek çok uluslararası sözleşmenin tarafıyız ve pek çok sözleşmeyi imzalamışızdır. Bu sözleşmelerden bir kısmı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi bağlayıcı -birtakım, işte, mahkemesi var, vesaire- bir kısmı çerçeve metinlerdir, vesaire. Uluslararası sözleşmeler daha çok bir iradeyi ortaya koyar yani siz, bir konuda nasıl düşündüğünüzü ve uluslararası sisteme nasıl dâhil olduğunuzu aslında açık edersiniz. İstanbul Sözleşmesi tam bir çerçeve metin, İstanbul Sözleşmesi’ni tartışırken benim acizane yaptığım bir benzetme vardı, onu hâlâ söylüyorum: İstanbul Sözleşmesi bir tarafta İstanbul Sözleşmesi’ni şeytanlaştıran tartışmaların, bir tarafta da melekleştiren tartışmaların ortasında böyle çekiştirilen ve gerçekte oturması gereken zeminden çok kaydırılan bir metin oldu. İstanbul Sözleşmesi’nin temel talihsizliği budur; yoksa, genel bir çerçeve metin olarak taraf devletlere diyor ki: “Şunları şunları yap, git kendi iç hukukunda kendine göre yap. Örfünde, âdetinde problem varsa onu düzelt.” Yoksa zaten problem yok yani yoksa zaten yapacak bir şey yoktur, demek ki sorun yok. Ama İstanbul Sözleşmesi üzerinden bir taraftan... Bu, sadece bizim ülkemizde değil, bakın, İstanbul Sözleşmesi hâlâ daha Avrupa Birliği ülkelerinde, İngiltere’de de hâlâ imzalanmadı, Almanya -2016’ydı galiba- 2016’ya kadar “mülteciler” başlığı yüzünden mali hükümlerle karşı karşıya kalmamak için çekince koydu, imzalamadı, vesaire. Çok tartışılan bir metin.

Biz hep şunu söylüyoruz, ben öncesinde de söylediğim için hani... Kimdi; kıymetli vekillerimizden birisi “Gerçek hislerinizi söyleyin.” dedi. Gerçek hislerimi saklayamayacak kadar açık bir profilim ben yani hani, o gün söylediğimi bugün başka türlü ifade... Çünkü o gün de gerçekten öyle düşünüyordum, bugün hâlâ aynı şeyi düşünüyorum. Bir metin, daha doğrusu bir hukuki metin zaman içerisinde değişir, dönüşür. Biz 4320 sayılı Kanun kabul edildiğinde Türkiye’de büyük bir devrim olduğuna inanmıştık; hatırlayanlar vardır, meslektaşlarımız bilir. Aman Allahım! İşte, şiddetle mücadelede... 4 maddeydi arkadaşlar, 4 madde; bir tanesi yürürlük maddesi, biri giriş maddesi, 2 madde de topu topu uzaklaştırma kararlarının nasıl verileceğini, kimlerin yetkisi olduğunu, vesaire; ikincisi de uzaklaştırma kararlarına uyulmadığı takdirde tazyik hapsini düzenlerdi, 4320 ama 1998 yılı şartlarında muazzam bir metindi.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Kim yaptı bunu Sayın Bakan?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Önemli değil, bakın...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Kadınlar yaptırı.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Elbette, gayet tabii ki.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yani, tek kişiyle çekilmek size iyi geliyor mu?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Şimdi onu söyleyeceğim.

Sonrasında, süreç içerisinde, geldiğimizde, eksikleri, ihtiyaç başlıkları... Ve karşımıza bambaşka bir metin olarak 6284 sayılı Kanun çıktı.

Şimdi, tek kişi konusuna gelince, burada ben, tabii, bir Bakan kimliğiyle oturduğum ve AK PARTİ’li bir Bakan kimliğiyle oturduğum için daha rezerv koyarak söyleyeceğim ama eğer böyle bir kimlik olmasaydı çok açık yüreklilikle şunları çok rahat söylerdim: Bakın, Sayın Cumhurbaşkanı üzerinden kadın mücadelesini ve kadına yönelik şiddeti, kadın hakları -sadece şiddet de değil- mücadelesini konuştuğumuzda şunu görmemiz lazım: Kadın hakları; kadına yönelik şiddetle mücadele; kadınların sosyal, siyasal, ekonomik hayatta bir aktör hâline gelmesi noktasında son derece samimi bir siyasetçiden bahsediyoruz. 1990’dan bu yana, kendisinin siyaset sahnesinde bir yönetici olarak ortaya çıktığından bu yana kendi sosyal ve siyasal çevresiyle de mücadele ederek kadınları siyaset hayatının içine çeken; daha sonra, Başbakan olduktan sonra kadınları ekonomik ve istihdam hayatının içine çeken, sosyal hayatın içine çeken bir isimden bahsediyoruz. Dolayısıyla “İstanbul Sözleşmesi’nden çekildik; o hâlde, Türkiye’nin kadına yönelik şiddetle mücadele ya da kadın hakları noktasındaki bütün kazanımları çöpe gitti.” demek büyük bir haksızlıktır ve gerçekten...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Biz varız. Biz demeyiz öyle şey zaten.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hayır, hayır, tabii ki.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Kadınlar var yani.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hayır, şu anlamda söylüyorum; bakın, ben konuşmanın başında şunu çok açıklıkla ve çok büyük bir samimiyetle söylüyorum; iyi kötü, işte, öğrencilik yıllarından beri -STK’ler, insan hakları, şu bu- 1996-1997’den beri bu mücadelenin içinde olan birisi olarak söylüyorum: Kadın hakları, kadına yönelik şiddet, insan hakları mücadelesi kategorik aidiyetlerden bağımsız bir şeydir. Siyaseten çok ayrı yerlerde duruyor olabiliriz, siyaseten çok ayrı tartışmalar da yürütüyor olabiliriz; bu başka bir şey. Bu, gayet de normaldir; işte yani hepimiz kendimize göre bir doğru tanımlıyoruz ve bu doğrunun çerçevesinde bir siyaset üretiyoruz yani bunda anlaşmak zorunda değiliz ama somut bir gerçek var arkadaşlar, işte, biraz önce söylediğim 16 yaşındaki kız çocuğu... Siz Emine Bulut’un çocuğuna yani annesinin boğazı gözlerinin önünde kesilmiş çocuğa gidip kategorik reddiyelerinizi anlatamazsınız, anlatamayız ya! Böyle bir lüksümüz yok, böyle bir

lüksümüz yok yani. Eğer bizim bu mücadeleyi başarmak gibi bir arzumuz varsa -bunun üzerinden siyaset geliştirmek başka bir şey ama- gerçekçi ve bir arada bir mücadele ortaya koymamız gerekiyor. Yani, ben...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Gerçek olmayan ne var Sayın Bakan? İstanbul Sözleşmesi son derece gerçekti yani.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hayır ama bakın, şunu söylemeye çalışıyorum: İstanbul Sözleşmesi...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ben anlamadım yani.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – İstanbul Sözleşmesi çerçevesinde, İstanbul Sözleşmesi etrafında yürüyen tartışmanın bizi nereye götürdüğü...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ne zararı var?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hayır, şunu görmemiz lazım ama bakın...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Bakan, tam net bir şey... Yani, samimiyetinize dayanarak söylüyoruz, net olarak: İstanbul Sözleşmesi'nden neden çıkıldı?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Evet, aile değerlerimize neden karşı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – İstanbul Sözleşmesi, bakın...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) - Neden çıkıldı? Hakikaten, çok net; neden çıkıldı, neresi sakıncalıydı?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Söyledi zaten, söyledi; “melekler, şeytanlar” dedi, “Ortada kaldı.” dedi. Net bir şey aslında oydu.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Aynen öyle.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Efendim, melekler ne diyor, şeytanlar ne diyor...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Yarın öbür gün birisi de “Ben bundan farklı yorum çıkardım.” derse ondan da çıkmak zorunda kalacağız.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Melekler arasında tartışma çıkarsa, şeytanlar arasında...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Arada kaldı, çikalım diyor yani.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) - Öyle şey olur mu?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Şimdi, bakın...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Belli bir kitle bile bundan rahatsızlığını söylüyor.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Kim o kesim?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hanımefendi, net olarak duymak istiyoruz; Bakanımız burada, soruyu da ona soruyoruz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hayır, bilemiyorum...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hanımefendi, soruyu Bakanımıza soruyoruz ya.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, Komisyonda böyle bir usul yok. Suzan Hanım, Gamze Hanım, Nilgün Hanım...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Özür dilerim Başkanım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Şimdi, sözleşmeden neden çıkıldı...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Bakanım, bir saniyenizi alacağım...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tabii.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şunu çok net söylemek lazım: 2002 yılından önce kadına yönelik şiddetle ilgili tek bir kanun vardı, 4320. Kadın konusunu çalışan herkes bilir ki onun dışında elimizde tutunacak hiç bir dalımız yoktu. Ondan sonra, yirmi yıldır, son yirmi yıldır neler yapıldığını Sayın Bakanım inanılmaz derecede özenle, tane tane tek tek anlatıyor ve bu yirmi yılın sonunda kadın haklarının kazanılması konusunda bu mücadeleyi veren kişinin Recep Tayyip Erdoğan olduğunu çok net söylüyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Hayır Öznur Hanım, böyle bir şey değil işte. Mücadelemiz var, mücadelemiz var.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ya, çok rica ediyoruz ya... Böyle bir şey olamaz. Sayın Bakanla biz gayet iyi sohbet ediyoruz, istişare ediyoruz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bir saniye, bir şeyi eklemek...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Bakanım, bir saniye...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tabii.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Gerçekten ne kadar ayıp bir şey ya!

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Siz onu da, bizi de bozuyorsunuz yani.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Ya, atın kadınları bir kenara, “Recep Tayyip Erdoğan...”

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Gerçekten yani, biz gayet iyi istişare ediyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Böyle bir şey var mı ya! Yani, yıllarca bunun mücadelesini verdik, yıllarca.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bakın, Filiz Hanım, istediğiniz kadar...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ne yapmaya çalışıyorsunuz Sayın Başkanım? Biz Bakanla gayet iyi istişare ediyoruz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bir müsaade ederseniz, tek bir cümleyle toparlayayım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Biz Ceza Kanunu’nun maddelerini yazdık, maddelerini.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Filiz Hanım... Filiz Hanım...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Medeni Kanun için yüz binlerce imza topladık. Yoğurtçu Parkı’nda darbe sonrası ilk yürüyüşü yaptık.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Filiz Hanım, bakın, siz imzalarınızı toplasanız baş ile göz üstüne, memnuniyetle.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – O kanunlar nasıl oldu? Mücadeleyle oldu.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sadece hakkı teslim etmek adına, Sayın Bakanımızın söylemiş olduğu...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Biz Sayın Bakana soruyoruz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Kıymetli Başkanım, şunu...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Bakan, bir saniye...

Arkadaşlar...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – O bir hukukçu, biz birbirimizi anlıyoruz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Sayın Bakanı dinleyeceğiz Sayın Başkan.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanım, arkadaşlar; söylemek istediğim cümleyi söylüyorum: Yirmi yıldır kadın haklarımızla ilgili verilen mücadele ortak bir mücadele ve bugün geldiğimiz nokta da -kadın hakları, temsilde adalet- verilen çok önemli mücadelelerin neticesinde ve bunu yapan kişinin, kurumun, Meclisin etkilerini bilmemiz lazım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkan, mücadelenin ortak olduğu konusunda bir problemimiz yok.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Kıymetli vekillerim, bir saniye...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) - Biz net bir soru soruyoruz, diyoruz ki: Neden çıktık?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sayın Başkan, Meclisin önüne kadınlar gelmeseydi erken yaşta...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, Gamze Hanım, kesinlikle katılmıyorum.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Kadınlar sayesinde geçildi, yapmayın Allah aşkın! Kadınlar sayesinde geçildi.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Şimdi, müsaade ederseniz...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ama, bakın, mücadele tek başına olmadı. Bu ülkenin bütün argümanlarıyla beraber mücadele edildi; sivil toplum örgütleri, kadınlar, erkekler, herkes...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Aslında aynı şeyi konuşuyoruz. Bakın, şu: Ben 1996, 1997'den beri bu çalışmaların içerisinde olan birisi olarak, kadınların kadın hakları veya sadece kadınlar da değil, Türkiye'de kadın hakları, insan hakları konusunda mücadele veren herkesin hakkının teslim edilmesini savunurum. Bu anlamda, kadın derneklerinin, meslek örgütlerinin, vesairenin yaptığı çalışmaları yabana atamayız ama şunu söylüyorum: 1990'lardan itibaren henüz daha tasarruf makamında değilken bile ve kendi sosyal ve siyasal tabanına rağmen kadınların siyasete bir aktör olarak dâhil olmasını önemseyen, bunun için çabalayan bir siyasi aktör var karşımızda. Sayın Cumhurbaşkanımızın o tarihten başlayarak ve çok büyük bir samimiyetle yürüttüğü... Bakın, öbür taraftaki mücadeleyi yok saymak anlamında söylemiyorum, her bir mücadele kendi başlığı içerisinde kıymetli. Filiz Hanım'ın söylediği, işte, bizler... Evet, o mücadeleyi ben çok yakından takip edenlerden birisiyim; onun kıymetsizliğini ifade etmiyorum, orası kıymetli ama burada bu irade de en az onun kadar kıymetli ve kendi içinde...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) - Ya, sözleşme onun zamanında, onun tarafından imzalandı.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tam onu söyleyeceğim, bir müsaade edin lütfen, tam onu söyleyeceğim.

Şimdi, 2002'den başlayarak, Sayın Cumhurbaşkanımızın Başbakan olduğu dönemden başlayarak kadınlara yönelik yaptığı çalışmaların herhâlde hepimiz farkındayızdır; bunları tek tek saymaya gerek yok. Dolayısıyla, Sayın Cumhurbaşkanının kadın konusundaki samimiyetini kimsenin Türkiye'de -Bakın, muhalif olmak ya da taraftar olmak ya da AK PARTİ'li olmak olmamak...- tam bağımsız olarak kadın konusundaki samimiyetini kimsenin sorgulamayacağı düşünüyorum çünkü bu noktada son derece açık ve şeffaf bir sicili var, bir.

İkincisi: İstanbul Sözleşmesi üzerinden baktığımızda, İstanbul Sözleşmesi 2011’de, AK PARTİ döneminde ve AK PARTİ iktidarlarında kabul edilmiş bir sözleşme; sonrasındaki süreci bu yüzden ifade ettim. Sayın Cumhurbaşkanımız sözleşmeden ayrılma ya da fesihle alakalı çok da fazla tartışmaya girmedi çünkü şu değil kastı; bakın, bunu özellikle belirtmek istiyorum: Efendim, biz bütün kadın hakları kazanımlarını atıyoruz bir tarafa, bütün irademizi değiştirdik, vazgeçtik, İstanbul Sözleşmesi’nden de çıktık çünkü ayak bağı. Hayır. Sonrasında yaptığı bütün açıklamalarında ısrarla ve inatla hep şunu söyledi; bakın, konuşmalarına bakın: “Biz İstanbul Sözleşmesi olsa da olmasa da kendi mücadelemizi çok daha ısrarlı ve çok daha samimi bir biçimde yürüteceğiz.” Bakın, Türkiye’de AK PARTİ’nin yaslandığı sosyal taban üzerinden bu kadar açık ve özel bir irade göstermek çok kıymetli bir şey arkadaşlar.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Peki, neden çekildi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bakın, işte biraz önce söyledim...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Bakan, siz bir hukukçusunuz, ben de bir hukukçuyum. Aramızda şunu soruyorum, çok net: İstanbul Sözleşmesi’nin içeriğine bakıyoruz, biraz önce Diyanet İşleri Başkan Yardımcımız geldi, bir sunum yaptı ki İstanbul Sözleşmesi’yle birçok şey örtüşüyor. Siz fikrinizi söylüyorsunuz. İstanbul Sözleşmesi’nde kötü bir şey yok.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanım, söz almadığınızı hatırlatmak istiyorum; lütfen...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Özür dilerim...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Ama şunu söylemem lazım...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ama söz almadığımız takdirde uyarmak zorundayım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Şunu söylemem lazım Suzan Hanımcığım...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ama bir anlamı olsun bu toplantının.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Yo, yo, bunu çok açık yüreklilikle konuşabiliriz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yani çok önemle söylüyorum: Şimdi, İstanbul Sözleşmesi’nin içeriğinde de şiddetin aleyhine, şiddetin önlenmesinin aleyhine hiçbir hüküm bulamıyorum ve bunu biz imzaladık ve Sayın Çiçek “Nikâh sözleşmemden sonraki en önemli sözleşmedir.” diye bir şeylerde bulunda espiyle; onur duyduk. Ben diyorum ki: Neden, hangi konumuyla rahatsız olduk da İstanbul Sözleşmesi’nden çıktık? Uluslararası arenadan da globalleşen bir dünyada oradan da ayrılışımız söz konusu. Bir de hukukçuyuz...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Yo, hayır, uluslararası arenadan ayrılmak diye bir şey hiç söz konusu değil.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Şunu da söyleyeceğim -hukukçuyuz- Sayın Bakan: Sistematiik olarak da tek başına, Sayın Cumhurbaşkanının tek başına bir kararnameyle “Buradan çekiliyorum.” demesini hukuki dayanak açısından nasıl buluyorsunuz? Bundan sonraki bütün uluslararası sözleşmeler için bu bir zemin midir? Bunu da merak ediyorum doğrusu.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tabii, Sayın Cumhurbaşkanının adına konuşma...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Bakanım, bir saniyenizi alacağım, müsaadenizle...

Kıymetli Komisyon üyesi arkadaşlarım, istirahatım şudur ki Bakanımıza soru sormak istediğinizde ya da fikrî katkıda bulunmak istediğinizde söz talep ederseniz, zaman müsaitse ben memnuniyetle veririm.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Ama Başkanım...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ama Gamze Hanımcığım, bakın, her cümlemin üzerine burada oturan arkadaşlarımızın da...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ama müzakere edeceğimiz dedik geçen.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bakın, bakın...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkan...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanımcığım, bir saniye...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Burada İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili 8-10 tane soru var.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Anladım da...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – “Süre bitti, süre bitti...” O zaman niye geldik?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanımcığım, bakın, Sayın Bakanım, tek tek soruları not almış ve inanılmaz itinalı bir şekilde her ince detayı veriyor.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Biz onunla anlaşıyoruz, sorun yok.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tamam... Hayır, buyurun o zaman, herkes konuşsun, sohbet toplantısı yapalım yani.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sohbet değil, müzakere ediyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tamam, müsaade isteyin o zaman lütfen.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Tamam, söz alalım o zaman.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Bakanımız bitirsin, söz talebi olan arkadaşlarıma söz vereceğim.

Sayın Bakanım, buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Başkan, özel bir durumum var, o yüzden...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ne olur usulü bozmayalım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Şimdi, kıymetli milletvekilleri, ben de sonuç itibarıyla burada genel bir değerlendirme yapıyorum. Şunu söylüyorum: İstanbul Sözleşmesi tartışmalarını hatırlatmamın sebebi oydu. İstanbul Sözleşmesi, hatta “toplumsal cinsiyet” kavramı üzerinden yürüten tartışmaları da hatırlayın lütfen. Bizler belli bir çerçevede bakarken meseleleri son derece manipülatif bir biçimde... Bu, sadece Türkiye’de değil, İstanbul Sözleşmesi’yle alakalı Avrupa Birliği ülkelerinde de cinsel yönelim, eşcinsellik, LGBT lobileri üzerinden yürüten çok ciddi tartışmalar var, bu tartışmalar Türkiye’de de devam etti. Sayın Cumhurbaşkanı adına konuşma yetkisine sahip değilim ama ben kendi adıma şunu söylerim: Bakın, yıllardır kadın haklarını çalışan, bu anlamda STK, hukukçu vesaire olarak çalışan birisi olarak İstanbul Sözleşmesi tartışmaları esnasında ısrarla vurguladığımız bir şey vardı -ısrarla- pek çok televizyon kanalında da söyledim bunu: Bağlamından koparılarak yapılan yorumlar iyi ya da kötü... Yani bir tarafta aileyi yıkıyor, öbür tarafta işte LGBT özgürlükleri vesaire üzerinden iki uç arasında yapılan tartışmalar kadın hakları mücadelesine zarar veriyor; bunu o zaman da söyledim, şimdi de aynı kanaattiyim. Bakın “İstanbul Sözleşmesi neden...”

tartışması yerine, bizim bugün şunu -bugün İstanbul Sözleşmesi'nden çekildik, 1 Temmuzdan itibaren tümüyle çekildik vesaire" konuşuyor olmamız lazım: Kadın hakları ve kadına yönelik şiddetle mücadelede değişen ne var? Hiçbir şey yok.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Nasıl yok? Yapmayın ya!

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hayır, hiçbir şey yok.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sayın Bakan, birileri farklı anlam yüklüyor diye... O zaman Medeni Kanun'la da ilgili; eleştirenler var, ondan da mı çıkacağız?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hayır, hayır... Ama bakın, birileri farklı anlam yüklüyor değil.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Nafakayla ilgili var, her şey var yani.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bakın, şöyle bir şeyden bahsetmiyoruz Gamze Hanım.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Tam tersi, savunmamız gerekiyor, savunmamız.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Gamze Hanım, siz de hukukçusunuz yanılmıyorsam.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Eczacı.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Değil misiniz? Tamam.

Şöyle bir şeyden bahsetmiyoruz şimdi: İç hukuk metni tamamen sizin kendi iç hukuk kurallarınız çerçevesinde oluşturulur. Bir uluslararası metnin... Bakın, özellikle altını çizerek söylüyorum; sadece Türkiye'deki tartışmalardan yola çıkarak söylemiyorum...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ama biz hazırladık Sayın Bakan...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hayır, hayır, biz hazırlamadık.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Bu komisyonda... İlk imzayı...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bakın, şöyle: Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nden...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Tutanaklar var Sayın Bakan bizim çok büyük katkımız olduğunu ifade eden.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Elbette katkımız oldu ama Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nden bahsediyoruz, bir uluslararası metinden bahsediyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – O yüzden fesih olmaz zaten, çekilme diyelim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Çekilme, evet.

Dolayısıyla bir uluslararası metni sadece bir ülkenin hazırlaması ya da bir ülkenin anlayışına göre hazırlanması diye bir şey söz konusu olmaz.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Şüphesiz evrenseldir.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Evrensel bir metinden...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Biz ilk imzacıyız...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Dolayısıyla bakın, ben ısrarla...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Bakanım, hukuki açıdan da değerlendirmenizi rica ediyorum.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Şunu söyleyeyim de: AK PARTİ iktidarının en önemli yaptığı işlerden...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli milletvekillerim, eğer bu usulü devam ettirseniz toplantıya ara vereceğim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ama Sayın Başkan, söz vermiyorsunuz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ama tamam da... Sayın Bakana müsaade edin.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ama olmaz, biz müzakere edeceğiz dedik.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, müzakere demedik.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Bağlamından kopuyor, olmaz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım... Arkadaşlar...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – “Söz isteyin.” dediniz, söz istedik ama.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Siz sorularınızı sordunuz, Sayın Bakan da cevaplarını verecek.

Sayın Bakanım, buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Onu söyleyeceğim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ama siz kendiniz plan koyuyorsunuz, böyle bir şey olmaz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Suzan Hanım’ın sorusu “Hukuksal olarak çekilme sadece bir imzayla olur mu?” diye.

Bir: Bir defa -herhangi bir metin- uluslararası sözleşmelerde taraf devletlere fesih hakkı verilir; nitekim, İstanbul Sözleşmesi’nde de bu fesih hakkı vardır, taraf devlet bunu kullanır ya da kullanmaz. Bu ayrı bir şey, bu tamamen egemenlik hakkıyla alakalı bir şeydir. Ha, fesih hakkını kullanmak doğrudur, çekilmek doğrudur, yanlıştır o ayrı, bunu tartışıyoruz zaten ama fesih hakkını kullandığımız için kimsenin de bize “Niye kullanıyorsun?” ya da “Bunu asla kullanamazsın.” vesaire gibi -genel olarak söylüyorum- böyle bir şeyi yok. Fesih hakkı tamamen egemenlik hakkıyla alakalı bir şey. Cumhurbaşkanımız nasıl kullandı? Cumhurbaşkanlığı kararıyla kullandı. Normal şartlarda -şu tartışma var, sizin işaret ettiğiniz şey o ama arkadaşlar almamışlar onu- Mecliste kanunla kabul edilen bir sözleşmenin Cumhurbaşkanlığı kararıyla iptali...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yasalaşmış yani.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Orada yetki devri konusu var, bu tartışmalı. Burada, tabii, hukuk tartışması pek çok şeyde...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Bakanım...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bakın, arkadaşlar...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Buna girmeyelim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – İşte girmeyelim bence de... Zaten...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Siz İstanbul Sözleşmesi’ni savunmaya devam edin, Bakanken savunmaya devam edin.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hayır, hayır, hayır... Bakan...

ŞENOL SUNAT (Ankara) - Hukuki olarak yapılanın doğru olup olmadığı... Biz hukuk devleti miyiz, değil miyiz? Meclis yapacaktı bunu, yetki verecekti.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Aslında soruyu anladı Sayın Bakanımız.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hukuki olarak yapılan şey formal olarak son derece doğru. Bakın, şunu diyebilirsiniz:

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Bakanım soruyu anladı, zorlanıyor bence.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hayır, hayır, hiç zorlanmıyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Sadece siz benim verdiğim cevabı kabul etmek istemiyorsunuz; burada temelde böyle bir problem var.

Şimdi, siyaseten şunu konuşabiliriz: Evet, hukuken Sayın Cumhurbaşkanının kendisinin bu yetki kararıyla fesih ya da sözleşmeden çekilmesi hukuken doğrudur ama keşke Mecliste kabul edilen şey Mecliste olsa siyaseten başka bir şey... Ama hukuken soruyorsanız, hukuken hukuka uygun bir çekilmeden bahsediyoruz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Nasıl hukuki?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bu sizin hoşunuza gitmeyebilir, bakın, ben bunu anlarım siyaseten ama hukuken soruyorsanız...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – “Ben yaptım oldu.” şekliyle olmamalı. O zaman diğer uluslararası sözleşmelerden de mi bu şekilde çekilmemiz gerekecek? Yani Meclis bundan hiç haberdar olmayacak mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Niye yetki devri var o zaman?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Katılırken Meclise soruyoruz da çıkarken Meclise neden sormadınız?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Çünkü yetki devrinden bahsediyoruz. Bakın, hukuktan bahsediyorsak...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hayır, öyle bir şey yok; bu, insan hakkı ihlallerinde yok Sayın Bakan.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – İnsan hakkı ihlali değil ama burada, insan hakkından bahsetmiyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Başkan, bağırarak söylemek istemediğim için... Eski eşinden şiddet gören, öldürülen bir kadının şu anda...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, bir saniye...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Evet, toparlayalım isterseniz; söyleyeceğim şeyi söyledim aslında ama tartışmayı sürdürmenin bir yararı yok.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, bir saniye, lütfen...

Buyurun Filiz Hanım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sözlerimi sonradan söyleyemeyeceğim ve katılamayacağım için ve böyle bir mücbir sebeple ayrılmak zorunda olduğum için söylüyorum: Batıkent'te geçen hafta öldürülen bir kadının bugün yapılacak olan basın açıklamasına ve ailesini ziyarete gideceğim; eski eşi tarafından öldürülen bir kadının. Sadece İstanbul Sözleşmesi'nden neden çıkıldığıyla ilgili -belki bir sonraki oturumda göreceğiniz üzere- ben bir neden söylemek isterim: “Aile, toplumun en temel doğal birimidir, toplum ve devlet tarafından korunma hakkına sahiptir.” ifadelerine yer verilmişken, “Bugün İstanbul Sözleşmesi’ne evrilen süreçte insan hakları bağlamında aile kurumunun ihmal edildiği görülmektedir. Bu bağlamda İstanbul Sözleşmesi’nden Türkiye’nin çekilmesi uygun olmuştur.” diyor TİHEK ve aynı zamanda daha yeni şunu diyor...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – TİHEK’in kendisine sormanız lazım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – “Evlenmeksizin birlikte yaşama toplumsal değerlerimizle bağdaşmadığı gibi, kadının şiddete mağduriyetine neden olabilmekte.” diyor. Yani evlenmeksizin birlikte yaşayanlar ile evlenenleri ayrı tutan bir kurum bence Eşitlik Kurumu olamaz, ben daha öncesinde de bunu ifade etmişim. İstanbul Sözleşmesi’nden bu yüzden çekildik arkadaşlar, bence nedeni budur.

Sayın Bakana sadece son bir şey söylemek isterim: Siz aslında şunu belki ifade etmek istiyordunuz, doğrudan şiddete tolerans gösterilmesinden değil de artışın sayısal olarak çok büyük olmadığından bahsediyordunuz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Giderilebilir olmasından, evet.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ama kadınların erkek şiddeti nedeniyle yaşadığı acılar, ıstıraplar, zorluklar, oranlar istatistiklerle ifade edilmeyeceği gibi tolere de edilemez. Bugün biz sayıları önemsiyoruz ama şundan önemsiyoruz sayıları: Hani belli başlı örüntüleri ortaya çıkarmak için önemsiyoruz ama bir süredir bakanlıklar nezdinde, maalesef, istatistikler eksiklik nerede neyi yanlış yapıyoruz da hani hâlâ şiddet çok yaygın yerine, neden kadınları koruyamadık gibi sorulara yanıt aramanın değil, toplumsal algı yönetmenin bir aracı hâline geldi ve işte, aslında bu yüzden bu kadar tepki aldınız bu “tolere” lafıyla ilgili.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Yok, o tamamen çok kurgulanmış bir şey.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bir de başta “Bilim adamları” dediniz “bilim insanları” dersiniz; o bir dil sürçmesiydi herhâlde.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Müsaade ederseniz, siz ayrılmadan madem sorunun ve yorumun sahibi sizsiniz, siz ayrılmadan birkaç şey söylemek isterim.

İşte o “tolere edilir” şeyi üzerinden... Bakın, geçen hafta perşembe günü bu masanın etrafında bugünkünden daha kalabalık bir heyet vardı ve işte, sizler, değerli milletvekilleri olarak buradaydınız ve sunumda benim ne ifade etmek istediğim, ne anlatmak istediğim çok açık ortadaydı ve tam da Filiz Hanımcığım, sizin söylediğiniz gibi o sunumun bir yerinde şöyle bir cümle geçiyordu: “Her ne kadar kadına yönelik şiddet, insan hayatı sayılara indirgenemezse de maalesef durumu özetlemek için sayıları ve istatistikleri paylaşmak zorundayız.” diye bir şey geçiyordu. Dolayısıyla, o gün burada konuşurken bunca hazırunun fark etmediği ya da rahatsız olmadığı, arkada sizlere notlar ileten danışman arkadaşlarımız var, onların fark etmediği bir ifade iki gün sonra aradan, böyle tutanaktan çekilerek bir linç kampanyasına dönüştürülürse... Bakın, benim kimliğim çok açık; bu alandaki çalışmalarım, bu alandaki yaklaşımlarım, efendim, söylediğim cümleler her şey çok açık. Şiddeti tolere etmeyen şiddeti, hoş görmeyen -hoşgörü anlamında kullanıyorlar ya- birisi olarak o etiketleme bana yapışmaz, bakın çok net söylüyorum o etiketleme bana yapışmaz ama şuna üzülüyorum arkadaşlar: Bizim bu alanda çalışan insanlar olarak -Bakanlığı falan boş verin ya yani iki sene, üç sene, beş sene, bilmiyorum ne kadar süreceğini, on sene sonra bitecek bir kimlikten, unvandan bahsediyoruz- bir vasatta birleşmemiz lazım, bir şeyi konuşuyor olabilme... Her türlü ayrıma; dünya görüşü, siyasi görüş, şu bu vesaireye rağmen bir vasatta toplanabiliyor olmamız lazım. Daha Bismillah, ilk günden efendim “şiddeti hoşgören Bakan” Ya insaf be kardeşim! Şiddeti hoş görmek... Bırakın kadına yönelik şiddeti, herhangi bir şiddetle herhangi bir bağı kurmanız mümkün değil ama bu bizim ortak buluşabileceğimiz vasatları yok eden, berhava eden bir yaklaşım.

Sizlere çok teşekkür ediyorum, ayrı ayrı çok teşekkür ediyorum, hem geçen hafta hem bu birleşimde gerçekten çok medeni, çok karşılıklı anlamayı gözeten ve bundan sonraki süreçte de paydaşlık etmeye zemin hazırlayan bir toplantı silsilesi oldu bu. Ben o anlamda gerçekten, Sayın Başkanın şahsında hepiniz ayrı ayrı teşekkür ediyorum ama bizim şuradaki tutumumuzu ve bizim şuradaki kafa yormalarımızı ben en azından medyanın da, en azından bizim dışımızdaki -muhalif veya değil hiç fark etmez- herkesin de anlamasını ve bu çabaya ortak olmasını istiyorum. Yani biz 84 milyondan bahsediyoruz arkadaşlar; yani ben eğer bu ülkede Bakanlık yapıyorsam hasbelkader, 84 milyon insanla muhatabım ve bunlarla yürüyorum. Yani herhangi bir şekilde ayırım yapmak, herhangi bir şekilde dışarıda tutmak diye bir şey söz konusu değil. Bu vasatı korumanın üzerinden, bu kadar veriler, çalışmalar vesaire... Siyaset yaparız, siyaset tartışması da yaparız, bunlar eşyanın tabiatı. Niye buradasın? İşte bir kısım arkadaşlarımız Cumhuriyet Halk Partisinden, bir kısmı AK PARTİ'den, bir kısmı İYİ Parti'den, MHP'den, HDP'den vesaire. Farklı farklı siyasi partilerden olmanın bir anlamı var, bu anlamı anlayamayacak insanlar değiliz, buna saygı duymayacak insanlar da değiliz ama şu vasatın bu kadar hoyrat hırpalanması beni gerçekten çok üzdü. Şahsen hiçbir rahatsızlığım yok, bana yapışmaz çünkü herkesin çok tanıdığı bir profilden bahsediyoruz öyle ya da böyle ama bunu bundan sonraki vasatı korumak açısından çok önemsiyorum.

Hepiniz ayrı ayrı çok teşekkür ediyorum. Sorularımız uzun cevaplara devam etmek gerekir mi bilemiyorum; vakitle ilgili sorun varsa yazılı olarak gönderebiliriz, onu yine teklif ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Sayın Bakanım bir şey söyleyeceğim sizin biraz evvelki söylemenize istinaden: Arkadaşlar, Sayın Bakanımızın yaptığı sunumda hepimiz, bu masanın etrafında oturan bütün arkadaşlarım uzun yıllar kadın çalışmalarında bulunmuş arkadaşlarımız ve kelimelerin rengini, kokusunu tınısını hepimiz çok iyi biliriz; nereden ne kelime, nereden ne çıkar, nereden suistimal edilir, nereden ihmal edilir fark eder ve görürüz. Bu kadar hassas bir topluluk var, milletvekillerimiz var burada ve o gün o kelime söylenildiğinde hiçbir arkadaşımızdan hiçbir yorum gelmedi, tepki gelmedi ve üzerinden iki gün geçti, iki gün içerisinde de farklı partilerden milletvekillerimizden bazılarıyla telefonla, bazılarıyla da Meclis oturumunda, Genel Kurulunda yan yana oturduk ama hiç bu konu konuşulmadı. Komisyonunun işleyişi dâhil olmak üzere davetler dâhil olmak üzere birçok konu konuşuldu ama Sayın Bakanımızın hem dili hem üslubu açısından sunmuş olduğu sunumu ne kadar beğendiğinizi ifade ettiniz. Dolayısıyla cımbızla çekilen bir cümlemin üzerinden Sayın Bakanımıza yapılmak istenen tam da kadına şiddettir; dolayısıyla bu, kadına yönelik yapılan şiddetin en önemli göstergesidir. O esnada gösterilmeyen bir tepkinin iki gün sonra kurgulanarak medyaya pazarlanmasını Komisyonumuz adına...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sayın Başkan, tüm Komisyon üyelerini itham ediyorsunuz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, hayır, Komisyon üyelerimizi itham etmiyorum.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Biz bu konuda ne yapalım yani?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, hayır. Komisyonumuzun ağırlığını, taşıdığı sorumluluğu bilen milletvekili arkadaşlarım olarak buradan dışarıya çıktığı anda da yapılmasını doğru bulmadığımı ve Sayın Bakanımızın haksız bir ithamla karşı karşıya kaldığını, kadına şiddete maruz kaldığımı düşünüyorum.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Tamam, cevap verdi zaten Sayın Bakan, anlattı.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Buradaki vekillerimiz de aynı kanaatteler, ben kendilerine ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şenol Hanım, buyurun.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Ben konuyu anlamamıştım, bakmadım, okumamıştım da. Tabii ki bir kadın Bakanı bu şekilde... Ki tutanaklar açık, herkese açık, bütün kadın dernekleri de başkaları da bu konuyu irdeliyor, bakıyor kelime kelime çünkü bana bile geliyor “Şunu demişsiniz, bunu dememişsiniz.” diye. Şimdi şunu söylemek istiyorum: Bunlar olur ama buradaki milletvekili arkadaşlarımızın suçlanmasını hiç uygun görmüyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hayır, hayır; bilakis ben çok açık yüreklilikle söyledim...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Bugün partili Sayın Cumhurbaşkanının bile bir kadın Genel Başkana atfen söylediği tehditvari sözleri ve provokasyonu onaylamasını sizin de kınamanızı rica ediyorum çünkü buradaki bütün arkadaşların kadına şiddet açısından... Ama bir kadın Bakana linç şeyini de asla kabul etmem.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Kadınlar konusunda değişiklik istiyoruz Sayın Bakan.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Evet, başa döndük.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Değerli Vekilim, yıllarca Yassıada’yla tehdit edildi bu Cumhurbaşkanı; bakın, Suriye’yle tehdit edildi... (Gürültüler)

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Siyaset yapmayın, siyasete çevirmeyin!

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Ne alakası var? Yapmayın Allah aşkına!

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Siyasetçi dediğin insan her türlü değişikliğe açık olmalı.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yapmayın Allah aşkına ya! Siz demokrasiyi tehdit ediyorsunuz!

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Cumhurbaşkanımızın bu konulardaki...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım... Neslihan Hanım... Habibe Hanım...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sayın Başkanım, müsaade eder misiniz, çok özür dilerim...

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Yapmayın Allah aşkına ya, sürekli demokrasiyi tehdit ediyorsunuz!

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ya, ne tehdidinden bahsediyorsunuz?

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Hangi demokrasiyi?

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Ya, sürekli Yassıada’yı adres gösteriyorsunuz!

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Cinsiyetçi söylemleri kabul etmiyoruz, “Bay Meral” diyemezsiniz!

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Böyle bir şeyi asla kabul etmiyoruz, demokrasiyi tehdit ediyordunuz.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Eleştiri farklı, cinsiyetçi söylemler farklı!

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sayın Başkan, ben bir şey söyleyip kaçayım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli milletvekilleri, bir arkadaşımız son olarak Şenol Hanım sordu, Sayın Bakanımız da cevabını veriyor ve eğer uygun görürseniz 11 tane daha soru var ve...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Şunu yapabiliriz, ben onunla ilgili bir teklifte bulunacağım: 12 soru daha var, bizim cevaplarımız da oldukça kapsamlı ancak süreyle alakalı bir problem varsa biz bu cevapları yazılı olarak gönderebiliriz, ben sizden izin isteyebilirim.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Çok iyi olur.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Tamamını yanıtlayacaksınız değil mi Sayın Bakan?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tabii, tabii, bütün baştan itibaren tamamını çünkü ben üstelik de kısaltarak veriyorum cevapları, birtakım verileri.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Biz çok memnunduk aslında ama... (Gülüşmeler)

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanımcığım, bakın, ben çalışmayı çok severim, sabaha kadar çalışırız ama biriniz giderseniz...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ben çalışırım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sayın Başkanım, ben size tabiyim, devam edelim dersiniz edelim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Başkanım, benim istirhamım... Meramımızı sorularımızla -birbirine benzeşen çok fazla sorumuz var- anlattığımız kanaatindeyim. Özellikle sizin görüş ve düşüncelerinizi merak eden arkadaşlarımız... Siz yaklaşık iki saattir yorumlarınızı, bilginizi bizimle paylaştınız ve bu vesileyle, son kalan 12 tane soru birbirine benzeyen, duplikasyonları olan sorular; onlar da dâhil olmak üzere diğer kalan sorularımızı hızlıca geçin, hızlıca verelim diyeceğim ama bu, yine bir zaman alacak; dolayısıyla, arkadaşlarımla hep birlikte sonrasında sizden yazılı metinle alırsak çok mutlu oluruz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Birkaç başlık var, aslında İstanbul Sözleşmesi'yle alakalı yoğunlaşan soruları zaten cevapladık, onları geçiyorum. “Geçici maddi yardım çoğu kadının ulaşamadığı bir hak, geçici yardım konusunda kadınlar bilgilendirilmiyor...”

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Faydalanamıyor birçok kadın.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – “...faydalanamıyor.” diye Suzan Hanım'ın bir sorusu vardı. Geçici maddi yardım, biliyorsunuz, yerelde uygulanan bir şey. Dolayısıyla, biz geçici maddi yardımdan kaynaklı eksiklikleri doğrudan kendi Bakanlığımız üzerinden gidermeye çalışıyoruz. Biraz önce ifade etmeye çalıştığım gibi, sosyal yardımlar, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğümüz üzerinden sağladığımız maddi yardımlar var, kadın konukevlerinde kalan kadınlarımıza harçlık şeklinde verdiğimiz maddi yardımlarımız var ama geçici maddi yardımlar bizim dışımızda bir süreç; işte, vilayet vesaire, biliyorsunuz, mülki idarelerin uhdesinde. Biz onları hiç beklemezsizin doğrudan doğruya kendi Bakanlığımız üzerinden yaptığımız yardımlarla bu eksiği telafi etmeye çalışıyoruz. Geçici maddi yardımların sahada sürdürülmemesiyle alakalı sürecin biz de farkındayız ama niye ve nasıl mülki idareler tercih etmiyorlar... Muhtemelen, geri failden talep edilmesi zorunluluğuna, o külfete girmek istemiyorlar vesaire gibi birtakım süreçler var.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – O zaman siz karşılının hepsini.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Zaten biz karşılıyoruz aynen.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Onlar da size aktarsın bu işi madem.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Biz doğrudan kendimiz yapıyoruz zaten yani o maddi destekle alakalı...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yeterli sığınmaevci olmayınca, kadının ekonomik bağımsızlığı da yoksak...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanım, ben söz istemenizi bekliyorum ama.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Yok, yok, onları sağlıyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun Sayın Bakanım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Şimdi, orada şöyle bir şey var: 6284 sayılı Kanun’da “Geçici maddi yardım sağlanır.” başlığı üzerinden bir yorum var, onun düzenlendiği alan başka. Biz oralara hiç girmeden, doğrudan doğruya kendi Bakanlığımız üzerinden zaten mağdurlara destek veriyoruz, hem sosyal yardımlar hem harçlık şeklinde o geçici maddi yardımın oluşturduğu boşluğu biz dolduruyoruz; o anlamda sıkıntı yok yani.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Sayın Bakanım, bununla ilişkili... 2 milyon 700 bin kişiye 277 milyon lira para dağıttığımı açıkladınız geçenlerde yani burada aile başına yüzer lira mı verildi? Baktım, hani bu 2 milyar değil, 277 milyon olunca yüzer lira mı verdiniz yani?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Şimdi ben de açıkçası siz söyleyince şaşırđım, rakamlarla alakalı bir hata yapılmış olabilir. Bizim sosyal yardımlar üzerinden yaptığımız en düşük rakam 1.100 lira.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Bin liraydı.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bin lira idi, 1.100’e yükselttik şeyden sonra yani eşit olsun pandemi dolayısıyla...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Her haneye mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Evet, evet, her haneye yaptığımız rakam. Söylediğiniz konuyu araştıracağım, muhtemelen rakamsal bir hata var.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Lütfen, sevinirim. Ben bir hesap yaptım, yüzer lira düşüyor hane başına.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Yok, yok, hayır; 1.100 lira her bir haneye sağladığımız destek.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – İnsanlar artık hesap yapamıyor, milyonları ve milyarları karıştırdıkları için hesap yapamamış olabilirler, onu çok bir şey zannedebilirler.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tamam, ona bir bakalım, ben de doğrusu...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Bakanım, çok teşekkür ediyorum.

Komisyon üyesi arkadaşlarımıza da çok teşekkür ediyorum.

Ben birkaç cümle söylemek istiyorum özellikle biyolojik cinsiyet konusunda ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda söyledikleriniz ve bizim bakış açımızı vurgulamak adına. Biz, kadın ve erkeğin fitratlarının farklı olduğunu ama mutlaka ve mutlaka fırsatlarının aynı olması gerektiğini düşünüyoruz. “Toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramını tarif ederken de biyolojik olarak kadın ve erkeğin fitratlarının farklı olduğunu ve “toplumsal cinsiyet eşitliği” tanımının da hukuk önünde eşitliği ifade etmesi bağlamında kullanıldığının altını çizmek istiyorum.

Ayrıca, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve bütün arkadaşlarımızın da takdirle bahsettiği hem 2008 hem de 2014 yıllarında Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsünün kadına yönelik şiddet araştırmasında dönemin Aile Bakanlarının ve bugün de karşımızda bulunan kıymetli Genel Müdürümüzün emekleri var ve 2008-2014 yıllarında KSGM nasıl aktif şekilde çalışıyorsa bugün de en aktif şekliyle çalışmaya devam etmekte.

Bütçeleme konusunda da Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün bütçesini kadına ayrılan bütçe olarak asla tarif etmememiz gerekir. 2002 yılından itibaren sosyal devlet anlayışını inşa etmeye gayret ettiğimiz dönemde, 2020 yılı resmî rakamları açıklanmamış olsa bile, sosyal koruma bütçesinin 600

milyar civarında olduğunun altını çizmem gerekir. Dolayısıyla sağlık açısından kadına ayırdığımız; anne ölümleri, bebek ölümleri, hamile kadınların hastaneye erişimi, yüzde 99 oranında hastanede yapılan doğumlar, sosyal yardımlar, çocukları okula gittiğinde ödenen nakdi paralarımız, sosyal yardım adına vermiş olduğumuz paralarımız dâhil olmak üzere sosyal devlet anlayışı adına verilen, ayrılan bütçenin de kadına duyarlı, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme olduğunun altını çizmek isterim ve Kıymetli Bakanım, bu esnada Kadına Yönelik Şiddetin Araştırması Komisyonu Başkanlığıyla birlikte, öncesinde de gelen çok önemli eleştirilerden bir tanesi, biz kadına yönelik şiddetin önlenmesi için “sıfır tolerans” diyoruz. İnsanlığa, her canlıya “sıfır tolerans” diyoruz. Bunu söylerken...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Sıfır atık gibi.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Yok, sıfır tolerans farklı bir şey.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, herkes kendi bakış açısını söyler, şiddete sıfır tolerans diyerek altını ciddi manada çiziyorum ve fakat başka bir şey söylüyorum: Arkadaşlar, özellikle, erkeklerle yönelik bir şiddetin varlığından bahsedene, beni de defaatle arayan bir gazeteci arkadaşımız, diyor ki: “Ben karımdan şiddet görüyorum ve bana yönelik de bir erkek sığınmaevi ya da erkek konukevi niye yapmıyorsunuz?”

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Var Sayın Başkanım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Biliyorum Kıymetli Bakanım, İstanbul ve İzmir’de 2 tane erkek konukevimiz vardı ama kapatılmış vaziyetler ama bu Komisyonla birlikte lehte ve aleyhte söylenen birçok yoruma açık hem telefonlarımızla hem de bütün sosyal medya aracılığıyla ulaşan sorunlarda erkek şiddet mağdurlarına da bu anlamda konukevlerinin ve sığınmaevlerinin açılmasıyla ilgili cümlelerinizin olması gerekir.

Özellikle, İstanbul Sözleşmesi’ne istinaden Sayın Cumhurbaşkanımıza bu özel verilen bir yetki değildir, milletlerarası anlaşmaların onaylanmasına ilişkin usul ve esaslar hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3’üncü maddesi uyarınca sözleşmeden çekilme kararı Sayın Cumhurbaşkanımızın yetkisi dâhilindedir ve hukukidir ve Türkiye...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Anayasa maddesi...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Biz de konuşabilecek miyiz Sayın Başkan?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, değil.

Türkiye Hırvatistan Cumhuriyeti arasındaki serbest ticaret anlaşmasının 2018 yılından itibaren sona erdirilmesi kararı yine Cumhurbaşkanı imzasıyla alınmıştır. Uluslararası anlaşmaların feshine yönelik kararlar; daha önce de görev yapmış Cumhurbaşkanları bu kararları...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sayın Başkan, ticari anlaşmayla bir tutamazsınız. Ekonomik, ticari, idari anlaşmalar; onlar farklı.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Biz konuşabilecek miyiz?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, başka anlaşmalar da var. Uluslararası sözleşmelerden Cumhurbaşkanlığının 3 no.lu Kararnamesi 3’üncü madde uyarınca sözleşmeden çekilme kararı alınabilmektedir. Bunları kayıtlara geçirmek adına söyledim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Biz de geçirebilecek miyiz?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Bakanım, çok teşekkür ediyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Ben, müsaade ederseniz...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ben, mikrofonla kayıtlara geçsin istiyorum; vermeyince mecburen sesimi yükseltmek zorunda kalıyorum. Deminden beri yanıyor mikrofon.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, bakın, ilk kez söz talep ettiniz ama siz deminden beri... Bakın, Kıymetli Milletvekilim, bir usul belirledik. Sayın Bakanımızın sorulara cevap vermesiyle alakalı. Şu anda söz talebinde bulunan Sayın Bakanımız sözlerini tamamladı ve son sözü olarak Komisyon Başkanı olarak ben, görmüş olduğum, kayıtlar altına alınmasını istediğim notları ilettim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Yirmi dakikadır yanıyor bu mikrofon. Yapmayın Allah aşkına!

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANİ DERYA YANIK – Çok özür dileyerek şöyle yapalım...

Ben, müsaade ederseniz, toparlayayım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Bakan, bir saniye.

Bir saniyenizi alacağım, Gamze Hanım ve Aysu Hanım'a -çok kısa lütfen - çok kısacık söz veriyorum.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Şunu söyleyeyim; öncelikle, sizin söylediğimize cevap vermek zorundayım. Bir; bahsettiğiniz ticari anlaşmalar ama bizim bahsettiğimiz, insan hakkına dayalı bir sözleşme olduğu için tek başına çıkılamayacağı hukuken...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, uluslararası...

Hayır, bakın, Cumhurbaşkanlığı 3 no.lu Kararnamesi'ne bir bakarsanız...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ben devam edeyim Başkanım. Hayır, hukuksal anlamda tartışmasını şimdi, arkadaşım anlatacak.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 3'üncü maddesi uyarınca sözleşmeden çekilme kararı; bu kararname de Cumhurbaşkanımı yetkilendirmiştir. Bilginize...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ben anlatacağım şimdi.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – O konuda farklı düşünüyoruz ama önemli olan, hukukun ne dediği.

Bir diğeri, ben şu söyleminizi çok garipsedim; normalde 10 bin kadına 1 düşmesi gereken sığınmaevi sayısı şu anda Türkiye'de 23 binken, münferit 1-2 erkeğin sığınmaevi talebinizi ben çok garipsedim ve Komisyon Başkanı olarak da doğru bulmuyorum. Neden? O erkek acaba yemeğin altını yaktığı için mi ya da zorla başka bir kadına ikinci eş olması gerektiği için mi şiddet görüyor? Yani böyle bir akıl tutulmasını bu Komisyonun Başkanı olarak size yakıştıramıyorum ve şiddetle de reddediyorum bu bakış açısını.

Bir diğeri...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım, bir saniye söz vereceğim.

Bakın, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleriyiz ve 84 milyonu temsil ediyoruz.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Kesinlikle.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bugün Komisyonunda toplanmamızın en önemli sebebi, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için yapılabilecekleri görmek, eksikleri tespit etmek ve Kabine üyelerimize, kurumlarımıza da bunları yapalım diye tavsiyede bulunmak. Benim toplantımızın ilk günü -ve Sayın Bakanımızın yaptığı sunumda- ilk söylediğim cümledir. "Kadınlarımıza yönelik 81 ilde, 100 bin nüfusunu aşan illerimizde ki 81 ilin tamamında konukevi var ama 2 ilimiz; Ardahan ve Tunceli hariç 2 ilimiz de de dâhil açılmış vaziyette ama bunları biz yeterli görmüyoruz." ve bu vesileyle lütfen... Sayın Bakanımız da ilk konuşmasında, bu vesileyle açılış konuşmasında ilk soruya, benim soruma

cevap vererek açıkladı, dedi ki: “Biz, 100 binin üzerinde olan belediyelere konukevi açma konusunda yetki sahibi değiliz.” Ben bu konuda Sayın Bakanım bir cümle söylemek isterim; Aile Bakanlığımız koordinatör bir bakanlıktır, 2006’daki Başbakanlık Genelgesi dâhil olmak üzere tüm bakanlıkların yaptıklarını inceleme, değerlendirme ve yönlendirme yetkisine sahiptir. Dolayısıyla bununla ilgili olarak da konukevlerinin açılmasını, sayılarının artırılmasını ben ilk günkü toplantıda istedim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Evet, hatırlıyorum o cümleleri.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Ama başka bin tane mağdur varken bir tane mağduru dile getirmemek de insan haklarına aykırıdır. Bir tane mağdur varsa da bu Komisyonunda onu dile getirmemiz gerekir.

Teşekkür ediyorum.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – O zaman şöyle: Yani şiddet gören herkes için bir sığınmaevi şart ama bizim buradaki konumuz, kadına yönelik şiddet ve onun önlenmesi.

Bir diğeri de Sayın Bakanım, size de bir soru sormuştum; yani şunu söyleyeyim: Birileri farklı tanımlıyor diye bazı sözleşmelerden çıkmak doğru değil. Sizden sonra İnsan Hakları Eşitlik Kurumunun bir sunumu var ki bence bu bir rezalet, insan hakkı ihlali ve kadına yönelik şiddeti teşvik eden bir sunum. Sadece bir tavsiyede bulunacağım: Lütfen, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda bu kurumdan görüş almayın. Bu, kadına yönelik şiddeti teşvik eden bir sunumdur ve...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sayın Başkan burada, eleştirilerinizi kendisine iletirseniz.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Evet, onun için zaten siz buradayken ona da söyleyeceğim. Bu sunumun bu çatı altında yapılmaması lazım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Şunu ifade etmek isterim Kıymetli Başkanım ve değerli vekiller; ben birazdan izninizi isteyeceğim, muhtemelen soruların cevaplarının tamamını tamamlamak mümkün olmayacak ve bunları size yani 39 sorunun tamamının cevabını yazılı ortamda ileticek arkadaşlar muhakkak. O anlamda sorun yok, tek tek cevaplamak isterdim.

Biz tabii, çalıştığımız alanla alakalı biraz önce Sayın Başkanın ifade ettiği o koordinatör bakanlık olma durumunu çok önemsiyoruz. Nitekim, konuşmamda da söyledim, ilgili belediyelere, efendim, işte, yazmak; kadın konukevlerinin açılması konusunda uyarılarda bulunmak, ihtiyaç varsa ihtiyacı hatırlatmak ve takibini yapmak noktasında koordinatör bakanlık olarak üzerimize düşeni yapıyoruz ama biz amir bakanlık değiliz, arada böyle bir fark var. Yani herhangi bir yaptırım ya da mecburiyet gibi bir durumumuz söz konusu değil, sadece takip ve uyarı görevini koordinasyon kapsamında yerine getiriyoruz. Bundan sonra da aynı titizlikle yerine getireceğimizden kuşkunuzun olmamasını ben rica ediyorum. Bu anlamda ihtiyaç olan her şey...

Bir şey daha var Sayın Başkanın ve Gamze Hanım’ın konuşmaları üzerinden söyleyeyim. Bizim hukukumuzda cinsiyet ayrılmaz arkadaşlar, mağdur kimse... Şimdi, şeyle alakalı da, bu şiddet, mağdurun korunması vesaire noktasında da böyle bir tartışma var kamuoyunda biliyorsunuz; yani bu, sadece kadınlar için düşünülmüş... Hayır, sadece kadınlar için düşünülmüş bir yasa da değildirdi. Mağdurun kimliği yoktur, mağdurun cinsiyeti yoktur, mağdur kimse bundan yararlanabilir. Nitekim, sunumda bir yerde vardı, onu gerekirse size göndeririz. Tedbir kararları, 6284 kapsamında tedbir kararına başvuran çok ciddi sayıda erkek mağdur vardır Türkiye’de.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Evet, evet.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Yani tam sayıyı bilmiyorum, o yüzden şimdi yanlış bir rakam söylemek istemem ama 54-55 bin civarlarında bir rakamdı 2020 itibarıyla; gerekirse onu da ayrıca size göndeririz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Bakanım, 56.454 erkek.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Evet, evet, o civardaydı, tam hatırlamıyorum o yüzden yanlış bir şey söylemek istemem. Dolayısıyla, bizim hukukumuzda, mağdur kimse korunması gereken odur ama maalesef realitede, şiddetin mağdurunun önemli ölçüde kadınlar olması sebebiyle onların ayrıca korunması gerektiği de açık. Nitekim, 2010 yılında kadına yönelik pozitif ayrımcılığın korunması anayasal güvenceye alınması da tam da bu sebeple düzenlenmiştir ki belki burada -Sayın Başkan hatırlar ama diğer vekillerimizin vekillik sürelerini bilmediğim için- aranızda o kararlara imza atan başka vekillerimiz de olabilir; yani bu dönemlerde yapıldı bu işler. O bakımdan bu kazanımları koruyarak ve geliştirerek şiddetle mücadeleyi bu toplumun geleceğini kurmak ve sağlıklı bir toplum, refah seviyesini yükseltmiş bir toplum inşa etmek için önemsiyoruz. Bu gayreti biz Bakanlık olarak elimizden geldiğince bütün planlamamızla ve bütün gayretimizle sürdürüyoruz. Sizler Parlamento olarak bizim en önemli paydaşlarımızınsınız, kamuoyu bu anlamda çok önemli bir paydaş; biz bunu olabildiği kadar paydaşlarımızla beraber yürütmek istiyoruz. Bundan sonraki süreçte de yine çokça görüşeceğiz, çokça tartışacağız, çokça birbirimizden ayrı düşüğümüz yerler olacak ama muhakkak bu mücadeleyi de beraber yürüteceğiz.

Ben bu vesileyle tekrar hepinize ayrı ayrı Sayın Başkanın şahsında teşekkür ediyorum. Soruların cevaplarını size iletteceğiz onu yine eksik bırakmış olmaktan üzgünüm ama bizden sonraki sunumu da engellemek ve o hak gasbını da yapmak istemem. Hepinize nezaketinizden dolayı Sayın Başkanım, sizin şahsınızda teşekkür ediyorum, dilerim birbirimizi daha iyi ve daha çok anladığımız günler olacak. Burada olmaktan hem geçen hafta hem de bu hafta çok mutlu oldum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Bakanım, hemen nokta koymadan Aysu Hanım’a “Söz vereceğim.” dedim; bir iki cümle söyleyecek.

Buyurun.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Sözüünüzü bölmek istemedim de cevap vermek açısından.

Sayın Başkanım, siz de araya giriyorsunuz, uzatmayacağım; tutanaklara geçsin. Cumhurbaşkanı, bir yürütme organıdır, yürütmenin başıdır; tek taraflı bir irade beyanıyla insan haklarına dayalı, temel hak ve özgürlükler alanıyla ilgili herhangi bir uluslararası anlaşmayı onaylayamaz da geri çekilme kararı da veremez ama Sayın Cumhurbaşkanı bazı milletlerarası anlaşmaları onaylama yetkisine, feshetme yetkisine sahiptir, bu yetkisi de, Anayasa madde 90'ın üçüncü fıkrasıyla sınırlıdır; bu da der ki: “Ekonomik, ticari, teknik ya da idari anlaşmaları onaylar ve feshedebilir.” O yüzden İstanbul Sözleşmesi, insan haklarına dayalı bir uluslararası sözleşme olduğu için Sayın Cumhurbaşkanı Meclis iradesini gasetmiştir, Türkiye Büyük Millet Meclisinden oy birliğiyle çıkmış bir uluslararası sözleşmeyi tek başına, hiçbir kadına danışmadan, tartışmadan Sayın Bakanın söylediği “müzakereci tavrı” takınmadan feshetme kararı aldığını ifade etmiştir. Bu karar doğru değildir. Hukuki açıdan biz bu kararı tanımıyoruz, tanımamaya da devam edeceğiz; bunu söylemek istedim.

Sizden ricam –“Toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramını ve- İstanbul Sözleşmesi’nden Türkiye’nin geri çekilme talebinin doğru olmadığını lütfen Bakanlığınız süresince lütfen çekinmeyin, bunu söyleyin; Sayın Cumhurbaşkanı başta olmak üzere AKP milletvekillerini, Bakanları ikna edin. Biz size destek

vereceğiz, biz sizi destekleyeceğiz. İstanbul Sözleşmesi'nden geri çekilme kararını tasvip etmediğinizi lütfen korkmadan söyleyin ve bu Komisyonun sonundan da bu geri çekilme kararından vazgeçtiğimize ilişkin bir rapor çıksın ki buradaki varlığımız bir işe yarasın.

Sizden istirhamım budur.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Sayın Başkan, buna cevap vermem lazım gitmeden önce; tartışmayı çok sürdürme arzusunda değildim aslında.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun Bakanım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Birkaç şey söylemek isterim: Bir, sözleşmeden çekilmeyle alakalı -siz de aslında ifade ettiniz- 9 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3'üncü maddesi. Nitekim, bu Kararname Meclisten geçtikten sonra Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılmamasını Cumhuriyet Halk Partili...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ben Anayasadan bahsediyorum, kararname değil, Anayasa...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Hayır, hayır.

Tamam, iptal davası açılmamasını çok ciddi eleştiren hukukçular da vardı. Dolayısıyla, işin hukuki tarafını, gerçekten hani bu Komisyonun ve bizim burada varlık sebebimizi aşan bir tarafı olduğu için çok sürdürmek niyetinde değildim ama hukuken pekâlâ bunun cevabı var ve nitekim ifade ediyoruz; ama tartışılır ayrı bir şey yani siz onu kabul ederseniz etmezsiniz ama hukuk, kabule bağlı olmayan bir kesinlikte ifade eder; ayrıca onu da ifade etmek isterim.

İkincisi, İstanbul Sözleşmesi ve kadına yönelik şiddetle alakalı yani “Korkmadan ifade edin.” yaklaşımı doğru bir yaklaşım değil Kıymetli Vekilim. Şöyle bir algı üzerinden ya da şöyle bir fikri geri plan üzerinden hareket ediyorsunuz: İşte, birtakım şeyleri söylüyoruz ama birtakım... Hayır, benim zaten bu konularda... Bakın, Bakanlıktan bağımsız olarak söylediklerim, açıklamalarım, o zamanki tartışmalar, sözleşmeye o zamanki yaklaşımım her iki taraf açısından da yani sözleşmeyi destekleyenler de eleştiren, karşı çıkanlar açısından da nerede, nasıl hatalar yaptıklarını ve niye bunu yapmamaları gerektiğini, sözleşmenin bir hukuk metni olarak hangi çerçevede değerlendirilmesi gerektiği hususunu uzun uzun konuştuk. Dolayısıyla, bugün için tartışma noktasında hatta öncesinde de -bugün Bakan olduğumuz ve bu kimlikten dolayı görüşlerimizi saklıyor filan değiliz- kadın hakları mücadelesine bu tartışmaların niye zarar verdiğini çok ifade ettim. Benim o gün ifade edip de bugün söylemediğim ya da bugüne sakladığım hiçbir şey yok. Ben sözleşme üzerinden kadın hakları ve kadına yönelik şiddet tartışmasının zaten yanlış olduğunu en az iki yıldır söylüyorum çünkü bu zemin çok kaydı ve biz bu zemin üzerinde böyle sürekli patinaj yapmaktan meselenin esasını bir türlü konuşamıyoruz diye defalarca yaptığım konuşmalar var. Dolayısıyla, İstanbul Sözleşmesi'ne fesihden sonra da tekrar takılmayı... Bakın çok açık yüreklilikle bir şey söylüyorum: Tekrar takılmayı çok yanlış buluyorum. Bizim mücadelemiz, önümüzdeki süreçte var olan kazanımları sürdürmek, derinleştirmek, artırmak ve çoğaltmakla ilgili olmalıdır. Öbür türlü enerjimizi fesih süreci öncesindeki tartışmalarda nasıl tükettiyssek sonrasında da aynı şekilde tüketeceğiz. Bu bir çerçeve metin yani tonla uluslararası sözleşmeyi imzalamış, kadük bırakmış, değiştirmiş bir ülkeden bahsediyoruz; Türkiye'de de dünyada da böyle. İstanbul Sözleşmesi sadece bizde tartışılıyor değil, biz sadece sağlıklı bir bağlama otursun diye tartışma yürüttük ama maalesef iki aşırı şey arasında...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Çekince koyabiliriz...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Ayrı bir şey. Bakın, tabii ki bu yöntemler... Hayır, şöyle, temelde bir hukuk metninin nasıl okunması gerektiği ve bir hukuk metninin hangi bağlamda değerlendirilmesi gerektiği tartışmasını ve İstanbul Sözleşmesi'nin bağlamından koparılmasının nasıl hatalara, nasıl bir yanlış anakronik bakışa sebep olduğunu defalarca konuştuk. Bunu tekrar tekrar konuşmaya gerek yok. Bakın, tekrar başa dönüp...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Gerçek anlamını anlatın yani.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Anlattık ama hani, bu başka bir şey. Ama öbür taraftan, sadece bu gerçek anlam sözleşmeye karşı çıkanlar açısından anlaşılmadı değil, sözleşmeyi destekleyenlerin de manipüle ettiği bir alan vardı ve biz buna da karşı çıktık; yani bunu da söyledik, bunların hepsi kayıtlarda var. Ben o anlamda çok rahat ve çok şeffafım zaten ama ben bugün şunu söylüyorum: Biz bugünden sonra artık önümüzdeki sürece bakacağız; biz bugünden sonra bu mücadeleyi kadın haklarının, kadına yönelik şiddetin, ailenin, çocuk haklarının daha korunması, geliştirilmesi ve çoğaltılması için vereceğiz. Bizim zaman kaybedecek hâlimiz yok arkadaşlar.

Bakın, sunumlar... İşte, konuşuyoruz “Dünyada şöyle, burada böyle, aldığımız yol şu, daha çok yol almak istiyoruz.” Daha çok yol almak için yerimizde saymak gibi bir lüksümüz yok, yürümek ve koşmak zorundayız. Biz bunu yapmaya çalışıyoruz ve sizlerden bu anlamda destek bekliyoruz.

Evet, sanıyorum kifayetimüzakere Kıymetli Başkan, tekrar hepinize çok çok teşekkürler ediyorum, görüşmek dileğiyle diyorum.

Soruların cevapları size iletilecektir, çok merci.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Bakanım, Komisyon üyesi arkadaşlarım adına, her biri adına çok teşekkür ediyorum. Nezaketiniz, zarafetiniz, sunumunuz ve bilginizle doyurucu bir sunum yaptınız ilk toplantıda ve ikincisinde de sorularımıza cevaplar verdiniz. Ben bu vesileyle bir kez daha size ve ekibinize çok teşekkür ediyorum, ayaklarınıza sağlık.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK - Ben teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

Görüşmek üzere, Allah'a ısmarladık.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.22

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 18.35****BAŞKAN: Öznur ÇALIK (Malatya)****BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)****SÖZCÜ: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)****KÂTİP: Esin KARA (Konya)**

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Kıymetli Başkanım, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun Değerli Başkanı Süleyman Hocamızı ve değerli ekibini bugün nasip olursa dinleyeceğiz.

Değerli Başkan Süleyman Arslan'ı heyetiyle birlikte -Kurul Üyesi Mehmet Altuntaş, Başkan Yardımcısı Yılmaz Bölükbaşı; uzmanlarımız Saadet Sinoplu, Ayşe Nazlı Mercimek ve Elif Feyza Kahraman- Komisyonumuzu bilgilendirmek üzere davet ettik ve sağ olsun, bugün saat birden itibaren yaklaşık altı saatlik bir sabrı için kendisine çok teşekkür ediyorum.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanımıza ve ekibine bir kez daha hoş geldiniz diyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

2.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK - Bütün insanların, hiçbir ayırım gözetmeksizin, yalnızca insan olmalarından dolayı ve insanlık onurunun gereği olarak sahip olmaları gereken en üst düzeydeki haklarını ifade eden “insan hakları” günümüzün en önemli dinamik kavramlarından biri. İnsan hakları, bütün insanlığın ortak değeri ve bütün medeni ülkelerin durmaksızın ulaşmaya çalıştığı ortak paydadır. Tüm insanlığın ulaşmaya çalıştığı ve bizim de en yüksek idealimiz, insan haklarının, özgürlüklerinin uygulandığı bir hâle ülkemizi de yükseltmektir.

Türkiye’de insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, ayrımcılıkla mücadele ve eşit muamele hakkı, işkence ve kötü muameleye karşı mücadele amacıyla 2016 yılında kurulan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu bu anlamda bizim için son derece değerlidir, önemlidir. İnsan haklarının korunması ve eşitliğinin sağlanmasında taviz vermez duruşumuzun en önemli simgesi Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ki bu konuda en önemli kurumlarımızdan bir tanesidir.

Cumhurbaşkanımızın “Geçmişin muhasebesi ile geleceğin murakabesinin ürünü” olarak nitelendirdiği İnsan Hakları Eylem Planı’yla insan hakları kurumlarının etkinliğinin daha da artırılması planlanmış ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kararları kamuoyunun erişimine açılmıştır. Sosyal, siyasal ve kültürel alanda insan odaklı ve insan haklarına duyarlı uygulamaların geliştirilmesini sağlayacak hazırlıkların da müjdesi verilmiştir.

Kıymetli Başkanım, bugün kadın haklarımız için, kadınlarımızın şiddet görmemesi için verdiğimiz mücadeleyi sizler de izlediniz, dinlediniz. Bugün sizden kadına yönelik şiddet ve koruma altına almamız gereken aile kurumumuz, koruma altına almamız gereken kadınlarımızla ilgili olarak kurumunuzca yürütülen faaliyetler, kurumunuza yapılan başvurular, kurum kararlarımız ve konuya ilişkin kurumunuzun tespit ve önerileri hakkında bilgi almak üzere sizi davet etmiş bulunmaktayız. Ben, bu vesileyle, sözü size bırakıyorum.

Buyurun Kıymetli Başkanım.

III.- SUNUMLAR

3.- Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı Süleyman Arslan'ın, Kurum yapısı ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusundaki görev ve yetkileri hakkında sunumu

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN - Değerli Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, saygıdeğer milletvekillerimiz; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Şu geç saate kadar ben bekledim ama siz de hakikaten yorulduunuz onun da farkındayım. Buna rağmen burada yine dinlemeye devam ediyorsunuz, onun için de hassaten teşekkür ediyorum.

Aslında birçok şey konuşuldu. Bunun üzerine, benim, tabii, uzatmam şu anda çok doğru olmayacak diye düşünüyorum. Yaklaşık seksen küsur slayt vardı, ben hızlıca bir geçiş yapmak istiyorum. Tabii, yazılı olduğu için zaten dağıtıldı, herkes onları okuyabilir. Sorular olursa cevaplandırmaktan memnuniyet duyarım. Kendi adıma sabaha kadar da bekleyebilirim. Ama yani eğer bir şey olacak olursa yazılı cevaplarımız da her zaman vardır. Fakat ben şöyle söyleyeyim; Meclis tartışmalarını, Komisyondaki görüşmeleri az çok gördüğümüz için burada ben şöyle bir üslup içerisine girmek istemiyorum: Yani “senin doğrun, benim doğrum” böyle bir tartışmanın içine girmek istemiyorum, bir diyalog havası içerisinde... Usul buna müsaade ediyor mu, bilmiyorum. Şöyle söyleyeyim: Bizim kurumumuz -nitelendirilmesi- köprü kurum olarak değerlendiriliyor, sivil toplum ile devlet arasında köprü kurum niteliğinde. Dolayısıyla doğrudan yürütme değildir, doğrudan yasama da değildir, dolayısıyla bağımsızdır, kamu gücünü kullanır, kamu imkânlarını kullanır ama sivil toplum ile devlet arasında bir buluşma noktası niteliğindedir. Burada, gerektiğinde, bir yere rapor sunulacağı zamanda da üniversitelerle iş birliği içerisinde, sivil toplumla iş birliği içerisinde, diğer kamu kurumlarıyla, sendikalarla, medyayla iş birliği içerisinde görüşler oluşturur, bunları sunar. Bunların hepsinin kabul edilmesini diye bir şey söz konusu değildir ancak bu, tabii, eğer bir yasama değişikliği gerektiriyorsa Meclisin takdirindedir. Yürütmeye ilgili bir durum olduğunda burada yürütmenin takdirinde olan şeyler vardır ama bizim burada, tabii, tavsiyelerimiz oluyor, idari yaptırım yetkimiz var. Eğer bir ayrımcılık konusu önümüze gelir, tabii, belli temellere dayalı olarak bir ayrımcılık konusu önümüze gelirse, burada da eğer bir ihlal tespit edilirse idari para cezası uygulama gibi bir yetkimiz de var. Böyle bir durumda da bize başvurulduğunda kişilerin dava açma için dava zaman aşımaları duruyor, dava açma hakları saklı kalıyor, üç ay içerisinde Başkanlık kararıyla altı aya kadar da uzayabilir. Başvuruları neticelendirmek gibi bir görevimiz var. Eğer bu şeyden sonra da bu kararımızı kişi beğenmezse mahkemeye de götürebiliyor ama başvurular ücretsiz, kişiler için kolaylık. Belki yargının yükünü de bir nebze almış oluyoruz. Fakat kurumun bir farklı özelliği de şudur ki tamamen bir yargısal karar da vermiyoruz. İnsan hakları ihlallerine ilişkin raporlar hazırlamak gibi bir görevi var, bilimsel çalışmalar yapmak gibi görevleri var. Bu çerçevede önerileri olur, bunu yaparken de sorunların, hak ihlallerinin nedenlerini araştırır; sosyolojik nedenleri nelerdir, efendim, bunun psikolojik nedenleri nedir, dinî nedenleri, altyapısı nedir? Bu tip şeylerle de ilgili değerlendirmeler yapar dolayısıyla yaşamaya ve yürütmeye katkı sunmuş olur. Bu çerçevede zaten dönemlik seçiliyor, görevliler yani üyeler hürdür, bağımsızdır, kendi vicdanlarıyla karar verirler ve bu, idari yargıya bağlı bir kurum değil, Meclise bağlı bir kurum değil; kişilerin tamamen bağımsız iradesiyle kimsenin baskısı altında kalmaksızın karar verdikleri, oy çokluğuyla kurulda karar oluşturdukları bir yerdir. Dolayısıyla burada ben Kuruma başka bir isim daha koyuyorum, bir slogan belirledik: “Türkiye'nin Beraberlik Kurumu” dedik. Yani biz beraberliğimizi sağlayalım, birlikte çeşitli kesimleri bir araya getiren bir kurum olalım, dinleyelim, her birinin görüşünü alalım, biz kendimize göre doğru gördüğümüzü oradan tercih ederiz, onu ilgililere, yetkililere sunarız, size de sunarız, beğenirsiniz beğenmezsiniz. Ancak yani ben, tabii, burada affınıza sığınarak bunu da söylemek durumundayım: Bizim temel yaklaşımlarımızdan biri de kimsenin felsefi görüşü, siyasi düşüncesi fikirleri dolayısıyla dışlanmamasıdır. Şimdi, devletin millet adına kurmuş

olduğu bir kurumun görüşlerinin alınmamasını istemek aslında temelde bir ayrımcılığa neden olabilir. Ben bunu birazcık dil sürçmesi olarak değerlendiriyorum. Elbette bizim kurumumuzun görüşlerinin her zaman dikkate alınması lazım. Kabul eden eder, etmeyen etmez. Bu noktada da bunu da anlayışınıza sığınarak söylemek istiyorum.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sayın Başkan, dikkate alırsak vay kadınların hâline.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Bu tartışılabilir bir şey ama...

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Kıymetli Başkanım, buyurun sunumunuza lütfen.

Değerli milletvekillerim, Başkanımız sunumunu yapıyor ve inşallah, yarım saat dedik ama daha kısa sürede bitirilecek,

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – O zaman, ben hemen sunumla ilgili hızlı geçeceğim, buradakilere takılmayacağım.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Çok hızlı olursa... Sonrasında sorular...

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Evet.

Kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip özel bütçeli bir kurumdur. Ulusal insan hakları kurumu olarak görev yapıyor. Daha sonradan ayrımcılıkla mücadele ve eşitlik kurumu olarak ayrı bir kurum kurulmadı, o da Kurum bünyesine dâhil edildi. Yine, işkence ve kötü muameleye karşı ulusal önleme mekanizması olarak, bir ziyaret mekanizması olarak ayrı bir kurum kurulmadı, o da TİHEK bünyesine katıldı. Dolayısıyla bunlar olabiliyor, farklı ülkelerde farklı şekilde olabiliyor, biz de 3 kurum bir arada görev yapmış oluyoruz.

Kurumun görevleri zaten kanunlarımızda var, bunları saymayacağım ama raporlar hazırlamak var, başvurulara bakmak var, uluslararası gelişmeleri izlemek var, kamuyla, üniversitelerle iş birliği yapmak var. Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık konularında başvuru geldiği takdirde bunları inceliyor. Ayrıca, insan haklarının her alanında resen inceleme yetkisi de bulunmakta. Sadece devletin yapmış olduğu insan hakları ihlallerini değil, ayrımcılık temeli içerdiği durumlarda, ihlalini içerdiği durumlarda özel hukuk gerçek ve tüzel kişilerinin de yapmış olduğu fiilleri incelemeye alabiliyor.

Evet, burada ayrımcılık iddiasının ileri sürülemeyeceği hâller var. Mesela, ben burada şunu söylemek istiyorum: Öğleden sonra dinlerken “Diyanet İşleri Başkanlığında kadın ve erkek personel sayısında bir farklılık var.” denilmişti. Benim o zaman aklıma şu geldi: Şimdi sadece bir dine ait kurumda din hizmeti veya o dine ilişkin eğitim ve öğretim vermek üzere sadece o dine mensup kişilerin istihdamı ayrımcılık olarak değerlendirilmiyor dolayısıyla yani her mahallede bir caminin olduğunu düşündüğümüzde orada imamın ve müezzinin olması otomatikman orada bir farklılık oluşturuyor. İlla eşitleyeceğiz diye bir şey işin niteliği itibarıyla mümkün değildir ve ayrımcılık olarak değerlendirilemez.

Bireysel başvurularla ilgili hızlıca örnek birkaç tane kararı ben sizinle paylaşayım: Mesela, bir hanımefendi, belediye tarafından kendisini hamile olduğu için istifaya zorlama amacıyla yapılan eylemlere iş yerinde yıldırma, mobbing niteliğinde olarak görmüş ve şikâyet etmiş. Biz de onu incelediğimizde cinsiyet temelinde iş yerinde yıldırma niteliğinde olduğuna karar vererek ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine karar vermişiz ve para cezası da uygulamışız, 15 bin lira idari para cezası vermişiz. Süt izni kullanımını zorlaştıran belediyeye diyoruz. Yine başka bir karar böyle vardı, hamile diye işe alınmayınca 15 bin TL ceza kesilmişti. Bunların tabii, isimlerini vermedik ama vermek gerekir

mi gerekmez mi, onu kişisel verilerin gizliliği niteliği dolayısıyla şey yapmıyoruz ama... Yaptırım yetkisi anlamında bazen cezalar çok düşük olarak da değerlendirilebiliyor, isminin geçmemesini tercih ediyor kişiler veya şirketler, kurumlar. Bunlar yaptığımız işler, onları anlatıyorum. “Boşanmış kadına ev yok.” demişler, biz de buna hemen ceza vermişiz, hem ev sahibine hem emlakçıya ceza verdik ve tabii bu, emlak piyasasında ciddi anlamda bir değişikliğe neden oldu.

Yine bir yayınevi başörtüsü ayrımcılığı yapmış. İlanında “Başörtülü adayların seviyesi dikkate alınmayacaktır.” diyor ama burada “Erkeklerin ve başörtülü bayan adayların CV’si dikkate alınmayacak.” diyordu. Biz bunu da inceledik, resen inceledik ve burada hem inanç temelli bir ayrımcılık olduğuna karar verdik hem cinsiyet temelli bir ayrımcılık olduğuna karar verdik hem de yani bunu sadece kadın yönünden değil, erkek yönünden de -çünkü erkeği de almayacaklarını ilanlarında söylemişlerdi- bir ayrımcılık olarak değerlendirdik; hem kadın hem erkeğe yönelik.

Yine bir sitede veya bir otelde benzer kararlar var. İşte “Haşemayla, tesettüre uygun kıyafetle girilemez.” diye yasaklar koyuyorlar kendi tasarruf alanlarında. Bunlarda şikâyet olduğu zaman biz bunları ayrımcılık olarak değerlendirdik.

Tabii kadına yönelik şiddetle ilgili ciddi anlamda çalışma arzumuz vardı. Toplumdaki olaylar da buna zaten... Kanunumuz da bunu zorunlu olarak bize yüklemiş durumda. Ben şahsen Emine Bulut cinayeti olduğu zaman çok etkilendim, hemen, hiç beklemezsizin kalktım, Kırıkkale’ye gittim, bizatihi Emine Bulut’un annesiyle, babasıyla, kardeşleriyle, kızıyla, onlarla görüştüm yani oradan da bir şeyler çıkarmaya çalıştım. Ama bu yeterli değil. Mesela orada aslında faili de anlamaya çalıştım yani onların söylediklerinden ama yeterli değil, bizatihi kendisiyle de görüşmemiz gerektiğini düşünüyorum. Demin burada Sayın Bakanımız da bahsetti, çokça da gündeme geliyor, sadece mağdur odaklı çalışma değil, aynı şekilde fail odaklı çalışmak da gerektiğine dair. Buna da bir ekleme yapmak istiyorum. Bu sadece şöyle değerlendirilmemesi gerekiyor: Yani failler hep hatalıdır, mağdurlar da hiç hatasızdır değil. Böyle yaparsak belki sorunları tam şey yapamayız. Yani failleri iyileştirelim, tamam, buna hiç itirazım yok, failleri iyileştirelim; tedavi ise tedavi, eğitim ise eğitim, ne varsa bunları yapmış olmamız lazım. Ama sadece bir tarafı iyileştirmek değil, iki tarafı da şey yapalım. Yani o hatalar nasıl bir zincir seyrediyor, kim, nerede, ne hata yapıyor, hangi şeyin...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Kadın öldükten sonra nasıl iki tarafı da iyileştireceksiniz?

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Hayır, bakın, o olayla ilgili konuşmuyorum. Zaten sıcağı sıcağına da girilmez bu olaya ama biz sorunları çözmek istiyorsak serinkanlı olarak, daha sonraki şeylerde bunları bilimsel çalışmalar olarak değerlendirmemiz gerekiyor. Ve neden kaynaklanıyor bu? Yani şimdi mesela boşanma sebepleri var, boşanma sebepleri. Baktığımız zaman bütün alt kırımlar var, şundan dolayı boşandı bundan dolayı boşandı, bunları araştırmak lazım, ona göre tedbirler oluşturmak lazım. Yasama faaliyeti gerekiyorsa, yasa değişikliği gerekirse onu yapalım veya idari bir kararla çözülecekse idari karar alalım ama araştıralım. Tek taraflı olarak ithamla hareket etmeyelim çünkü bu da başka hak ihlallerine neden oluyor diye düşünüyoruz.

Yine Diyarbakırlı Annelere destek ziyaretinde bulunduk. Açıkçası ben orada da ifade ettim, bu, bir yönüyle de insan kaçakçılığına kadar giden bir durumdur, büyük bir insanlık suçudur. Burada işin içinde tabii kadınlarımız var, kızlarımız var, bunlara yönelik şiddetin bir kapsamı olarak değerlendirdik.

Şimdi, tabii, biz yeni kurulmuş Kurumuz. Biz görevi aldığımız zaman 15 tane uzman yardımcımız vardı. Bayanımız da fazladır, doğum nedeniyle ayrılanlarımız da oldu, epey bir zorluk çektik, tamamen sıfır kapasiteyle çalışmaya başladık, yeni yeni... Sonradan işte onları uzman yaptık, üç senede onların uzmanlık süreçleri geçti, tamamlandı, yeni uzman yardımcılarını aldık şu anda, yaklaşık 40 uzman

yardımcısı göreve başladı, şimdi onlar da eğitim süreçlerindedir. Ama yani kurumdan her şeyi bir anda beklemek değil çünkü binamız da sınırlıydı, şimdi ikinci bir binayı, hemen yan tarafı aldık, kurumsal kapasitemizi geliştirmekle meşgulüz. Yani burada eksikler, hatalar, şeyler olabilir ama bu kurumu hep birlikte geliştireceğimizi, geliştirmemiz gerektiğini söylemek istiyorum.

Biz kısa vadede bazı bilimsel çalışmalar yapalım istedik, önce bizim yaklaşımımız bu oldu. İnsan haklarına hemen farklı bir bakış açısı da getirmemiz gerekebilir diye düşündük. Yani acaba insan hakları dünyada istenilen şekilde, mükemmel şekilde uygulanan bir sistem mi, insan hakları her şeyi çözüyor mu? İhmal edilen hususlar nelerdir? Bunlarla ilgili de bir araştırma yapalım istedik. Veya bunun bir tarafı da şu: Kendi dünyamız açısından, kendi insanımız açısından bu insan hakları yaklaşımı bize ne kazandırıyor, ne kaybettiriyor? Küresel sisteme de bakalım istedik ve insan haklarının ihmal ettiği alanları tespit etmeye çalıştık ve bu çerçevede bizim tespitlerimizden birisi de insan hakları bağlamında yani aile temel bir insan hakları konusu olmakla beraber ihmal edilen bir alan olarak gözüktü dolayısıyla bu konuya çalışmamız gerekir dedik. Bana sorular soruldu, yine işte “kadına yönelik şiddet” dediğimizde şimdi tam aile konusunu konuşmak zorunda kalıyoruz, “çocuğa istismar” dediğimizde aile konusunda konuşmak durumunda kalıyoruz, “gençlerin uyuşturucu madde bağımlılığı” dediğimizde onu söylüyoruz, teröre kaptırılan gençlerden bahsetsek aileyi konuşmak durumunda kalıyoruz, işte “erkeklerin durumları” desek yine aileden bahsetmek durumunda kalıyoruz. O zaman yani bir sürü ihlaller var. Bakıyoruz, şimdi cezaevlerinde yüz binlerce insan var. Şimdi benim o sempozyumun en başında bir basın açıklamam olmuştu, maalesef, bana çocuk ailedeki çocuk istismarını sordular, ben de daha yeni göreve başlamışım, ifadelerimde eksikler her zaman olabiliyor, bağışlayın, babasına da malzeme vermemek gerekiyormuş herhâlde. Şimdi bana şeyi sorunca, aile içindeki çocuk istismarını sorunca ben dedim ki: “Yani temelden yaklaşmamız lazım işin içine. Maalesef, biz aileyi koruyamıyoruz.” Dedim, işte boşanma oranlarından bahsettim. Yani böyle bir ortamda bunun getirdiği yük devlete, millete, topluma, insanlığa, çok büyük. Yani düşünebiliyor muyuz, yüz binlerce insan evleniyor -yani sadece ekonomik boyutu açısından baksak- bir sürü harcamalar yapılıyor, iki gün sonra, üç gün sonra, beş ay sonra, üç beş yıl sonra ayrılıyor. Ayrıldığı zaman bir kere ekonomik açıdan büyük bir sıkıntı; evlenmesi bir zorluk, sonra boşanması daha bir zorluk, bu arada çocukları olmuş. Şimdi ben bakıyorum 400 binleri aşmış boşanma oranları var, burada yüz binlerce de velayet sorunu yaşayan çocuklar var, hiç velayet sorunu olmasa bile yaşadıkları travmalar var; onların aileleri var, işte annesi, babası, amcası, dayısı, teyzesi ve bunların içinde böyle bir şey var. Devlet de burada aslında baktığımız zaman yani böyle bir ailedeki bir baba işe gittiğinde verimli çalışma imkânı zor, kadın için bu zor, çocuk okula gittiğinde onun orada başarılı olma şansı zor. Büyük bir maliyeti var ve ben bundan dolayı dedim ki: “Aslında bu terör gibi bir şey yani ülkeye vermiş olduğu yük açısından, topluma vermiş olduğu yük açısından.” Ama ertesini sabah “Kurum Başkanı ‘Boşanma terördür.’ dedi.” diye manşet oldu. Şimdi, elbette boşanmak gerektiği zaman boşanılır, burada bir şey yok ama yani biz toplumsal bir sorun olarak aile konusunu ele almamız gerekir, bunu sağlayamadığımız zaman biz insan haklarını koruyamayız diyorum. Yani devlet olmazsa insan haklarını koruyabilir miyiz? Polis olmazsa insan haklarını koruyabilir miyiz? Yani illaki bir kural olacak, kaide olacak, yaptırım olacak, bunlar insan haklarını korumak içindir, yoksa anarşist bir yapı doğar ve onun da önüne geçilemez diye düşündük. Kendi yaklaşımımız buydu, aileyi koruyamayan bir toplum kadını da koruyamaz.

Şimdi, bakın, Birleşmiş Milletlerin bir raporu oldu, orada şunu söyledi: “Aile bir kadın için en tehlikeli yer hâline geldi.” Benzer bir rapor Aile Bakanlığı tarafından da söylendi. Bir durum tespiti açısından doğru olabilir ama böyle bir yaklaşımla biz aileyi kurtarmaya mı çalışacağız yoksa aileyi dışlayacak mıyız? Ya, ben bunu araştırırken baktığımda, birçok insan bizim Kurumun kapısının tam karşısına yazmışlar “aile çöptür” diye. Şimdi biz bunu mu savunacağız? Yani biz aile fikirlerini bir

tarafa mı bırakacağız? O zaman Anayasa'mızdaki, 41'inci maddedeki ailenin korunmasını nereye koyacağız? Dolayısıyla, biz bu konuyu ele alalım dedik ve sadece bunu ulusal olarak değil, Birleşmiş Milletlerin de zaten uluslararası aile günü etkinlikleri vardı, o gün de bir uluslararası sempozyum olarak tertitledik ve 16 farklı ülkeden 45 akademisyen ve uzmanın tebliğini orada bir araya getirdik. Onları da kitaplaştırdık, bir kısmının tercümesini yapamadık ama kitap olarak sizlere de sunulduğunu sanıyorum. Oradaki değerlendirmeleri kamuoyuyla da paylaştık, web sitemizde de var.

Tabii, buradan neler aldık? İşte, sürdürülebilir kalkınma için ailenin gerekliliği, uluslararası belgelerde ailenin korunması, din ve aile, farklı ülke uygulamaları, göç ve aile, ailenin şiddetten korunması, devletin müdahalesi, ailenin korunmasında aktörlerin rolü. Bunu da dediğimizde "aktörler" dediğimizde aslında yasamayı, yürütmeyi, medyayı, efendim, artık okulu, eğitimi, herkesi içine katarak söylemiş olduk. Ailede çocuğun korunması ne olacak, bunlarla ilgili konuştuk. Ailede tahkim ve ara buluculuk, aile hukukunun tahkimi ve ara buluculuk konularını ve ailenin korunması ve boşanma konularını ele aldık. Bunları da kitabın sonuç bildirisinde ayrıca yine kamuoyuyla paylaştık, burada paylaştık.

Sonuçta da "Aile korunmazsa toplum çöker." bizim temel tezimiz. Bu konuda ben bir şey sormak istiyorum ama bunu da ekleyeyim: Ailenin korunması, evrensel bir insan hakkıdır. Niye bunu söylüyoruz? İleride de gelecektir, ailenin korunması herkesin, toplumu oluşturan tüm kişi kurum ve kuruluşların ve devletin görevidir ve de herkes, bunu devletten de isteme hakkına sahip, kişilerden de isteme hakkına sahip yani benim ailemin korunmasını ben komşudan da isteme hakkına sahibim, benim özel hayatıma haksız bir müdahalesinin olmaması lazım. Bir şekilde yani isteyen istediği gibi her yere müdahale edebilir diye bir şey yok; devlet de müdahale edemez, komşu da müdahale edemez, ben de evime istediğim gibi müdahale edemem. Orada bireylerin kendine göre bir koruma alanı var tabii ki. Sonra, işte, bu Emine Bulut cinayetinin hemen arkasından biz dedik ki: Bu konuya özellikle yoğunlaşalım ve Şiddetin Önlenmesi Çalıştayı yaptık. 60'a yakın tebliğ sunuldu ve bunları -onlar da sanırım burada iletilmiştir size- bir hakemli dergide bilimsel bir yayın olarak, akademisyenlerin sunduğu görüşler olarak onları bir hakemli dergi olarak yayınladık. Onun da bir sonuç bildirisi oldu tabii ki.

Çok yönlü bakalım dedik, sadece kadına yönelik şiddet olarak bakmadık, insan hayatının bütünü olarak baktık; elbette ki kadını da özellikle dikkate aldık. Bu kapsamda, yine tanımından türlerine, şiddet olgusunda ortaya çıkan sebeplere, yine insanoğlunun korunduğu, şiddetten uzak mutlu bir toplumu güçlendirilmesine yönelik önerileri, psikoloji boyutunu, din boyutunu, felsefi boyutunu, istatistiklerde şiddeti, toplumsal değerlerin şiddetle mücadeledeki rolünü, yine eğitim hayatını, çalışma hayatını, sporda ve medyada şiddet olgusunu, hepsini tartıştık.

Yine bizim Kurumumuzun yıllık raporlar hazırlama görevi var. Malum, şimdi İnsan Hakları Eylem Planı artık Cumhurbaşkanımız tarafından da ilan edildi. Bizim kurumun görevlerinden birisi de insan hakları alanında raporlar hazırlamak. Ben bu konuda da bu vesileyle söylemiş olayım, biz bütün kamu kurumlarından, sivil toplum kuruluşlarından, her kesimden görüş alıyoruz. Yüzlerce sivil toplum kuruluşuna da her kesimden sivil toplum kuruluşuna da yazı yazdık ve görüşlerini istedik. Ha, kimisi gönderiyor, kimisi göndermiyor ama bilinsin ki her görüş orada kabul edilmese bile yani bazen o öne çıkıyor, bir diğeri öne geçiyor; en azından, bizim bakış açılarımızı düzeltmemiz açısından da fayda oluşturuyor. Bu vesileyle söylemiş olayım, biz hiç kimseyi ayırt etmeksizin her kesimden görüşler alarak raporlarımızı hazırlıyoruz. Bu raporların eleştirilmesini ben çok kıymetli buluyorum. Şeklen de esasen de ne kadar eleştirilirse yarına, öbür güne, bir başka yıla bir gelişme kazandırır, hepimiz için ölçülebilir raporlama ve izleme süreçleri gelişir diye onu da önemsemiğimi sizinle paylaşmak istiyorum.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – İnsan Hakları Eylem Planı’nda sizin görüşlerin var mı?

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Şöyle, şu anda İnsan Hakları Eylem Planı daha yeni uygulamaya geçti.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Uygulamaya geçmedi daha, geçecek.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Şöyle: Dört aylık izleme süreçleri belirlendi, dört ayda bir toplantı yapılacak İnsan Hakları Uygulama Grubu olarak. Onlar kurumlardan kendi çalışmalarını alacaklar ve sonuçta, yıl sonunda Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı bunları derleyecek. Cumhurbaşkanlığına ve Mecliste sizlere sunulmadan önce bize, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna ve Kamu Denetçiliği Kurumuna da sunulacak; bizim değerlendirmelerimiz alınacak, ondan sonra size arz edilecek ve kamuoyuyla da paylaşılacak ama işin daha başındayız. Bizim Kurumla ilgili orada 2 tane önemli şey var, birisi bu izleme ve değerlendirme, diğeri de kendi insan hakları raporumuzu hazırlamak.

Burada sivil toplum görüşlerini oraya yansıtmaya çalışıyoruz. Şimdi “sivil toplum görüşleri” dediğimizde, bakın, bu çok önemlidir yani biz 1 kişinin görüşünü de önemseyebiliriz çünkü hukuk böyle bir şeydir. Eğer herkesin hakları korunuyor da 1 kişinin hakkı korunmuyorsa onunla ilgilenmek zorundasınız, onu da oraya raporlamak zorundasınız. Şimdi biz burada görüşüyoruz, bakıyorum yani birini dinliyorum, çok haklı; öbürünü dinliyorum, o da çok haklı, hani Nasrettin Hoca’nın “Sen de haklısın, sen de haklısın.” dediği gibi; sonra kendime bakıyorum, ben de haklıyım diyorum ama herkes farklı yerlerden bakıyor. Bunları bir şekilde örtüştürmemiz ve anlaşmamız lazım, temelden bakmamız lazım diyorum çünkü şiddet bir sarmaldır ve bana göre -o meşhur benzetmeyle- bataklıkta üreyen sivrisinek gibidir. Eğer siz o zemini, o bataklık zemini kurutmazsanız şiddet devam eder. O zaman, bizim o zemini nasıl düzeltebiliriz birlikte düşünmemiz gerekiyor. Burada mesela dedik ki: Biz bütüncül bakalım yine ve burada aileyi ele aldığımız zaman yani bir yaşam hakkı ihlali olarak gördük ve orada kadın, erkek, çocuk, yaşlı, engelli, hepsinin hakkını ve hukukunu gözetecek bir yaklaşımın olması gerektiğini düşündük. Tabii, şunu söylememiz gerekiyor: Aile Bakanlığı da bizden Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Dördüncü Eylem Planı’yla ilgili görüşler istedi, biz de orada görüşlerimizi onlara bildirdik. Bizim bir şekilde kurul kararlarından, sempozyumlarımızdan, yine kurulun hazırlamış olduğu raporlardan oluşan -belki burada bir iki görüş benim kendimden de ilave ettiğim olabilir, onları da paylaşabilirim- bu şekilde size sunduğumuz şeylerdir. Bunların bir kısmı da toplumun kendi görüşüdür yani bizim tercih ettiğimiz bazı görüşler olabilir. Burada tercih etmediklerimiz olabilir ama kesinlikle ben bütün görüşleri tek tek okuyorum ve hepsinden yararlanıyorum.

Şimdi, tabii, burada geçenlerde Avrupa Birliği ilerleme raporlarında da geçmişti, aynı yaklaşımı TİHEK için onlar da söylediler yani onu da burada söyleyeyim, “TİHEK’in Türk aile değerlerini korumak için ortaya koyduğu yaklaşım endişe verici.” gibilerinden bir ifade kullanıyor. Bakın, ben orada onu söylüyorum, yine söyleyeyim: Evet, Türk aile değerlerini korumak var. Ben bir Müslüman, Hakk’a tapan milletin bir ferdi olarak bunu da söylüyorum yani bunlar bizim değerlerimiz ama aynı şekilde, biz İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’ni imzalamışız. Gerçi o hazırlanırken -orada çok büyük itirazlarım var- biz yokuz, İslam dünyasından hiç kimsenin görüşü alınmamış ve yine oradaki güçlü devletlerin yaklaşımları şey olmuş. Mesela, çok rahatlıkla söyleyebilirim, orada bazı konularda Çin daha baskın çıkmış, onun kültürü burada şeye yansıyor. Bunların detaylarını konuşabiliriz de yeri değil ama sonuçta onların da temel belge olan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’ne yazdıkları, deklare ettikleri husus nedir? Aile. 16 (3)’üncü madde: “Aile, toplumun en temel ve doğal birimidir; toplum ve Devlet tarafından korunma hakkına sahiptir.” diyor. Şimdi, bakın, burada iki kişinin evlilik birliğinden bahsetmiyoruz, aile kurumundan bahsediyoruz. Nasıl sağlıklı bir bünye için toplum

sağlığı önemliyse, kamu düzeni önemliyse aynı şekilde onun temel birimi olan ailenin de aynı şekilde korunması lazım. Eğer biz o aileyi koruyamazsak kamu düzenini de koruyamayız. Burada bu şekilde olmakla birlikte yani bu konunun özellikle ihmal edilen bir duruma geldiğini görüyoruz. Ben tam da ondan dolayı bu cümleyi şey yaptım. Az önce bu konuya sanırım Filiz Hanım değinmişti. İnsan hakları bağlamında aile kurumunun ihmal edildiği görülmektedir diyoruz çünkü evrilen bir süreç var. O günkü İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nde, arkasından Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nde aynı düzenleme geçiyor, hatta Ekonomik, Sosyal, Kültürel Haklar Sözleşmesi'nde de geçiyor, yine Avrupa Sosyal Şartı'na kadar birçok yerde bu aile konusu sürekli vurgulanan bir konudur. Ama bir noktadan sonra, bakın, burada da şey yaptım, ben hakikaten bunu sormak istiyorum. Yani aile konusu, tamam, bireyin haklarını korumak için önemli; bireyin hakları da kendi başına önemli. Şimdi, biz bireyi koruyacağız, yeri geldiğinde beraber yaşamadıkları zaman ayrılacaklar, boşanacaklar; bu da doğal bir haktır.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanım, zamanımızı iyi kullanmak adına yarım saat demiştik ve biraz evvel arkadaşlarınıza ilettim, bir beş dakikamız var. İstirhamım, toparlayabilirseniz sonrasında arkadaşlarımız da sorularını sorsunlar.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Peki.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çünkü onlar da çok yorulmuşlar. Yarım saatlik zamanımızı ben sunumunuzun başında ifade etmişim.

Buyurun.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Anlıyorum ama inşallah başka zaman alacağımız olsun diyeceğim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yok, biz, sizin yarım saatinizi kullanmanızı arzu ediyoruz.

Buyurun.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Tamam, peki.

Burada bir şey söylemek istiyorum, kendi görüşümü burada paylaşmam gerekir, tam da yeri geldiği için söylüyorum: İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme hususu. Yani tartışılabilir, Cumhurbaşkanı kararıyla çekilmek doğru muydu, değil miydi ama ben daha başka bir argümanı sizin dikkatinize sunmak istiyorum. Şimdi, insan hakları alanındaki tüm düzenlemelerin öncelikle Anayasa'ya uygun şekilde gerçekleştirilmesi gerekir. Sonra kanunla düzenlenir diyoruz ya, kanunla düzenlenirken bir de Anayasa'ya uygunluk söz konusudur. Şimdi, olabilir, Anayasa'da değiştirilmesi gerekebilir ama Anayasa'da değişiklik bir şekilde nitelikli çoğunluğu gerektiriyor, salt çoğunlukla siz Anayasa'yı değiştiremezsiniz. Fakat Anayasa'da dahi değişiklik içeren uluslararası sözleşmelere bakıyorsunuz, salt çoğunlukla, nitelikli çoğunlukla belirlenmiş, belki referandumla belirlenmiş bir anayasal düzenlemenin üstüne geçebiliyor. Zaten temelde ilk girişinin tartışılması gerekir. Böylesine önemli bir konu, nitelikli çoğunluğu etkileyen, ailenin korunmasını etkileyen bir konu Mecliste nitelikli çoğunlukla tartışılmadan...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Oy birliğiyle geçmişti.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Olabilir ama bakın, daha sonradan da yine bizim TİHEK Kanunu'nda ve Ceza Kanunu'nda ayrımcılık temelleri konulurken muhalefetin talepleri var toplumsal cinsiyet kimliğiyle...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – “Cinsiyet eşitliği” kavramı var.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – ... cinsel yönelimle ilgili talepleri var ama...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Hayır, eşitlikle ilgili, eşitlik kavramı.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Hayır, hayır, var, cinsel yönelimle de ilgili var. Komisyonlarda falan ben gördüm.

Şimdi, bu konuda iktidar burada müsaade etmemiş yani çoğunluk, salt çoğunluk burada müsaade etmemiş.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Oy birliğiyle geçti, oy birliğiyle.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Ben diyorum ki bundan dolayı, aslında usulen tartışılabilir, çıkışı da tartışılabilir ama girişinin de tartışılması gerekir, hep birlikte değerlendirmek lazım.

Bizim insan haklarına ilişkin temel millet egemenliğini doğrudan ilgilendiren, onun yaşam tarzını, kültürünü, her şeyini değiştirebilecek nitelikteki bir şey bir gece yarısı, yarım saatte hemen geçmemeli. Böyle bir şey olduğu zaman çıkışı da aynı öyle olmuş oluyor işte.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Bu şekilde çıkışı doğru bulmuyorsunuz siz de sanırım.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Yani, bakın, burada tartışmıyorum. Evet, Cumhurbaşkanı çıkmıştır, Meclis tekrar irade buyurur, yine tekrardan usulüne uygun olarak yeni bir düzenleme yapabilir. Orada da ben bu noktada çok şey görmüyorum yani kendim bu şekilde değerlendiriyorum.

Tabii, burada sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden bahsettik insan nesli için. Yani temel olarak şuna bakıyoruz: Biz aileyi koruyamazsak kadını da koruyamayız, çocuğu da koruyamayız, yaşlıyı da koruyamayız. Bu konuya çok fazla vurgu yaptım ama şunu söylememiz lazım: Evlenme oranları azalıyor, boşanma oranları artıyor fakat daha başka artan ve hiç de istatistiklere girmeyen başka bir şey var yani herhangi bir kayda girmeyen beraber olmalar var. Ne zaman beraber oldular, ne zaman ayrıldılar, bundan kaç tane çocuk oldu, nasıl oldu? Bunun şiddetteki payı nedir? Hiçbir şeyi bilmiyoruz. Kadının oradaki sömürüsü, ekonomik durumu, istismarı veya kadın olarak farklı şekillerde istismarı, nasıl kullanıldı; hiçbir şey bilinmiyor.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Biliniyor, istatistikler var.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Nasıl?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – İstatistikler var.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Varsa paylaşsanız memnun olurum.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Tabii ki, tabii ki.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Çok memnun olurum. Ben şahsen o şeyi merak ediyorum. Başkanına da yani bakıyorum bir yandan...

Evet, yani bu konu dikkat çekilmesi gereken, dikkat edilmesi gereken bir konu. Bir toplumda bunu tartışmamız gerekir. Yani nikahsız evliliklerin yolunu açmamız mı lazım? Bu şekilde olursa biz daha mı kalkınırız? Ben çok özür diliyorum, nikahsız evlilikler diyorum, evlilikse zaten artık ona bir şey demiyorum ama yani kayıt dışı beraberliklerin... Bunun yaşı da yok yani 12 yaşında da oluyor, 70 yaşında da oluyor. Ciddi bir alandır, boşluk bir alandır, kara delik olan bir alan.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Tecavüzlere ilişkin ne düşünüyorsunuz?

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Nasıl?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Tecavüzlerle ilgili ne düşünüyorsunuz?

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Ya, şimdi ben bir şey söyleyeceğim ama siz kaldıramayacaksınız. Tecavüzlere sizin hepinizin önereceğinden daha ağır cezalar önerebilirim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanım, bir saniye...

Arkadaşlar, ben kimin sorduğunu ve kimin konuştuğunu görmüyorum. Komisyon üyesi arkadaşlarım, lütfen konuşmak istediklerinde parmaklarıyla işaret ederlerse imkân dâhilinde söz vermeye gayret ederim.

Buyurun Başkanım.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Evet, tecavüze asla şeyim yok. Yani en ağır ceza ne olabileceksen en ağırdan verilsin yani hatta beni eleştirebilirler. Şimdi Süleyman Soylu durumuna gelmek istemiyorum. Bir söz çıkıyor ağzımızdan, ondan sonra...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Gelmeyin zaten, dikkat edin.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Lütfen anlayışla karşılayın, bazen böyle ağzımızdan maksadını aşan sözler çıkabiliyor, tashihe muhtaç olabiliyor.

Şimdi, ebeveynin, yaşlıların haklarına kadar şey yaptım. Ekonomik şiddetten bahsediyoruz. Biz şimdi yaşlı haklarıyla ilgili bir çalışma yapıyoruz, bunu da çok önemsiyorum. Yaşlılara ilişkin bir kanunumuz yok. Ne ülkemizde bir kanun var ne uluslararası alanda bir sözleşme var ve ciddi anlamda yaşlılara yönelik şiddet var. Biz şu anda Covid sürecinde 5.600 kişiyle bir anket yaptık ama bu, Covid süreci olduğu için huzurevlerini kapsamadı. Orada binlerce yaşlımız, insanlarımız aslında o şiddetin mağduru. Bunun da iyi tespit edilmesi lazım ve bunlarla ilgili çözüm önerilerinin getirilmesi lazım. Haklar ve hürriyetler aynı zamanda kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva ediyor. Eğer biz bunları yani bütün hepsini birlikte düzenleyemiyorsak, ödevlerimizi de yerine getirmiyorsak bu da şiddetin farklı bir sebebi olabiliyor. Medeni Kanun’umuzda bazı düzenlemeler vardı, ben burada bunları da hatırlatmak istiyorum. Yaşadım, ben de avukatlıktan geliyorum yani dikkate alınmayan maddeler var: “Ana, baba ve çocuk ailenin huzur ve bütünlüğünün gerektirdiği şekilde birbirlerine yardım etmek, saygı ve anlayış göstermek ve aile onurunu gözetmekle yükümlüdür.”

Bu kapsamda şunu da söylemek gerekiyor: Sadakatsizlik bir hak değil, bir insan hakkı değil, çok yönlü bir insan hakkı ihlalidir. Bu konuda Anayasa Mahkemesi zinayla ilgili önceki kanunları iptal etmiştir. Bu, zinayı suç olmaktan çıkarmak anlamında değildi, “Kadın ile erkek zinasındaki eşitsizliği giderin, doğru bir kanun çıkarın.” diye aslında verilmiş bir karardı. Maalesef Meclis o konuda bir

düzenleme yapmadı. Bu konuyu şu anda medyada da görüyoruz, televizyonlarda da görüyoruz; çok ciddi anlamda sıkıntılar doğuruyor, toplumu da bozuyor; şiddetin çok çok önemli bir nedenidir. Burada boşanma oranlarında bazen anlaşmalı boşanmalardan bahsediyoruz ya –çekişmeli boşanmalar da var ama- yani birçok şey aslında burada gizlidir, kimse bir şey söylemeden boşanıyor. Biz niye toplum olarak bu durumlara düştük? Ahlak düzeyimiz niye düşüyor? Artık herkes kendine göre farklı değerlendirmeler yapabilir ama toplumun... Benim ağabeyim ameliyat olmuştu, sonra vefat etti ama profesöre söylemişim: Hocam, iyileşir mi? Demişti ki ameliyata girecekken: “Islak peçeteye dikiş atmak gibi.” Yani biz toplumumuzda eğer o toplum kumaşını iyi koruyamazsak o zaman ne kadar tedbirler alırsak alalım dikiş tutmaz ve çözüm bulamayız. Onun için, biz insanı nasıl yetiştireceğiz, niye bu duruma düştük, bu konuya kafa yormamız gerekir diye onu vurgulamak istiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkan, toparlarsanız...

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Sayın Başkanım, belki şu konuyu özellikle söylemem gerekiyor: Bakın, geçenlerde de oldu; adam gidiyor, bir başka ailedeki bir kadınla ilişkiye giriyor ve çocuk oluyor. Ondan sonra medyaya da yansıdı “Elhamdülillah, filancadanmış.” diye. Şimdi, bakın, burada bu adama siz hiçbir ceza veremiyorsunuz, aldatılan koca da bu adamdan değil şiddet uygulamak, tazminat bile talep edemiyor. Bu, Yargıtayın içtihadı birleştirme kararıyla oluşan bir şey oldu. Ben bunu söylediğim zaman “Biz o kararı vermiş olduk, artık bundan sonrası kanun gibi oldu, bizim onu ancak kanunla değiştirmemiz mümkün.” dediler. Ben özellikle bunu da söylüyorum. Yani aldatan üçüncü kişiye muhakkak bir yaptırım uygulanması lazım, orada bir caydırıcılık getirilmesi gerekiyor. Bu, yok diye düşünüyorum.

Kadın erkek rekabetine fırsat verilmemesi lazım, dayanışmacı bir toplum olmamız lazım bu anlamda.

Medyadaki kadının, ailenin, aile sorunlarının bir reyting malzemesi hâline getirilmesini hiç doğru bulmuyorum. O konuda mesela aile mahkemelerindeki yargılamalarda bile veya ceza yargılamalarında gizli duruşmalar olurken tutup da bu tip konuların medyada tartışılması hakikaten çok ciddi anlamda sıkıntı verici.

Ganze Hanım’ın çok güzel bir çalışması olmuş, hızlıca gördüm; katılıyorum, sonuna kadar katılıyorum; bu medyaya muhakkak bir çekidüzen verilmesi gerekir, şiddeti körtükleyen bir yayıncılık var.

Alkol, uyuşturucu, zina, cinsel yayınlar, madde bağımlılığı vesaire bir sürü şeyler, bunlarla ilgili insanlar size çok şey söyleyecektir, ben de burada değinerek geçmiş oluyorum.

Bunu da özellikle söylüyorum, Arap atasözü: “Siz yediklerinizin ve içtiklerinizin çocuklarıdır.” Biz böyle bir kültürden geliyoruz, helal süt emmiş bir nesil olma arzusundayız. Yani bundan dolayı insanların hakka, hukuka riayet etmediği bir toplumda yetişen nesiller de sağlıklı olmaz, onlar karşılıklı olarak şiddete muhatap olurlar; buna da dikkat etmek gerekir.

Genelev faaliyetleri diyorum, kadının adı ayaklar altında diyorum. Geçen gün çekecektim, telefon numaraları, kadınların isimleri... Bir “tweet” atayım dedim, sonra vazgeçtim yani maalesef eğer kadına yönelik şiddetten bahsediyorsak, kadına yönelik ayrımcılıktan bahsediyorsak bu çok ilkel bir şeydir. Gerek genelev olsun gerekse özel hayata ilişkin olsun böyle bir şey kişinin yaşamı için bir yol olarak kabul edilmemesi lazım, devlet bu konuda kendi üstüne düşeni yapmalı, toplum da kendi üstüne düşenleri yapmalı diye değinerek geçiyorum.

İnsan ticaretiyle, fuhuşla ilgili bizim çalışmalarımız var, şimdi raporlamalarımız olacak, onları da hızlı geçmek istiyorum.

İstanbul Sözleşmesi olunca, tabii, 4320 sayılı Kanun şey yapılmıştı ama demin söylemiş olduğum şey...

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – İfade ettiniz Sayın Başkanım kanaatinizi orada da.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Evet yani bu konuda hassasiyet gösterilmesi lazım ama tek başına bir ülke bu işin altından kalkamaz, küresel bir akım varsa buna da küresel bir karşı duruşun olması lazım. Onun için o Birleşmiş Milletler Evrensel İnsan Hakları Beyanname’sinde, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme’de; Ekonomik, Sosyal, Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi’nde olan şekliyle, o günkü tanımıyla “aile” tanımına sahip çıkılmalı, bunu geliştirecek uluslararası sözleşmeler gerçekleştirilmelidir diyorum.

6284 sayılı Kanun’la ilgili, evet, erkek barınma yerlerinden bahsettiler ama uygulamanın ben çok sorunlu olduğunu düşünüyorum, o konuya özellikle dikkat edilmesi lazım çünkü uzaklaştırma kararları yüz binlerce ve şiddet uygulayan kişi bile olsa ona bile uygulanacak tedbirlerin insan onuruna yaraşır şekilde olması lazım. Biz cezaevlerine gidiyoruz; katilleri, başka mahkûmları takip ediyoruz, onlara en ufak bir insan onuruna aykırı durum olmasın diye incelemelerde bulunuyoruz, raporluyoruz yani suçu sabit olan, ağır suçları işlemiş kişilere bile insan onuruna yaraşır muameleyi layık görürken daha henüz suçu sabit olmamış kişiye sırf “önlem” diyerek insan onuruna aykırı bir muamele yapılması son derece yanlıştır.

Boşanma eğitiminin de artık verilmesinin şart olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Kıymetli Başkanım, istirhamım şu: Ben slaytlarınızı görüyorum, bu hızla gidersek sekizden önce bitemeyecek yani bir iki dakikada sunumunuzu toparlarsanız arkadaşlarımıza soru hakkı vereceğim.

Buyurun, son sözlerinizi alalım Süleyman Başkanım.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Peki, bitiriyorum.

Şimdi, tabii, arkadaşlar bir uyarıda bulundular. Ben de diyorum yani bazen, ağzımızdan bazı ifadeler çıkıyor. Şimdi, biz Sayın İçişleri Bakanım ile ilk göreve başladığımız zaman konuştuk, tabii, konuştuğumuz konulardan birisi de bu uyururucu meselesiydi, okul kapılarında uyururucu satılması meselesiydi. O da tabii, olaya sahiplenmesinden kaynaklı olarak istemeden olduğunu bizim de bildiğimiz, kendisinin şey yaptığı... Yani maksadı aşan bir şey, orada hukukun dışına çıkmak hiç kimse için geçerli değildir. Ben de aynı duruma düşebiliyorum. Geçenlerde engellilerle ilgili bir konuda öyle ağzımızdan bir şey çıkmıştı. Yani herhangi bir şey söylemek istemiyorum, kendilerine ilişkin bir eleştiri olarak değil ama ağzımızdan bazen istemeden maksadı aşan şeyler çıkabiliyor yani o anlamda söyledim.

Yine söylüyorum: Sürçülisan ettiysek affola diyorum, dinlediğiniz için de sabırlarınızı bu saatte zorladığınız için de sizlere yine teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Gamze Hanım, buyurun.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Teşekkür ederim sunum için diyeceğim ama keşke teşekkür edebileceğim bir tane bir madde olabilseydi. Tabii ki emek harcanmış ama fikirlerinize katılmıyorum, baştan sona katılmıyorum; onu ifade edeyim.

Elbette ki sizin bulunduğunuz kurum son derece kıymetli ancak bu kurumun sizin, benim doğrudan ziyade tüm ön yargılardan, tüm ideolojilerden, tüm bireysel yaklaşımlardan uzak, evrensel değerlerle bir fikir beyan etmesi gerekir.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Tam bunu söyledi diye ona teşekkür etmeniz lazım.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – İşte, tam bu noktada söylüyorum, tamam, oraya geliyorum, müsaade edin.

Şu sunumun hiçbiri evrensel ilkelerle uyumuyor. Kişiye göre insan hakkı tanımı olmaz. “İnsan hakkı” tanımı bir kere devamlılığı olan bir şey yani dün tanımlanan, yarın daha olumlu şartlara elbette ki evrilecektir ama kişiye özel, bizim geleneğimize, bizim kültürümüze göre bir “insan hakkı” tanımı doğru değil. Bütün bu çalışmalar zaten uzun bir deneyimlemenin sonucunda elde ediliyor, bir.

Şunu öncelikle ben sormak istiyorum: Medeni hâlinin bekâr olması şiddet sebebi midir ya da bir ayrımcılık sebebi midir sizce?

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Şimdi, bekâr diye birisine...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Yok, şiddetten bağımsız. Medeni hâlinin bekâr olması bir insana ayrımcılık sebebi midir?

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Yani, ondan dolayı kimseye ayrımcılık yapılamaz.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Tamam, çok güzel

Peki, size daha önce cinsel tercihi nedeniyle, cinsel yönelimi nedeniyle otele alınmadığı için bir başvuru yapılmış ve bu başvuruyu reddetmişsiniz “Bir ayrımcılık gerekçesi değil.” diye ve bunu da Anayasa’nın 10’uncu maddesine dayandırmışsınız. Demişsiniz ki: “Burada dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep var, cinsel yönelim yok; bu tanımda olmadığı için ayrımcılık sebebi değil.” Ama bu tanımda medeni hâl de yok. Dolayısıyla sizin verdiğiniz karara göre medeni hâl de bir ayrımcılık sebebi.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Şimdi, efendim, medeni hâli dolayısıyla yapılmış bir müracaat...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım, müsaade ederseniz...

Süleyman Başkanım, usulümüz şu: Arkadaşlarımız size sorularını soracaklar, karşılıklı olmasın. Sorularınızı sorun, sonradan Sayın Başkana söz vereceğim ama milletvekili arkadaşlarımın sabırları için... Birden beri buradayız. Hepinizden ricam sorularımızı üç dakika içerisinde bitirirsek, çünkü şu anda bütün arkadaşlarım söz istemiş görünüyor.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Üç dakika biraz zor ama en kısa sürede bitirmeye çalışacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun Gamze Hanım.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Şimdi, sizin reddetme gerekçeniz Anayasa’nın 10’uncu maddesinde “cinsel yönelim tanımının” olmaması. Medeni hâl de yok, tuttuğu takım da yok, bulunduğu il de yok; dolayısıyla, bu doğru bir kavram değil. İkincisi, “İstanbul Sözleşmesi’nin aile yapısını bozduğunu.” söylüyorsunuz. Sizden şu sorunun cevabını bekliyorum: Hangi maddenin aile yapısını bozduğunu düşünüyorsunuz?

Bir diğeri, istismarla ilgili, erken evliliklerle ilgili. İşte, “Bunun bir suçla -isteyerek ki yani burada bir kişisel tercih söz konusu zaten olamaz- olanların ayrılması gerektiğini.” söylüyorsunuz ve işte “Ortada bir mağdur baba var, eş var, bunların mağdur edilmemesi gerektiğini.” söylüyorsunuz, erken...

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Erken evliliklerde...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Şöyle: “Erken evliliklerde sadece erken bir yaşta evlendi diye yüz kızartıcı suç olarak tanımlanmamalı.” diyorsunuz ve bunun sebebi olarak da baba hapse giriyor, evde çocuklar ve eş mağdur. E, peki, bir erkek hırsızlık yaptı, onun da evdeki çocuğu ve eşi mağdur. Dolayısıyla, suçun ortadan kaldırıldığı bir gerekçe kabul edilebilir mi?

Yine “Devletlerin kabul ettiği dar çerçeveli sözleşmeler.” diyorsunuz. Siz uluslararası sözleşmeleri nasıl tanımlıyorsunuz yani nasıl oluştuğunu düşünüyorsunuz? Bunu merak ediyorum.

Yine, yani şunun neresini tutsam elimde kalıyor ama hızlıca geçmek zorundayım. “Ailenin korunması” ifadesini kullanmışsınız. Evet, aile toplumun direğidir, bizim Anayasa’ımızda da var ama öncelikli olan bireydir. Yani, aileyi koruyacağız diye bireyi görmezden gelemezsiniz, bu kabul edilebilir değil.

Bir diğeri...

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Öyle mi yazmışsınız?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Yani insan hakları... “Sağlıklı ailelerde yetişen, sağlıklı bir bireye bağlı.” Dolayısıyla, şiddetten korunmak için ailenin korunması gerektiğini söylüyorsunuz siz değil mi?

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Biz “Kurumun, aile kurumunun güzel, sağlıklı şekilde yetişmesi gerekiyor.” diyoruz.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Evet, doğru ama şiddet gören nikâhsız kadınlar da var yani birlikte yaşayan kişilerde şiddete maruz kalıyor. Aile içerisinde tanımlandığı...

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Şiddetin hiçbir kısmını kabul edemem.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ama mesela, şöyle bir ifade kullanmışsınız: “Nikâhsız beraberlikler artmakta, insan fitratına aykırı sapkın ilişkiler...” diye devam etmişsiniz. Siz nikâhsız beraberliği sapkın bir ilişki olarak mı görüyorsunuz?

Yine, “Evlilik dışı ilişkilerin yaşandığı hâllerde kadın çok daha fazla riske açık hâle geliyor.” Hangi veriye dayanarak bu ifadeyi kullandığınızı merak ediyorum.

“Cinsiyetçi bir yaklaşımla şiddete yaklaşıldığı.” söylüyorsunuz. Şort giydiği için şiddet gören bir erkek tanıdığınız var mıdır? Bunu merak ediyorum.

Yine, şeyi söylediniz...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım, sekizinci dakikadasınız.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Hemen son, toparlıyorum.

Dediniz ki: “Aile içerisindeki şiddet... Birlikte yaşamayla ilgili şiddet verisi yok.” Hayır, var. 2020 yılında Bakanlığın verdiği veriye göre 107 cinayet eş tarafından, 59’u birlikte olduğu erkek tarafından işlenmiş yani aile içinde görülen şiddet vakası 2 kat, baba ve kardeşleri de buna eklemiyoruz. Dolayısıyla, aile içerisinde en çok şiddetin ve cinayetin görüldüğü yerin aile içi olduğunu görüyoruz.

Yine, üçüncü kişilere ceza verilmesi, zinayla ilgili kullandığınız cümlede... Oysa bizim yasalarımızda üçüncü kişiye tazminat davası açma hakkı var, aldatılma durumunda üçüncü kişiye tazminat davası açabiliyor ama onun dışında “aldatma” kavramını şiddetin gerekçesi olarak gösteremezsiniz. Bu ifadenizden bu anlaşılıyor, 28’inci sayfadaki ifadenizden.

Yine, “6284’ün şiddeti arttırdığını.” söylemişsiniz. 2014’ten beri veri yok, hangi veriye dayanarak bunu söylüyorsunuz? Gıda ve şiddet ilişkisi ne?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım, bütün mikrofonlar yanıyor.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Tamam, son söz.

Gıda ve şiddet ilişkisini anlamadım. Hangi bilimsel? Yani bir kişi yumurta yiyince daha çok şiddet uyguluyor, ekmeğe yiyince daha mı az? Bu sağlıklı beslenme kavramını anlayamadım.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Bunu bir yasama konusu olarak değil, ben bu millete kendi irfanına, vicdanına, maneviyatına seslenerek burada hatırlatma yapmak istiyorum.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Nasıl?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ne yiyelim?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ne yiyelim gerçekten?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Hayır, sağlıklı beslenme... Bakın, şeyi söylemişsiniz: “Helal süt emmiş...”

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Bakın, şunu söylüyorum: Hırsızlıktan kazanılan bir mal hayır getirmez diyorum. Yolsuzluktan...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Tamam. “Sağlıklı beslenme”

tanımı var ama. Helal... Yurt dışında “sağlıklı beslenme” tanımı var.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Süleyman Başkanım, ben milletvekili arkadaşlarıma uyarıda bulunuyorum, usulümüzü bozmayın.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Tamam. O zaman ben sorumu açayım Sayın Başkan: Burada sağlıklı beslenme... Bakın, helali ayrı tutuyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım, mikrofonunuzu kapatmak zorunda kalacağım, lütfen, on birinci dakikadayız.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – “Sağlıklı beslenme” tanımı nedir?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, Hayati Bey...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Daha çok sorum vardı da sürem yetmedi.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun Hayati Bey.

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkan.

Hoş geldiniz efendim. Sunumunuz için teşekkür ediyorum, sağ olun. Eğitim kurumlarıyla, üniversitelerle ve YÖK’le çalışmalarınız olduğunu biliyorum, sizi de tanırım. Bu çalışmalarla ilgili kısa bir bilgi alabilir miyiz? Çok teşekkürler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayati Bey, çok teşekkür ediyorum.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Soru olmadı bu Hayati Bey, bilgi isteme oldu.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şenol Hanım zamanınızı...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sayın Başkanım....

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Çok kısa...

Peki, Sayın Başkan, bizim eksik kalan sorularımızın cevabını nasıl alacağız? Yani biz de yazılı olarak alabilir miyiz?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yazılı olarak tabii ki gönderin, ben memnuniyetle kurum Başkanına göndereceğim, o da yazılı olarak cevaplarını verir size.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Teşekkürler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şenol Hanım buyurun.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Hoş geldiniz tekraren.

Şimdi, Süleyman Bey, bir Kurumun Başkanısınız, TİHEK. Yani İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, daha önceki İnsan Hakları Kurumuna, Eşitlik Kurumu da eklendi ve siz 2016’dan beri devam eden bir faaliyet içerisindeyiz.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – 2017’den beri.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – 2017’den beri diyelim, az da olmamış yani dördüncü senesi.

Bu kurum 40 uzman yardımcısı... Ben üzuldüm yani verilen maaşlara da...

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Yeni aldık daha.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Şimdi, bakın, siz mesela aileyle ilgili bir sivil toplum kuruluşu başkanı olsaydınız, dünya görüşünüzün muhafazakâr, dindar bir kişi olarak bir sivil toplum kuruluşu başkanı olarak sizi burada dinleyesdik, e, normal, bu sivil toplum kuruluşunun da görüşleri bu diyebilirdim ama siz bizim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Anayasa’mızda ve kanunlarımızda yer verilen birçok madde ve gerekçeler değerlendirildiğinde sizin bu şekilde -ben tam bakamadım ama baktığım kadarıyla- “Benim dünya görüşüme göre ben buraya bunları yazırım.” deme hakkına sahip değilsiniz. Bu bir kurum, sizin ölçüleriniz, ölçütleriniz, sizin dünya görüşünüzün dışında yani kanunlarla, sözleşmelerle ilgili maddelerle olmalı ki siz hukukçusunuz yani hukukçu olduğunuzu ifade ediyorsunuz.

Ben ailenin korunmasına sizden daha fazla kıymet veren bir insanım, hepimiz öyleyiz burada. Aile tabii ki korunacak ama ailenin korunmasının en önemli konuları; ekonomik değerleri bir kere göz ardı etmeyeceğiz, kültürel değerleri, sosyal ve eğitimle ilgili konuları göz önüne almadan aile değerlerini ve aile kurumunu koruma imkânınız yok. Ama çağın şartlarını göz önünden kaçırmayacaksınız. Neden aile kurumu bu kadar yıpranmıştır? Bunları bilimsel olarak değerlendireceksiniz lütfen. Yani, ben mesela, bir sürü çalıştay yaptınız, kimleri çağırdığınızdan şüphe duymaya başladım. Kimleri? Aynı görüşteki insanları mı bir araya getirdiniz? Yoksa gerçekten konunun uzmanı insanlarla mı çalıştınız, bunu araştıracağım, açık ve net söylüyorum. İnsan Hakları Eylem Planı’na görüş verdiniz, falan...

Şimdi, bakın, sizin bir şeyinizi... Çünkü bunu gördükten sonra zaten gerek yokmuş araştırmama yani düşüncelerinizi de öğrenmek istedim. Bu 104 amiralin yazmış olduğu bildiriyle ilgili bir ifade kullanmışsınız orada. Türk Silahlı Kuvvetlerinden bir amiralin bir tekkede namaz kılmasından, bundan işte gocunanların veya bundan rahatsız olanların görüşlerini ifade etmişsiniz. Ben, şimdi size şunu soruyorum: Türk Silahlı Kuvvetlerinde bir amiralin bir tekkede üniformasının üstüne cübbe giyerek namaz kılmasını din ve vicdan hürriyeti olarak mı değerlendiriliyorsunuz? Yani 104 amiralin bildiri yazması bir ifade özgürlüğüyse ki öyle bakmak gerekirdi. Ha, sadece zamanlaması belki hoş değildi. Ama ben size şunu sormak istiyorum: Siz bunu hoş görüp, bunların bu yüzden bunu yaptığını ifade eden... Sizin göreviniz mi bu yani insan hakları konusunda böyle bir bildiri yazmak sizin göreviniz miydi? Şimdi bunları da gördükten sonra normal karşılamaya başladım.

Bugün de Sayın Cumhurbaşkanı -siz İnsan Hakları Kurumu Başkanı olduğunuz için- azmettirici sözlerini ifade etti. Sayın Akşener için “Az bile.” dedi, burada bir sürü de tehditti “Daha neler göreceksiniz, daha bunlar iyi günleriniz.” gibi laflar etti. Şimdi, Cumhurbaşkanının suça teşvik eden, bu tehdit eden ifadelerini İnsan Hakları Kurumu Başkanı olarak nasıl değerlendiriyorsunuz? Gerçekten merak ediyorum.

İstanbul Sözleşmesi konusunda da güya Meclis o zaman hiç üzerinde durmamış -bu bütün milletvekillerine hakarettir, onu söyleyeyim- bazı şeylere bakmamış. E, doğrudur, İstanbul Sözleşmesi’ni iktidarın Avrupa Birliğine hoş görünmek için yaptığının emareleri bunlar eğer böyleyse ama o dönem ben biliyorum ki kadın dernekleri ve diğer siyasi partiler de oy birliğiyle -bir çekimser vardı diye düşünüyorum- diğerleri oy birliğiyle bu sözleşmeyi kabul etti. Yani sizin ifadenizde olduğu gibi “Millet iradesi çiğnenmemiş.” diyorsunuz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şenol Hanım...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Bitiyor, bitiyor.

İşte o ara diğer milletvekillerince yeterince tartışılmamış ve sorunlu olan alanlar. Ya, ben kavramları bu kadar çarpıtarak...

Gerçekten iktidarın belki de en olumlu olarak kabul edeceği bir sözleşmeyi getirmiş olmasında bütün partiler buna muhalefet etmeden hep birlikte karar aldılar.

Bakın, zamanında da zinanın suç olmaktan çıkması...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şenol Hanım, dokuzuncu dakika...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – ...zina olmaktan çıkması da yine AK PARTİ iktidarları zamanındadır. Bunların hepsi Avrupa Birliğine hoş görünmek için yapılandır.

Sayın Başkan, söylemek istediğim, dünya görüşünüzle değil, hukuk kurallarına göre insan hakları ve sözleşmelere ve kanunlara uygun insan hakları konusunda çalışmalar yapmayı sizlere tavsiye ediyorum. Yoksa böyle kurumların bir anlamının olmadığını düşünüyorum. Verilen maaşları da doğru bulmuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şenol Hanım, teşekkür ediyorum.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Yani daha birçok şey söyleyecektim Başkan.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanım, amenna, hepimizin söyleyecek çok sözü var. Kıymetli Başkanım sunumunu yaparken ben de birçok not aldım. Bakalım, ben onların ne kadarını söyleyebileceğim. Ben kullanacağım süreyi kullanmadan sizlere söz hakkı veriyorum. Hepinizden istirhamım, üç dakikadan vazgeçtiğim, dördüncü dakikayı doldurmayın lütfen.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Haksızlık olur, herkes sekiz dokuz dakika konuştu, adalet...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanım, diğer konuşmalara sayalım olur mu?

Neslihan Hanım, buyurun.

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, kurumunuz yaptığınız sunumunuzla, konuya insan odaklı değil de aile odaklı yaklaştığını ortaya koymaktadır. Aile kıymetlidir, değerlidir, toplumun temelidir ancak bu konu odağında bireyin olduğu bir konudur. Sunumda özne aile, kadın ise tali bir unsur olarak yorumlanmaktadır. Kurumunuzun adının “aile haklarını koruma kurumu” olarak değiştirilmesi daha yerinde olacak diye düşünüyorum.

Ayrıca, Sayın Başkan, öğrenmek istediğim bir iki husus daha var: Kurumunuzda gerek yönetim gerekse alt kademelerdeki kadın çalışan oranınız nedir, herhangi bir kadın kotanız var mıdır, insan haklarıyla ilgili bir kurum olarak böyle bir kotanızın olması gerekmez mi? Diğer sorum ise insan haklarıyla ilgilenen bir kurum olarak, kadın örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkiniz var mıdır, görüş alışverişinde bulunuyor musunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Neslihan Hanım, çok teşekkür ediyorum.

4...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – 4 yok, 34 var.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tuba Hanım, iki dakika size.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Tamam.

Sayın Başkanım, öncelikle sunumunuz için teşekkür ediyorum.

İnsan Hakları Eylem Planı kapsamında kurumunuzca yürütülecek olan çalışmalar hakkında kısa bir bilgi verebilerseniz sevinirim diyorum, teşekkürlerimi sunuyorum. Sağ olun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – 8, Hacı Ahmet Bey...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Vakit yoksa feragat edeyim mi Başkanım?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – İki dakika.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – İki dakika mı?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıyamam sana, kıymetli abimize.

Buyurun.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Ya, çok memnunum. Ben, bu Komisyona görevlendirmeye geldim biliyorsunuz, tercih edilerek geldim, çok da mutlu oluyorum fakat bazı kavramlarını tartışmaya açılması hakikaten garibime gidiyor. Yani insan elbette çok önemli. Biz, insanı -öyle bir anlayışımız var ki- varlık kategorisinin ilk sırasında görüyoruz ve insanı kültürümüz olarak, medeniyetimiz olarak hep yaşatmayı gaye edinmişiz. Bundan dolayı da bizim tarihimizde -münferit olaylar bir kenara bırakılırsa tabii- hiç yüzümüzü buruşturacak, başımızı öne eğdirecek bir olay yaşanmamıştır. Bir olay derken onun da özellikle altını çizeyim.

Aile de bu toplumun temel kuralıdır. İnsanlar birleşir aileyi, aileler birleşir sülaleyi, sülaleler birleşir -şimdi söylemeyelim, aşiret denir ama aşiret bugün başka anlamlarda kullanılıyor- daha büyük aileyi meydana getirir. En büyük aile de devlet ailesi, milliyet ailesidir. Millet gücünü, devlet olarak bir organizasyona dönüştürür. Biz devlete dönüşmüş vaziyetteyiz. Şu anda tekrar sıfırdan insanın konuşma ihtiyacı duyuyoruz. Burada bir yarar var, bu yarayı hep beraber tedavi etmenin -pansuman değil- uğraşını veriyoruz. Bazı kavramları, mesela aile... Yani Suzan Hanım'la da konuştuk, dedi ki: "Çok soyut bir kavram." Çok somut bir kavram, Anayasa'nın 41'inci maddesinde belli, Medeni Kanunda evlilik kurumunun oluşturulması belli. Ben hakikaten şu anlamda üzülüyorum: Evliliğin önünde herhangi bir engel yok, boşanmanın önünde de herhangi bir engel yok. Hukukçu değilim ama hukuk sistemini tanıyorum. Fakat evlenmenin önünde sanki engel varmış gibi başka birtakım arayışlar içerisine girmenin, boşanmanın önünde engeller varmış gibi hem evlilik birlikteliğini sürdürmenin hem de evlilik birlikteliğine ihanet sayılacak birtakım ilişkilerin içerisinde bulunmanın buralarda gündeme getirildiğini görmekten de doğrusu çok hazzetmiyorum.

Fıtrat, yaratılış demek. Yani fıtrat kelimesinden biz niye gocunuyoruz? Emanet, çok önemli bir kelime, güvenilirlik demek. Birisi, birisine bir şeyi emanet ettiği zaman, biliyorsunuz, biz, canı pahasına, malı pahasına, yok olma pahasına koruyan bir anlayışla geliyoruz.

Ensest ilişkilerle mücadele edelim diyoruz, diğer taraftan babanın kızına şehvet duymasıyla ilgili bir şeyler söylenmesi bizi çok yaralıyor diyoruz. Ya “ensest” diye bir olay var diyoruz, istatistikler veriyoruz. Bu, bizi hakikaten yaralayan bir husus ama öbür taraftan da “İşte nasıl olur, vay efendim, bir baba evladına şehvet duyabilir?” diyoruz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Nasıl duyabilir?

HACIAHMET ÖZDEMİR (Konya) – Evet, normal insanlar için bu gerçekten tahayyül edilebilecek bir şey değildir ama bunu düşünceden eyleme geçiren babaların varlığına da biz işte ensest diyoruz. Dolayısıyla, burada kavramları birbirine geçirerek, “Bir fikir çatışması şeklinde benim fikrim, bir ideoloji çatışması şeklinde benim ideolojim üstün gelsin.” diyerek bir mücadele yaparsak bu Komisyon amacına ulaşmaz. Bizim bütün bunları bir kenara bırakarak çok ortalama, asgari bir müşterekte birleşmemiz lazım, o da “şiddet”. Evli olan kadına şiddet nasıl bir suçsa bir babanın evladına gösterdiği şiddet de aynı oranda suçtur. Sadece koca, kadına şiddet uyguladığında suç değildir; baba da şiddet uygularsa suçtur, erkek arkadaş da şiddet uygularsa suçtur.

İkinci defadır dikkat çekme ihtiyacı hissediyorum, aile içi şiddet oranları yüzde bilmem kaç, aile içi şiddet çok yüksek. Türkiye’de aile olmayan yok, zaten aile olmasa biz olmayız, herkes bir ailenin mensubu. Aslında şiddetin tamamı aile içinde. Ha, öbür türlü kastediyorsanız, geçen, ben Sayın Başkana da dikkat çektim, o da bunu söylemişti, -siz hukukçusunuz, siz de benim gibi biraz hukukçu olmayan bir mesleğe sahipsiniz ama ben az çok hukuk okumuş biriyim- dedim ki boşanana kadar evli sayılır yani mahkeme tescil edene kadar evli sayılır ve istatistiklere de bu rakam olarak evlilik içi şiddet olarak işlenir. Bunu hepimiz biliyoruz ama ben çarptım, böldüm, çıkardım -matematikçi olmam hasebiyle, sonra sosyal bilimlere yöneldiğim için- ya, bakın, bir milyonda 1 cinayetle karşı karşıyayız Türkiye’de aileyi yani bütün 83-84 milyonu bir araya koyarsak. Dolayısıyla, ben buradaki tartışmalardan hakikaten zevk alıyorum. Lise çıkıştım, liseden çok arkadaşım vardı, biz kız arkadaşlarımızla da pekâlâ pek çok konuları konuşabiliirdik tutucu bir yetişme tarzından gelmediğim için. Kadınlar ağırlıkta burada, biraz hatta kadın şiddeti hissediyorum, erkekler çok az. Dolayısıyla ben sizin bu tartışmalarınızdan çok şeyler öğreniyorum fakat temel itibarıyla bir yanlışlık görüyorum, ideolojik yaklaşıyoruz. E benim de bir ideolojim var, müsaade ederseniz yani ben de ideolojik yaklaşabilirim.

Bir şey daha söyleyeyim, Murat Belge, kulağı cınlasın, “Ateistim, beni öldüğümde yakın.” dedi, daha sonra da şunu ilan etti “Ben kültürel Müslüman’ım.” dedi. Ateizm diye bir şey inanç olarak bireyde olabilir ama kültürel olarak ateizm biraz zordur. Onun için Hristiyanlar tarafından düzenlenen yasalar Hristiyanlık etkisinden kurtulamaz, Yahudiler tarafından düzenlenen yasalar Yahudilik etkisinden kurtulamaz. Çok şükür, büyük çoğunluğu Müslüman olan bir ülkedeyiz, gocunacak da hiçbir şeyimiz yok, bizim tarafımızdan düzenlenen yasaların da İslami öğeler taşıması, İslami unsurlar taşıması, İslami gelenekle beslenmesi kaçınılmazdır. Bundan azade yasa yapacağız diyorsak boşuna çabalıyoruz demektir. Onun için, gelin, şu şiddeti önleme noktasında hep beraber ortak hareket edelim, sonuç alalım.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Onun için evrensel değerleri baz alalım diyoruz.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Evrensel değerlere de ben “evet” diyorum ama evrensel değer diyerek bizim...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hacı Ahmet Hocam, böyle yumuşak yumuşak konuşuyorsunuz, hepimiz de dinliyoruz.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – On dakika oldu.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – On dakika olmadı, notlarımı alıyorum.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Başkanım, 46 geçe... Şimdi takip ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yok.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Dört saniye, dört saniye.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Dört buçuk dakika arkadaşlar, not alıyorum ben.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Hemen bitiriyorum o zaman.

Yani benim size söylemek istediğim şu: “Evrensel değer” diye bir şey yok.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Oradan takip ediyorum Sayın Başkanım, 19.46’da başladı.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, buyurun Hacı Ahmet Bey.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – “Evrensel” dediğimiz şey, ya Hristiyanlık kültürüne dayanır ya Yahudilik kültürüne dayanır ya İslam kültürüne dayanır ya Budist kültüre ya Hindu kültürüne, hepsine dayanır. Evrensel, bunların hepsinin bileşiminden meydana gelen bir şeydir, her zaman da doğruya işaret edecek diye bir şey yoktur. Bunu da söyleyeyim, bu son sözüm olsun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ederim.

Mutlu Hanım...

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Bir dakika benimkisi. Ben arkadaşlara vereyim hakkımı.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Peki, bir dakika...

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Evet, teşekkür ederiz sunum için.

İnsan hakkı ve eşitlik ihlalleriyle ilgili olarak kişilerin kurumunuza erişimi hakkında bilgi verebilir misiniz? Kişiler ve özellikle şiddet mağdurları tarafından kurumun bilinirliğine yönelik araştırma yapıldı mı? Kuruma erişimi ve kurumun bilinirliğini artırmaya yönelik çalışmalarınız nelerdir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Mutlu Hanım’a çok teşekkür ediyorum.

Sayın Güzel...

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Hoş geldiniz öncelikle.

Tabii, şimdi, bu sunumu dinlerken, kadına yönelik şiddetle nasıl mücadele edeceğiz, açıkçası sunum içerisinde herhangi bir noktayı yakalayamadım, öncelikle onu söyleyeyim. Ayrıca, şu ifadeleri kullandınız: Bunları reddettiğimizi, kabul etmediğimizi de ifade etmek istiyorum. Bayan değil, kadınız, kimsenin kızı veya kadınları değiliz, öznemiz, bu kavramları kabul etmiyoruz, nesne değiliz, bunları öncelikle ifade etmek istiyorum. Ayrıca, yaptığımız sunumda kadına yönelik şiddete çözüm olabilecek erkek şiddetine dair bilimsel, sosyolojik herhangi bir çözüm yokken üstüne üstlük şiddeti meşrulaştıran birçok söylem de vardı.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Pardon, kaçırdım, tekrarlar mısınız?

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Soru değildi ama yine tekrarlayayım isterseniz. Şiddeti önleyen veya çözüme yönelik herhangi bir sunum değilken üstüne üstlük şiddeti meşrulaştıran söylemler vardı sunumunuzda.

Sunum boyunca bir kez bile “erkek şiddeti” kavramı geçmedi. “Kadına şiddet bir insan hakkı ihlali.” diyorsunuz ama bu ihlali gerçekleştiren kişileri dile dahi getirmediğiniz. Uluslararası ve yerel çalışmalarda bu şiddetin adı “erkek şiddeti” olarak tanımlanırken ısrarla bunun belirtilmemesinin gerekçesi nedir? Sorunu sadece ailenin korunması olarak nitelemek kadına yönelik şiddeti durdurur mu?

“Evlilik dışı ilişkilerin yaşandığı hâllerde kadın çok daha fazla riske açık hâle gelir.” dediniz, şiddet vaka analizlerinden haberiniz var mı? Şiddet vaka analizleri bunu söylemiyor yüzde 75’in aile içerisinde şiddete maruz kaldığını söylüyor. Şiddet çok yüksek bir oranda eş, baba, ağabey gibi ev içerisindeki erkek figürlerinden geliyor maalesef ve bu durumda “Aileyi ön plana atıp evlenmeyince şiddet artar.” demenin bir ayrımcılık tutumu olduğunu ve sizin kurumunuza da -aslında başlangıçta söylediniz, ayrımcılığı engelleme kurumu- uymuyor bu söyleminiz. Erkek şiddeti gibi bütün dünyada kabul görmüş bir kavram varken ısrarla “Kadını masum ve mağdur olarak görmek doğru değil.” demek şiddeti meşrulaştıran bir kavram değil mi?

Bir yıl içerisinde erkekler tarafından katledilen kadın sayısı ile kadınlar tarafından katledilen erkek sayısını kıyaslamak doğru değil ve şunu da ifade etmek isteriz: Bu erkekler cinsiyetlerinden dolayı mı öldürülüyorlar?

6284 sayılı Yasa, kadınların ciddi kazanımları sonucu kazanılmışken ve Aile Bakanı da buradan ifade etti, hemfikirdi ama “İnsan Hakları Kurumunun aileyle uyumlu değil.” gibi bir itiraz sunması ve “yeniden düzenlenmesi” demesini doğru bulmuyoruz ve bu, bir sonraki hedefin 6284 olacağını mi gösteriyor?

Nafaka hakkını hedef aldınız, pozitif ayrımcılığı hedef aldınız, 6284’ü hedef aldınız, erken yaşta evliliği meşrulaştıran sözler söylediniz. Size göre evlilik yaşı kaçtır, onu da merak ediyoruz açıkçası. Ev hanımlığına özendiren kimi tabirler kullandınız. Kadını eve hapseden söylemler bunlar. Kadının yeri ev mi, görevi ev işi, çocuk ve yaşlı bakımı mı? O zaman nerede kaldı eşitlik ve ayrımcılığa karşı olmak kurumunuz bakımından? Bunlar şiddeti yaygınlaştıran, meşrulaştıran söylemler ve İnsan Hakları Kurumuna yakışmayacak bir söylem. “Kadın ve erkek birbirinin yardımcısıdır.” dediniz, bu aslında toplumsal cinsiyet rollerini kabul etmektir, bunu ifade etmek gerekiyor.

Şiddet ortamında büyüyen çocukların şiddete eğilimli olduğunu söylediniz ama bir yandan da evlilikleri teşvik eden söylemlerinizi oldu, çocuklar şiddet ortamında daha mı mutlu büyüyecek? “Sağlıklı ve güçlü aile” derken neyi kastediyorsunuz? Yine, toplumsal cinsiyet rollerinin olduğu bir birlikten mi bahsediyorsunuz? Kurum neden uluslararası sözleşmelere karşı ve buna karşı söylemler üretiyor? Ki kurum olarak tam aksine uluslararası sözleşmeler çerçevesinde fikir beyan etmesi gerekiyor. Kurumun şimdiye kadar kadına yönelik şiddet ve hak ihlalleriyle ilgili mücadelede somut çok fazla örnek göremedik açıkçası.

Bir diğeri, kimi kurumlardan öneriler ve tavsiyeler aldığınızı söylediniz. 2020 yılı raporu için 8 Şubat 2021’de Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği ve Mor Çatıdan öneriler istemiştiniz. Bu öneriler raporlarınıza geçecek mi, merak ediyoruz açıkçası ve bir diğeri, yine, aynı şekilde, Cumartesi Annelerini, Barış Annelerini, Gülistan Doku’nun annesini, hak ihlaline uğramış ve yıllardır mücadele eden kadınları ziyaret etmeyi de düşünüyor musunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Siz, Diyarbakır Annelerini ziyaret etmeyi düşünüyor musunuz bir kadın hakları savunucusu olarak? Bir tane ben alt başlık koydum.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Bizim binamızın önünde oturdukları için her gün görüyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tamam, bir ziyaret ederseniz ben de mutlu olurum ya.

Sayın Güzel, teşekkür ettim.

Sayın Şahin çok fena bakıyor bana, hemen acil söz vermem lazım.

Buyurun Suzan Hanım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hem kısa sürsün istiyorsunuz hem oradan bir işneyi batırıyorsunuz yani o yüzden kısa sürsünse o zaman polemik yaratmayacaksınız.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Karşılıklı soru soracaksak sormaya devam edebiliriz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Neyse, ben başlayım mı? Bırakmam bak, sus deseniz de susmam.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ve eşit muamele görme hakkının güvence altına alınabilmesi amacıyla kurulmuştur. Kurumun amacı bu şekilde belirtilmiş ve adımda da geçen “eşitlik” kelimesine rağmen, ne yazık ki kadın-erkek eşitliği ve ayrımcılık yasağı konusunda bizzat kurumun kendisi fail konumundadır. Şimdi, burada, insan hakları konusunda ders veriyormuş gibi olacak ama daha önce İstanbul Sözleşmesi Alt Komisyonunda da dinlediğimiz TİHEK’in açıklama ve etkinliklerine bakınca bunları hatırlatmamak mümkün değil. İnsan hakları mevzuatının temel dinamiklerinden özgürlüklerin gerçekleşme koşulu ve teminatı olarak genel kurucu ilkesi eşitlik ilkesidir yani her türlü ayrımcılığa karşı temel hareket noktası eşitlik talebidir. Kadının insan hakları kavramı neden ortaya çıktı? Çünkü kadınlar erkeklerden farklı olarak okula gönderilmemek, zorla evlendirilmek, çalışmasına izin verilmemek, aile fertleri tarafından şiddete maruz bırakılmak, namus adına şiddet yaşamak ya da öldürülmek gibi birçok insan hakkı ihlaline uğradığı gerçeği göz ardı edilemez. Bugün Türkiye’de de olduğu gibi kadınlar geleneksel değerlerle, sadece aile içi rollerle tanımlanıyor. Bu durum, kadınları koruyucu önlemleri “Aile yıkılıyor.” “Boşanmalar artıyor.” gibi söylemlerle devre dışı bırakıyor.

İstanbul Sözleşmesi’ni hedef aldığımız konuşmalarda Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’ne atıf yapıyorsunuz ya, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, tam da kadınların haklarının yok sayıldığı, eksikliği üzerinden kadınların ve kız çocuklarının insan haklarının, evrensel insan haklarının ayrılmaz, bölünmez ve vazgeçilmez bir parçası olduğunu kabul ederek bir dizi değişikliği gündeme getiriyor. Dem vurduğunuz noktadan baktığımızda bile, bu alandaki gelişmeleri İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı olarak yeterince takip etmediğiniz ve anlamadığınız sonucu ortaya çıkıyor. Yani dünya ileri gidiyor, insan hakkı kavramı geliştiriliyor, biz ise bunu düzenleyen sözleşmeden bile çıkarak geriye doğru gidiyoruz. Kadın haklarını geliştirmeyi, ilerletmeyi konuşmak yerine, kadınların can güvenliğini tesis etmek, yaşam hakkını korumak gibi temel konularda bile tartışıyoruz.

4320, 6284, Medeni Kanun, Türk Ceza Kanunu, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, KEFEK ve bir sürü değişiklik, CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi çerçevesinde yapılıyor. Bu değişimden Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu nasibini alıyor. Ülkemizde de kadının insan hakları çerçevesindeki gelişmeler ışığında yani eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı konularında yaşanan gelişmeler üzerine Türkiye İnsan Hakları Kurumunun adı değiştiriliyor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu oluyor ve bu kurum kamu tüzel kişiliğini haiz, ayrımcılık yasağıyla etkin mücadele amacıyla idari yaptırım uygulama yetkisiyle donatılıyor yani insan haklarının ayrılmaz bir parçası olan kadın haklarının korunması ve geliştirilmesi için görev ifa eden, kadına karşı ayrımcılığın önlenmesi için idari yaptırım yetkisiyle de donatılıyor. Ancak bugün ne yazık ki şu soruyu sormak zorunda kalıyoruz: İnsan hakkı ve eşitliği korumayı kendine ilke edinen bu kurum olan TİHEK hangi insan haklarını koruyor? Tamam “ailenin korunması” diyorsunuz ya, aile tek tek bireylerden oluşmuyor mu? Bu yücelttiğiniz aile kurumunu korumak için ailenin her bireyinin hakkını gözetmeniz gerekmez mi? Eğer siz ailede bireylerin hakkını

yok sayarsanız o aile zaten dağılır ki nitekim kadınların en çok şiddete uğradığı yerler ev içi ve şiddet uygulayan kocaları. Siz orada kadının hakkını tesis etmez, kadını güçlendirmezseniz şiddetle yaşamak zorunda kalan mutsuz aileler yaratırsınız ve sonrasında da nafakayı hedef hâline getirirsiniz. Ailenin temelini sarsan asıl konu şiddet, şiddete uğrayan kadınların güçlendirilmemesi, aile içerisine hapsedilmesi... Bu zihniyet değişmezse kimse aile kurmak da istemez. Şiddeti önlemek herkesin, her toplumun, her kültürün görevidir. “Bu bizim kültürümüzde var.” diyerek şiddet uygulanmaz ve “Bizim kültürümüz bunu reddeder.” diyen bir kuruma da hakkı ihlal olan kimse başvuramaz.

Çoğulculuğun gereklerinin tam olarak yerine getirilebilmesi için toplumun yarısını oluşturan kadınların aynı oranda da kurulda temsil edilmesi önemli bir gereklilik olmalıdır. Bağımsızlık ve çoğulculuk ilkeleri ve eşit temsili ne kadar uyguluyorsunuz? Ayrıca, mevzuatımızda “Kurum, görev ve yetkilerine ilişkin olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunu ve Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunu yılda en az bir defa bilgilendirir.” maddesi bulunmaktadır. Bu bilgilendirme ne zaman yapıldı? KEFEK üyesi olarak bizlerin haberi yok. Kurumun 2021 Faaliyet Raporu’nda kuruma yapılan 851 başvurunun 222’sinin kadınlar, 626’sının erkekler tarafından yapıldığı belirtilmektedir. Bu başvurular ne yönde olmuştur? Şiddet ve ayrımcılık ihlali konusunda başvuru olmuş mudur? Bu başvurularla ilgili ne karar verilmiştir? Kaçına kurum görev alanına girmediği için incelenemezlik kararı verilmiştir? Bunlardan kaçını kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığa ilişkindir?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanım, toparlarsanız...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 4’üncü Ulusal Eylem Planı’na bu düşünceleriniz doğrultusunda ne tavsiyelerde bulunduğunuzu da merak ediyoruz. Ne tavsiyelerde bulundunuz? “İstanbul Sözleşmesi’ne ilişkin farklı görüşler olduğu, değer yapımıza uygun olmayan tarafları olduğu açıktır.” dediniz, hatta çekilme kararının ardından “Büyük bir yanlıştan dönüldü, yerinde bir karardı.” açıklamasını yaptınız. İstanbul Sözleşmesi’ni referans yaptığınız ve evrensel olarak kabul ettiğiniz Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi’nden farklı olarak toplumdaki topluma göre değişen bir değerler belgesi midir sizce yoksa uluslararası insan hakları hukukuna dayanan evrensel normlar bütünü müdür? İstanbul Sözleşmesi, tüm diğer uluslararası insan hakları sözleşmeleri ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda da yer aldığı üzere, garanti altına aldığı hakların hiçbir ayrımcılık yapmadan uygulanmasından bahseder. Bu sözlerinizle tüm insan hakları sözleşmelerini ve Anayasa’yı da hedef almış olmuyor musunuz? Adında “insan hakları ve eşitlik” olan bir kurumun Başkanı olarak kadınların haklarını koruyan başka hangi düzenlemelerin kaldırılmasına destek vereceksiniz? Sırada CEDAW, 6284 ve Anayasa var mı? Söylediğiniz sözler sadece İstanbul Sözleşmesi’ni değil, Anayasa’nın bu eşitlik anlayışını ve buna dayalı çıkarılan mevzuatları da kapsıyor ki bu konuda devletin bu ayrımcılık yasağını uygulamakla yükümlü bir kurumunun Başkanı olarak kendi mevzuatınızı da yok saymıyor musunuz? İnsan hakları ilkelerinden uzak ve hatta ihlallerine destek veren söylemlerinizle, ayrıca insan hakları hukukundan bihaber hâlinizle getirildiğiniz görevin anlamını biliyor musunuz? Kadınların ve çocukların insan haklarını zedeleyici her türlü söylem, yaklaşım ve girişim Anayasa’nın eşitlik ilkesine ve devlete verdiği insan haklarının korunması görevine de aykırıdır. Ayrımcılık yasağını ihlal eden bu söylemlerinizle uluslararası ve ulusal hukuk normlarını yok sayan bu tutumunuzdan dolayı istifade etmeyi düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bu da bir mobbing değil mi mesela?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanım...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hocam, siz neler söylediniz, hem de şahsımın adını geçirerek? Bir tek cevap verdim mi? Vermedim. Lütfen saygı duyun, bu benim görüşüm.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanım, kadının erkeğe uyguladığı şiddeti görüyorum.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Başkanım, buna lütfen Başkan cevap versin, rica ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Başkan cevap verecek.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Çok rica ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ama müsaade ederseniz ben de Komisyon Başkanı olarak sizin söylemlerinizin temiz bir dille olması...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yo, ben gayet arkasındayım. Bu kadar söylemde bulunan, ayrımcılık yapan, eşitliğe uymayan, sadece...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çalışmalara saygı duymamız gerekir, duymamız gerekir.

Evet, son konuşmacımız...

Buyurun Aysu Hanım.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Yine sona kaldım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sen küçüksün, sıranı bekle.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bartın sonradan il olmuştu.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Güzeldi, güzeldi.

Şimdi, Sayın Başkan, tek tek anlatacağım ama gerçekten çok üzgünüm böyle bir sunumla karşılaştığım için. Sayın Sunat da söyledi ama sizin Kurumunuz bir sivil toplum kuruluşu değil, bir devlet kurumu. Görev tanımınız da kuruluş kanununuzda belirtilmiş. Bu kuruluş kanunu da KEFEK'ten Komisyondan geçmişti. 9'uncu maddesinde de geniş bir şekilde yetkileriniz tanımlanmış. Ayrımcılığı önlemekle, insan hakları ihlallerini resen incelemekle, işkence ve kötü muameleyle mücadele etmekle Kurumunuz görevli, başlıca görevleri bunlar ama Kurumunuzun yani yapılan çalıştaylarda, etkinliklerde bakıyorum, tabiri caizse Kurumunuzun içinde resmen kadının adı yok. Sanırım, sizin çalıştay konuşmasında bir ifadeniz var: "Kadın cinayeti diye özelleştirmeye gerek yoktur." Değil mi? "Erkekler de cinayete kurban gidiyor." diyorsunuz. Peki, şimdi, binlercesinin içinden bir örnek vermem gerekirse, Haziran 2020'de Merve Konukoğlu 20 yaşındayken Elâzığ'da annesiyle boşanan öz babası tarafından kendisiyle görüşmek istemediği bahanesiyle başından silahla vurularak öldürüldü. Şimdi, Kurumunuzun... Bu örnek üzerinden şunu sormak istiyorum: Öldürülen 20 yaşındaki kişinin adı Merve değil de Mehmet olsaydı sizce cinayetin işlenme ihtimali neydi? Ya da yine aynı sebepten, babanın değil de annenin elinde silahla oğlunun evine gitme ihtimali neydi? Sanırım, bu sorum aslında sunumunuzun da cevabı olacak ama biraz daha devam edeceğim.

Sürekli, yaşlı, engelli vatandaşlarımızdan ve bunlarla ilgili olan detaylı çalışmalarınızdan bahsediyorsunuz ama şiddete gelince kadından bahsetmekten tereddüt ediyorsunuz, bunun sebebi ne anlayamadım. "Aileyi koruyamayan bir toplum, kadını koruyamaz." diyorsunuz. Peki, ailenin içinde olmayan kadın ne olacak? Şiddet gördüğünde onu koruma hakkınız yok mu?

Bütün sempozyumlarınızda ailenin korunmasından bahsediyorsunuz, ailenin korunması, ailenin korunması, hiçbirinde kadının adı yok. Yine, diyorsunuz ki: "Ailenin korunması, evrensel bir insan hakkıdır." Değildir efendim. Bir kere ailenin korunması bir özgürlük değil bir politikadır. "Tüm kişi, kurum ve kuruluşlardan ve devletten ailenin korunmasını isteme hakkına sahiptir bir toplumu oluşturan kişi. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ailenin korunmasını, insan haklarının genelini etkileyen en temel haklardan biri olarak değerlendirmektedir." diyorsunuz ama aslında, başlıca temel haklar ailenin korunmasından ziyade yaşam hakkıdır, kişi dokunulmazlığıdır, özel hayatın gizliliği, güvenliğidir.

Yine, aile içinde şiddetten bahsediyorsunuz. Kadının adı yok dediğimiz, evli değilse... Mesela üniversite öğrencisi vardı, Pınar Gültekin, öldürülmüştü. Bu ne olacak? Dikkatinizi çekmiyor mu bu cinayetler?

Yine diyorsunuz ki: “Bugün, İstanbul Sözleşmesi’ne evrilen süreçte insan hakları bağlamında aile kurumunun ihmal edildiği görülmektedir.” İstanbul Sözleşmesi’nin hangi maddeleri aile kurumuna zarar veriyor ve neden veriyor? Peki, korumasız kalan kadının şiddete mecbur bırakıldığı bir aile yapısının topluma nasıl yarar sağlayacağını düşünüyorsunuz?

Yine diyorsunuz ki: “Kadın haklarının korunması için sağlıklı ve güçlü ailelere ihtiyaç vardır.” Kadının korunması için, Sayın Başkan, iyi yasalara, iyi uygulamalara ve güçlü bir dayanışmaya ihtiyaç vardır ama asıl ihtiyaç olan da siyasi iradedir değerli arkadaşlar.

Yine diyorsunuz ki -gerçekten şok içerisinde okudum- “Evlilik oranları azalırken boşanma oranları ve nikâhsız beraberlikler artmaktadır. İnsan fitratına aykırı sapkın ilişkilerin belli çevreler tarafından kasıtlı şekilde meşrulaştırılmaya çalışılması aile kurumuna yönelik ana tehditler arasında yer almaktadır.” İnsan hakkıyla ilgilenmesi gereken bir kurumun boşanmayla ya da nikâhla ne alakası var, ben anlamadım. Yine de madem rahatsızsınız boşanmalardan, sebeplerine baktınız mı, acaba yüzde kaç şiddetten bitmiş biliyor musunuz? Aileyi yıkan boşanmalar değil, aslında şiddetin ta kendisi Sayın Başkan. Verilere göre Türkiye’de boşanma oranı yüzde 25, Amerika’da yüzde 45, İngiltere’de yüzde 40, Avustralya’da yüzde 43. Demek ki gelişmişlikle, sağlıklı toplumla boşanma arasında bir ilişki yok. Üstelik yüzde 25’le Özbekistan, yüzde 14’le İran bize şunu düşündürüyor: Şiddete maruz kalan kadınların evliliğe mahkûm olduğu ülkelerde boşanma oranları aksine daha da azalıyor gibi geliyor. Demek ki boşanmayı engellemek yerine boşanma sebeplerine odaklanmak lazım ki bu da insan hakkıyla ilişkili olmadığından bana göre sizin görev tanımınızda değil.

Yine diyorsunuz ki: “Kadına yönelik şiddet veya erkeğe yönelik şiddet tanımlamalarıyla kadın veya erkekler arasında düşmanlık oluşturulmamalı; ailelerin parçalanmasına yol açılmamalı, cinsiyet ayrımcılığı tırmandırılmamalıdır.” Sunumunuzdan okuyorum. Peki, o zaman şu gerçeği göz ardı ediyorsunuz galiba Sayın Başkan: Bu ülkede kadınlar, erkekler tarafından şiddet görüyor, nokta. Dünya bununla mücadele ediyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Teşekkür ediyoruz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Bitiriyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – “Nokta” deyince...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Kadının, hakkını savunması, erkek düşmanlığı değildir. Zira mücadeleimiz erkeklerle değil, ataerkil bir toplum yapısıyla ve bu toplumsal cinsiyet eşitsizliğine inanan zihniyetle ilintilidir, sizin sunumunuz da bu zihniyetin ne yazık ki bir örneği.

Yine -yani inanmıyorum- kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetle mücadelenin ön planda tutulduğu bir durumda, evde bulunan yetişkin erkek ve çocukların geride kalmasından bahsediyorsunuz. Bir hatırlatma yapacağım, bu ülkede hâlâ kız çocukları okula gönderilsin diye mücadele veriliyor Sayın Başkan. Böyle bir yerde nasıl korunuyorlar diye erkeklerin geride kaldığını savunabiliyorsunuz? Keşke az önce -dinlediniz de gerçi- Sayın Aile Bakanını dinleseydiniz, dinlediniz belki de anlamışsınızdır bunun yanlış olduğunu.

Demişsiniz ki: “Sadakatsizlik bir hak değil, bir insan hakları ihlalidir.” İnsan hakkından ne anlıyorsunuz, ben hakikaten anlamadım, bir insan hakkı ihlali varsa o da kadına yönelik şiddettir, kadına yönelik şiddet bir insan hakkı ihlalidir ve biz kadına yönelik şiddeti bir insan hakkı ihlali olarak tanımlayan İstanbul Sözleşmesi’nden çıkma girişiminde bulunduk.

Son olarak...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – En son...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Son, son, bitiyor.

Siz de sorun bu soruyu çok merak ediyorum. “6284” diyor Sayın Başkan sunumda “Kanunun eksik ve kötü düzenlemeler ve uygulamalar içermesinden dolayı beklenenin aksine kadın cinayetlerini artırdığı araştırmalarla ortaya konmuştur.” Yani “6284 geldiğinden beri kadın cinayetlerinin oranı artmıştır.” diyor, ben buna yorum yapmıyorum, pes diyorum sadece.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hakikaten yani...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ben anlamadım ya da inşallah yanlış anlamışımdır.

Diyorsunuz ki “İftiraya uğrayan kişiler hakkında uzaklaştırma kararı verilirken -erkeklerden bahsediyorsunuz sanırım- yani kadına şiddet uygulayan erkek uzaklaştırıldığında uzaklaştırma yerine konuk etme tedbiri düzenlenmelidir.” Yani “konuk etme” deyince dövmecek mi bu erkek? Bizim şiddet gösteren kimseyi konuk etmeye niyetimiz yok Sayın Başkan, sizin de lütfen olmasın.

“Uzlaşmacı mekanizmalar geliştirilmeli.” diyorsunuz. Az önce Sayın Bakan da söyledi, uzlaşmaya karşıyız, bunu kabul etmiyoruz, aile ara buluculuğu ailenin korunması değil, kadınların şiddete uğraması bir insan hakkı ihlalidir Sayın Başkan.

Bu sefer son, bunu da bilgilendirme amacıyla söylüyorum, hakikaten bilgilenebilir.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Aysu Hanım, nasıl bakıyorum size gördünüz mü?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Çok teşekkür ederim, naziksiniz.

“Süresiz nafaka adil değil.” diyorsunuz. Şimdi, acaba biliyor musunuz erkekler de nafaka alabiliyor, sadece kadınlar almıyor? Bir araştırma yapılmış 2019’da, isterseniz sizinle paylaşırım, akademisyenlerin araştırması, yüzde 66’ya yakın bir dosya incelenmiş nafakayla ilgili ve 0 ve 500 TL arasında nafakaya hükmediliyor ve bu aralıktaki nafakaların ortalaması da 262 TL, tüm bu aralıklar için mahkemelerce verilen nafaka miktarının ortalamasıysa 370 TL. Süresiz nafakayla ilgileneceğinize, bence nafaka miktarlarının insanca yaşam düzeyinde olup olmadığıyla ilgilenen İnsan Hakları Kurumu olarak ve nafakaları ödememek için mal kaçıran erkeklerle ilgilenen diyorum.

Teşekkür ederim ve sizi tüm samimiyetimle istifaya davet ediyorum. Çok üzgünüm bu sunumu gördüğüm için.

Teşekkürler Sayın Başkan.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bir de 6284’ü, Aile Bakanımız biraz önce... Ne kadar üstüne koyarak yaptık dedik, savunuyoruz. Yani nasıl oluyor anlamıyorum, çelişen bir şey var yani 2 sunum arasında.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanım, teşekkür ediyoruz, tekrar söz vermeyeceğim.

Süleyman Başkana, Kıymetli TİHEK Başkanına ve bütün ekibine ben sunumu için çok teşekkür ediyorum. Toplamda 11 soru ve uzun sorular, beşer dakikalık sorular olmak üzere; yaklaşık bir saate yakındır da sorulara zaman ayırmış vaziyetteyiz.

Öncelikle şunu söylemem gerekir: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunu, bizim özellikle insan haklarına, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi başta olmak üzere uluslararası kriterlere ve kendi değerlerimiz de dâhil olmak üzere, etkin, hızlı, çözüm üretsin ve gelen bilgileri de değerlendirsin, değerlendirmelerini de bizimle paylaşsın arzusundaydık, bu vesileyle davet ettik.

Öncelikle kadına yönelik şiddet insan hakları ihlali, Sayın Başkan da çok net bir şekilde bunun altını çiziyor. Biz ifadelerimizde kullanırken “güçlü kadın, güçlü aile ve güçlü toplum” diyoruz. Bu vesileyle kadını güçlendirmek, kadın hakları, kadınlar üzerinden yapacağımız çalışmalarını da Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde son yirmi yılda temsil makamları başta olmak üzere, istihdamı dâhil olmak üzere her alanda çok güçlendirerek, Anayasa’da, Medeni Kanun’da, Türk Ceza Kanunu’nda, 6284’te “Kadına şiddete sıfır tolerans.” diyerek hassasiyetlerimizi en üst seviyede ifade ediyoruz. Bunu söylerken çok önemli bir tespitte bulunuyorsunuz Kıymetli Başkanım. Aile kurumu bizim göz bebeğimiz. Geçmiş dönemlerde ülkelerin yaşamış olduğu ekonomik krizler esnasında, ülkeler ekonomik krizler karşısında darmaduman olurken Türkiye’nin 2002 öncesi süreçte ayakta durmasındaki en önemli etken, aile kurumunun hâlâ çok güçlü, dinamik bir şekilde devam etmesinden kaynaklanıyordu. Bugün aile kurumu Türkiye’de hâlâ toplumu oluşturan en önemli kurumumuz. Benim hassaten bu konuda sizden beklentim. Aile kurumu bizim için önemli ve oradaki, aile kurumu içerisindeki bireylere kadın, erkek, çocuk, yaşlı, engelli tamamen şiddete sıfır toleransı her birey için gösterelim istiyorsunuz ve bu, insan haklarının kuralıdır diyorsunuz, yerden göğe kadar haklısınız. Fakat, özellikle en fazla korumamız gereken yer olan ailede kadına yönelik şiddeti hepimizin görmesi ve bu konuda da özel çalışma yapması gerekir. Aile, bizim en fazla kendimizi korunaklı hissettiğimiz alandır.

Şimdi, geçen gün Sayın Bakanımızın yapmış olduğu sunumlar ve elimizdeki verilerde eşten, babadan, erkek kardeşten, ağabeyden, ailenin fertlerinden kadına yönelik hem şiddet hem de cinayet vakaları resmî rakamlarla elimizde. İnsan Hakları Kurmul Başkanı olarak yapmış olduğunuz sunumda göstermiş olduğunuz hassasiyetler ve değer yargıları, benim de hassasiyetlerim ve değer yargıları, başla göz üstüne. Ama spesifik olarak Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun, kadına yönelik şiddeti de ayrıca ele alması gerektiğini düşünüyorum. Komisyon üyesi arkadaşlarımızın söylemiş olduğu cümleleri, hele de istifaya davet eden cümlelerini asla tasvip etmiyorum. Siz 2017 yılından itibaren bu görevi yapıp elinizdeki bilgileri de bizimle paylaşmak üzere bugün buradasınız ve hummalı bir çalışma yaptığınızı, kadınlarımıza, ailemize ve toplumumuza yönelik yapmış olduğunuz çalışmaların da çok kıymetli olduğunu düşünüyorum.

Bu vesileyle diyorum ki: Kadınımızı koruyalım. Neydi sözümüz: “Kadınlar insandır, erkekler insanoğludur.” Dolayısıyla, şiddete maruz kalan kadınlarımızın faillerinin, özellikle erkeklerin yetiştiricilerinin de anneler olduğunu, kadınlarımız olduğunu bilmemiz gerekiyor. Bu vesileyle, annelerimize, kadınlarımıza, kardeşlerimize, kız kardeşlerimize, bireylere uygulanan şiddetin de Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu olarak ayrıca çalışılması gerektiği kanaatindeyim. Bu, bizim Komisyonumuzun size önerisi. Bundan sonraki çalışmalarınızda, aile kurumu bizim için bu kadar önemliyken, ailenin temel taşı, güçlü olduğunda çok daha güçlü olan ailede kadınıla ilgili özel ve spesifik çalışmalarınızın olmasını gönülden arzu ediyorum.

Ben de üç dakikamı doldurdum.

Kıymetli Başkanım, size sözü vereceğim, yalnız sorulara cevap vermeniz üzere değil. Sorularımızı yazılı bir şekilde bize cevaplandırırsanız... Çok uzun bir gün ve toplantı yaptık, yarın da aynı uzun bir günümüz var. Dolayısıyla, arkadaşlarımızın söylediklerine kısa bir cevap vermek, sonrasında da sorulara yazılı olarak cevap vermek üzere sözü size bırakıyorum.

Buyurun Kıymetli Başkanım.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, tabii, soru olarak çok oldu, toplamak da biraz zor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, yazılı olarak alalım.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Şimdi, tabii, Sayın Başkanım, son kapanış konuşmanıza, söylediklerinize tamamen katılıyorum, dediklerinizin hiçbirine itirazım yok, aynen, hemfikiriz.

Şimdi, tabii, burada sondaki bir ifadeye değinmek istiyorum. Biz kadına yönelik şiddete ilişkin çalışmalarımızı zaten devam ettireceğiz. Bir niyetimiz oldu, ancak bu Covid süreci içerisinde tam detaylı giremedik. Bir diğer soruya da cevap olmuş olsun, ben bir üniversiteyle görüştüm yani çok önemli bilim insanlarıyla, hocalarımızla, profesörlerimizle, alanının uzmanlarıyla bu konuda bir çalışmanın hazırlığı içerisindeyiz. Ben de sonuna kadar katılıyorum, evet, tam da bu noktada diyorum ki “Kadına şiddete sıfır tolerans, erkeğe şiddete de sıfır tolerans, insana da şiddete sıfır tolerans.”

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Canlıya şiddete de.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Canlıya, hatta cansız nesnelere. Bakın, insanlar –işte nasıl oluyorsa enteresan bir duygudur- bir şekilde cansız nesneden alıyor hırsını, burada da bir sorun vardır, onun dahi incelenmesi lazım diyorum yani o noktada şeyimiz yok.

Bakın, yine çok uzatmak istemiyorum ama benim burada vurgulamak istediğim şey şuydu: Yolda giderken, bir kapının önünden geçerken, bir komşumun kapısının önünden geçerken adam kapıdan çıkıyor, çocuklar da yanında, dışarıya çıkacak, içeriden kadın –affedersiniz ama- “geri zekâlı” dedi adama. Şimdi, ben onu duydum ama duymazdan geldim, gittim. Şimdi, söylemek istediğim şey bu. Yani bir üniversitemizin Türkiye’de öfke analizleri yapılan bir çalışması var. Orada şunu söylüyor: Öfkelenme noktasında kadın ile erkek arasında bir fark yok.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanım, benim sizden Komisyon Başkanı ve Komisyon üyesi arkadaşlarım adına talebim şudur: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu olarak... Özellikle kadınlara yönelik şiddet bir insan hakkı ihlalidir. Evet, insana şiddet, tanım ve tarif olarak amenna. Biraz evvel siz de buradaydınız ve “insan” dediğimizde kadın ve erkek; ben, erkeğin de uğradığı şiddet olduğunun altını çizdim. Kadına yönelik şiddette konukeyi, ŞÖNİM’ler kurulması gerekirken bir taraftan da mağduru erkek olan pozisyonlarla ilgili de Bakanlığımızın tedbir alması gerektiğini söyledim. Şimdi, sizin bu konuda, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu olarak, özellikle spesifik olarak, milyonda 7,9 da olsa Türkiye’de kadına yönelik şiddetin var olduğunu görüp ona yönelik çalışmaları yapmanızı arzu ederiz.

Bu vesileyle, yaptığınız sunumlar için bir kez daha çok teşekkür ediyorum. Komisyon arkadaşlarıma, uzmanlarımıza sabırları için teşekkür ediyorum. İnşallah, sorularımıza yazılı cevaplarınızı almayı da umut ediyorum.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Ben de çok teşekkür ediyorum.

İyi akşamlar.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayırlı akşamlar diliyorum.

Toplantıyı kapatıyoruz.

Kapanma Saati: 20.32